

NOTAT 3 | 2023 FOR VELFERDSSTATEN

PRIVATSKOLER I NORGE

Om økt privatisering av norsk skole, årsakene og hva som kan stoppe det.

Privatskoler i Norge. Om økt privatisering av norsk skole, årsakene og hva som kan stoppe det.

Forfatter: Elin Myrekrok Skrede
Utgitt av For velferdsstaten
FV-notat: 03/2023
ISBN: 978-82-92515-31-0
Forsideillustrasjon: Unsplash | For velferdsstaten

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:
For velferdsstaten
Torggata 28
0183 Oslo
post@velferdsstaten.no

www.velferdsstaten.no
Oslo, november 2023

Innholdet i dette notatet kan fritt benyttes og siteres, så lenge For velferdsstaten oppgis som kilde og referanse.

INNHold

Oppsummering	4
Innledning	8
Kapittel 1 - Dragkampen om privatskoleloven/friskoleloven	9
Innsikt: Finansieringssystemet for privatskoler	12
Eksempel: Natur VGS – politikk eller debatt på villspor?	13
Kapittel 2 – Utvikling i tall	15
Kapittel 3 – Hvem er de private skolene?	19
Livssynsskoler	21
Eksempel: Hoppensprett – kristen kjede med vekstambisjoner	23
Eksempel: Livssynshumanisme – godkjenningsgrunnlag til pynt?	25
Anerkjent pedagogisk retning	28
Internasjonale skoler	30
Idrettsskoler	31
Innsikt: Ideelle gråsoner og vekststrategi	32
Høyre-skolene	35
Eksempel: Nidaros Idrettsungdomsskole – Lovbruddene som ble belønnet med økt tillit	38
Kapittel 4 – Tilsyn og håndheving av økonomiregelverk	40
Akademiet: kommersiell drift trass «profittforbud»	40
Innsikt: Privatskoleparadokset	46
Kapittel 5 – Veien til en markedsskole	47
Akademiet – et varsel om hva som er på vei?	47
Den svenske markedsskolen	49
Innsikt: Tankesmien Balans – sterk kritikk av svensk markedsskole	54
Osloskolen: et lite stykke Sverige	54
Innsikt: Vitnemålsfabrikken	58
Innsikt: OPS – har det noe å si hvem som eier skolebygget?	59
Kapittel 6 – Hva nå, Norge?	61
Noter	64
Vedlegg: Alfabetisk oversikt over privatskoler i Norge	69

OPPSUMMERING

I dette notatet gis det en oversikt over utviklingen av statsstøttede privatskoler i Norge. Privatskoler har alltid eksistert parallelt med den offentlige fellesskolen, men antallet skoler og elever var lenge svært lavt og var i all hovedsak tydelige religiøse eller pedagogiske alternativer. Gjennom bruk av tall og statistikk fra SSB, samt gjennomgang av Utdanningsdirektoratets oversikt over godkjente privatskoler med offentlig finansiering, finner vi interessante utviklingstrekk som ofte underkommuniseres i debatten om private skoler.

Utviklingen notatet gjennomgår viser at to sentrale kompromisser i den norske skolepolitikken er i ferd med å vannes ut. I kjølvannet formes et nytt skolesystem der konkurranse er kjernen og effekten er økte forskjeller. De to sentrale kompromissene med bred politisk oppslutning var fra 1970-tallet og fram til tusenårsskiftet at:

1. det skulle finnes private skoler med offentlig støtte som utgjorde et alternativ, men ikke en konkurrent, til den offentlige skolen.
2. det ikke skulle være mulig å tjene penger på å drifte skoler som mottar offentlig finansiering.

Notatet viser hvordan disse kompromissene er utvannet og at det er den borgerlige skolepolitikken, med Høyres markedsideologi i førersetet, som i sterkest grad har bidratt til dette. I perioder der borgerlige partier har hatt regjeringsmakt har Norge fått flere skoletyper og eiere som sterkt utfordrer prinsippene skolekompromissene har hvilt på.

I kapittel 1 gjennomgår vi dragkampen rundt privatskoleloven/friskoleloven på 2000-tallet og finansieringssystemet for private skoler. Vi viser også hvordan debatten fort havner på villspor blant annet fordi det er lite kunnskap både om hvordan privatskoleloven fungerer og om de siste tiårenes utvanning av de to sentrale skolekompromissene. En diskusjon som oppstod rundt driftsvilkårene til Natur VGS i Oslo er illustrerende for dette.

Dagens privatskolelov skiller ikke mellom ideell og kommersiell drift, men har et forbud mot privat profitt. Mens de tradisjonelle privatskolene i all hovedsak har vært ideelt drevet, uten mål om fortjeneste og vekst, og uten å være i direkte konkurranse med offentlig skole, har det de siste tiårene blitt etablert flere AS-skoler med kommersielt preg. Gjennom notatet viser vi også flere eksempler på dette. At det finnes kommersielle aktører i et marked som forbyr profitt har blitt omtalt som privatskoleparadokset. Vi ser også at det dannes flere konsern og kjeder, en utvikling som likner både norsk barnehagesektor og svensk skole.

Av interessante utviklingstrekk og funn i rapporten vil vi fremheve følgende:

Kapittel 2 - Utvikling i tall:

- Tallene viser at både antall privatskoler og antallet elever som går på privatskoler, har økt jevnt og trutt siden begynnelsen av 2000-tallet.
- I perioden 2011-2021 har antallet elever på private grunnskoler (1.-10. klasse) økt fra i overkant av 15.000 i 2011, til over 27.000 i 2021. Det utgjør en vekst i elever på private skoler på 75 prosent. Andelen grunnskoleelever ved private skoler har nesten doblet seg de siste ti årene. Spesielt har det vært en markant vekst i private ungdomsskoler.
- Antallet private grunnskoler økte fra 165 til 264 samme periode, hvilket utgjør en økning på 60 prosent.
- Nesten 1 av 4 videregående skoler er nå private.
- Nesten hver tiende elev under videregående opplæring går nå på en privat skole.
- Selv om det store flertallet av elevene fortsatt går i den offentlige skolen, er privatskolenes andel av elevene klart økende.

Kapittel 3 - Hvem er de private skolene?

- Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at det til sammen var 366 private skoler i drift skoleåret 2020/21. Etter navn på godkjenningsgrunnlag og antall fordeler de seg slik: livssyn (127), anerkjent pedagogisk retning (126), internasjonal (23), toppidrett (18), i utlandet (9), funksjonshemmet (18), tradisjonshåndverk (2), yrkesfaglig opplæring (8), profilskole (33) og uten særskilt grunnlag (25). Noen skoler er oppført med flere godkjenningsgrunnlag, og dukker dermed opp i flere kategorier. (Oversikt over alle private skoler med godkjenningsgrunnlag finnes i notatets vedlegg.)
- For velferdsstaten har gjort en videre gjennomgang av skolene, og kategorisert disse etter klare typer: Innen livssyn finner vi 122 kristne skoler og 5 humanistiske skoler. Innen pedagogisk alternativ finner vi 34 steinerskoler og 92 montessoriskoler.
- Skolene som er blitt godkjent under borgerlige regjeringer, ledet an av Høyre, med godkjenningsgrunnlag uten særskilt grunnlag, profilskoler og yrkesfaglig opplæring omtaler vi som Høyre-skoler.
- Mens Bondevik II-regjeringens utdanningsminister Kristin Clemet var sentral da man startet frislippet av videregående skoler, viser tall at det i de åtte årene til Solberg-regjeringene ble godkjent nesten 200 nye privatskoler. Et interessant funn her er at av 35 de profilskolene godkjent under Solberg, var 24 idrettsungdomsskoler.

- Rødgrønne regjeringer har stoppet godkjenningen av flere av disse Høyre-skolene, men allerede godkjente skoler har fått drive videre. Godkjenning av visse skoletyper har dermed tett sammenheng med hvem som sitter i regjering, men samtidig er det en mer jevn vekst når man ser på antall elever i private skoler.

Kapittel 4 - Tilsyn og håndheving av økonomiregelverket

- Ifølge privatskoleloven er det ikke lov å tjene penger på å drive skoler som mottar statsstøtte, gjerne omtalt som et profittforbud. Loven regulerer imidlertid ikke hvordan skolene velger å organisere seg, og skiller dermed ikke mellom ideelt og kommersielt eierskap.
- Akademiet-kjeden, som omtales flere steder i rapporten, er en kommersiell skolekjede etablert under Bondevik II-regjeringen. Den er i dag Norges største privatskoleaktør og oppgir selv å ha 8.500 elever på sine skoler. Skolekjeden har ligget i en langvarig konflikt med staten om økonomiregelverket for private skoler. At Akademiet-kjeden lever i beste velgående er et godt bevis på at forbudet mot profitt ikke er et effektivt hinder mot at kommersielle aktører får drive skoler i Norge. Akademiet-kjedens drift utfordrer begge de sentrale kompromissene i norsk skolepolitikk beskrevet innledningsvis i oppsummeringen.
- Rapporten har flere eksempler på brudd, og saker som gir grunnlag for mistanke om brudd, på økonomiregelverket. Se for eksempel bokser om Hoppensprett på side 23, ideelle gråsoner på side 32 og idrettsungdomsskolene Nidaros og Trondheim på side 38.

Kapittel 5 - Veien til en markedsskole

- Norsk skolepolitikk er påvirket av internasjonale trender og ideologi. Sverige har valgt å slippe kommersielle aktører inn i skolen i langt større grad enn Norge og har i dag store problemer med sin markedsskole.
- Grunnlaget for en fullverdig markedsskole er likevel allerede lagt i Norge. Det skal kun små justeringer til i lovverket før marked og konkurranse blir avgjørende for utviklingen i skolesektoren, slik det er i dagens svenske skolesystem. Det skyldes måten finansieringssystemet er innrettet på og at lovverket ikke skiller mellom kommersielt og ideelt eierskap.
- I norsk kontekst er det Oslo kommune som har gått lengst i å markedsrette den offentlige skolen. Grunnlaget ble lagt i perioden da borgerlige partier styrte Oslo, og kun små justeringer er gjennomført i rødgrønne byrådsperioder. Skolepolitikken i Oslo har bidratt til å ytterligere forsterke sosial segregering i en allerede svært segregert by.

Alle barns rett til undervisning er nedfelt i Grunnloven, opplæringsloven og FNs barnekonvensjon. I opplæringslovens formål blir det tydeliggjort at den plikten og retten alle barn i Norge har til offentlig grunnskoleopplæring er omfattende. Det samme gjelder retten til en treårig videregående opplæring som alle ungdommer med grunnskole har. Det hviler dermed et stort ansvar og samfunnsoppdrag på alle som skal bidra til at barn får den undervisningen og skolegangen de har krav på etter loven. All erfaring tilsier at skolesektoren er dårlig egnet for markeds- og konkurranselogikk, med mindre man oppgir målene om likeverdig tilbud for alle og skolen som fellesinstitusjon i samfunnet. Selv om det offentlige fortsatt betaler viser det seg i Sverige - og i Norge, bare i mindre omfang - at privatisering og markedsretting raskt gir en kamp om å sikre seg de som regnes som de sterke elevene. Hva da med alle de andre?

Markedsskolen segregerer, fellesskolen integrerer. Ønsker man å verne om enkelte typer private skoler, men hindre kommersialisering og markedsretting, må loven endres. Ønsker man seg en sterk fellesskole, må den satses på. Vi står ved et veiskille, men begge veier er fortsatt åpne.

INNLEDNING

De aller fleste barn i Norge møter opp til første skoledag i sitt nærmiljø og deler deretter 10 år med klassekamerater fra nabolaget. Foreldre blir kjent og fritid, frivillighet og vennskap blir skapt. Skolen er på mange måter lokalsamfunnets lim. Alle som vokser opp i Norge har en rettmessig plass i skolen, med rett til 13 års skolegang. Når skolen svikter i å gi alle elever et godt og trygt læringsmiljø, er det et samfunnsproblem alle bør føle et ansvar for, fordi skolen angår oss alle. De fleste i Norge tar antagelig den offentlige fellesskolen for gitt, men utviklingen de to siste tiårene, og i verden rundt oss, tilsier at det bør vi ikke gjøre. Privatskoler har alltid eksistert parallelt med den offentlige fellesskolen, men i Norge var antallet skoler og elever lenge svært lavt og skolene var i all hovedsak tydelige religiøse eller pedagogiske alternativer. Dette notatet problematiserer ikke at det finnes et alternativt supplement til den offentlige skolen, men en markedsretting der et økende antall privatskoler blir direkte konkurrenter til den offentlige skolen og dermed bidrar til å undergrave prinsippet om fellesskolen. Vi drøfter også hvordan flere privatskoleaktører driver etter kommersielle prinsipper i en sektor som forbyr profitt, hvordan markedsprinsipper påvirker også de offentlige skolene, og at det i Norge, som i verden rundt oss, er noen politiske partier som arbeider for markedsretting av skolen og en liberalisering av vilkårene for å få drive private skoler. Notatet omfatter:

- Kapittel 1 - Privatskoleloven og hvordan det har skiftet med skiftende politisk flertall.
- Kapittel 2 - Hvor mange elever som i dag går i en offentlig støttet privatskole og hvordan dette har utviklet seg over tid.
- Kapittel 3 - Hvem de offentlig støttede privatskolene er, hvilke typer som finnes, hvor mange de er og hva som er forskjellene på dem.
- Kapittel 4 - Utfordringene med håndheving og tilsyn av økonomiregelverket for private skoler med statsstøtte, med fokus på forbudet mot å tjene penger på privatskole drift.
- Kapittel 5 - En introduksjon til kommersialiseringen av skolen i vårt naboland Sverige og markedsrettingen av skolen i Oslo.

I notatet viser vi at kompromisset om en fellesskole med et lite alternativt privat innslag er i ferd med å undergraves både gjennom et økende antall elever på private skoler, men særlig en sterkere markedstenkning i norsk skole. Fortsetter dette står både fellesskapsskolen og de ideelle alternativene på spill. Notatet viser at introduksjon av konkurranse mellom skoler og markedstenkning i skolesektoren, fører til konkurranse om foreldre og elever. Denne konkurransedynamikken skaper vinner og tapere, og truer prinsippet om at barn og ungdom skal møtes i skolen på tvers av kjønn, intellektuell og økonomisk utrustning, geografisk tilhørighet og etnisk bakgrunn.

For velferdsstaten håper notatet kan bidra til å høyne presisjonsnivået på de nødvendige debattene om det private innslaget i norsk skolesektor.

1 | DRAGKAMPEN OM PRIVATSKOLELOVEN/FRISKOLELOVEN

Utdanningssektoren er en viktig del av den norske velferdsstaten, og barns rett til undervisning er nedfelt både i Grunnloven, i opplæringsloven og FNs barnekonvensjon som Norge har sluttet seg til. Skolens samfunnsmandat er å fremme elevers læring, utvikling og dannelse. I opplæringsloven er skolens formål knyttet til pedagogisk innhold, og til hva skolen skal være både for eleven og for samfunnet. Det gjelder offentlige så vel som private skoler.

I dette notatet betegnes en privatskole som grunnskoler eller videregående skoler godkjent etter privatskoleloven, som mottar statstilskudd til driften.

I lovverket er det spesifisert hvilke kriterier som gjelder for godkjenning av private skoler med rett til statstilskudd. I dagens privatskolelov¹ § 2-1 Godkjenning av skolar, står det:

Skolane skal drive verksemda si på følgjande grunnlag:

- a. livssyn*
- b. anerkjend pedagogisk retning*
- c. internasjonalt*
- d. særskilt tilrettelagd videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett*
- e. norsk grunnskoleopplæring i utlandet*
- f. særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma*
- g. Videregående opplæring i tradisjonshandverksfag.*

Hensikten med dette lovverket skal være å sikre at privatskoler utgjør et reelt supplement til den offentlige skolen. Selv om det på papiret har eksistert tverrpolitisk enighet om at privatskoler ikke skal være en konkurrent til den offentlige skolen, viser praksis noe annet. Oppfatningen av hvordan supplement til den offentlige skolen skal forstås, har endret seg flere ganger de siste tiårene, med tilsvarende varierende godkjenningsgrunnlag. Generelt kan vi si at borgerlige regjeringer har utvidet godkjenningsgrunnlaget, mens rødgrønne regjeringer har strammet inn.

Den første loven om private skoler kom i 1970: «Lov om tilskudd til private skoler» var sluttresultatet av et arbeid som ble påbegynt i 1965 av den daværende borgerlige regjeringen. Hensikten var å utarbeide en ordning for statlig finansiering av private skoler, og å gi familier en mulighet til å velge andre skoler enn de offentlige. Loven begrenset seg på det tidspunktet til å omfatte forsøksskoler innen alternativ pedagogikk, religiøse (i praksis kristne) skoler og skoler som fylte et såkalt kvantitativt undervisningsbehov. Sistnevnte gjaldt faglig opplæring på videregående nivå der det ikke fantes tilstrekkelig offentlig tilbud. Skoler med godkjenning hadde rett på inntil 85 prosent av driftsutgiftene, samt fikk anledning til å dekke inn de resterende 15 prosent gjennom skolepenger. En revisjon av loven i 1985 åpnet opp for støtte til undervisning av norske elever i utlandet, samt ga større rom for private skoler med alternativ pedagogikk. Ellers lå privatskoleloven i bero fram til 2000-tallet. Hovedsakelig var det kristne-

og steinerskoler, samt et lite knippe montessoriskoler som utgjorde det private innslaget i norske skole disse første tiårene.

Tusenårsskiftet – velferden åpnes for marked og butikk

Tusenårsskiftet markerer et skille i historien om den norske velferdsstaten. Tradisjonelt er den norske velferdsmodellen bygget på at det offentlige finansierer velferdstjenestene, driver dem i egenregi og i langsiktige samarbeid med ideelle aktører uten profittmotiv og med små lokale aktører. Det var rundt år 2000 at kommersialisering av velferden til profittmotiverte aktører og modeller for markeds konkurranse fikk noe omfang av betydning i Norge. Kommersialiseringen har utviklet seg gradvis og tiltok under Erna Solbergs regjeringer. Markedsmodeller og kommersielle aktører med fokus på fortjeneste og konkurranse er relativt nytt i den norske velferdsmodellen og representerer et klart brudd i velferdsstatens historie for samarbeid, behovsorientering og folkevalgt styring. Kristin Clemets liberalisering av privatskoleloven i 2003 må ses som en del av denne endringen. Velferdstjenesteutvalget oppgir følgende reformer som utslagsgivende for en gradvis større tilstedeværelse av kommersielle aktører i velferden: Helseforetaksreformen 2002, Samhandlingsreformen 2012, opprettelsen av NAV 2005 og barnehageforliket 2003.

Kilde: NOU 2020:13, Private aktører i velferdsstaten, side 49.

Den første store endringen av privatskoleloven kom med Bondevik II-regjeringen (2001–2005) med Kristin Clemet, daværende kunnskapsminister for Høyre og nåværende leder i den liberale tankesmien Civita, ved roret. I 2003 ble loven for første gang omdøpt til friskoleloven.² Navneendringen kan fremstå som liten og kosmetisk, men å knytte private skoler som sådan til de tradisjonelle friskolene ved å gi loven et nytt navn, var nok ikke et helt tilfeldig grep. Ikke minst når man ser det i sammenheng med den desidert viktigste endringen i Clemets nye lov: bortfallet av det historiske kravet om at private skoler måtte ha et særskilt formål for å få tilskudd. Bortfallet betydde at alle typer skoler kunne søke om offentlig godkjenning og tilskudd, så lenge de oppfylte minstekravene til innhold og kvalitet. I realiteten åpnet dette opp for en utvisking av skillet mellom private og offentlige skoler med en påfølgende konkurranseeffekt.

Samtidig som utdanningsminister Clemet fjernet kravet om særskilt formål, ble det innført et krav om at alle pengene skulle komme elevene til gode. Kravet ble av samme regjering senere utvidet og spesifisert gjennom nye formuleringer. Dette skulle

i prinsippet bety et forbud mot privat profitt og kommersiell drift. Likevel var det ingen begrensinger på kommersielt eierskap, og flere av aktørene som etablerte seg hadde åpenbart eiere med profittmotiv. At det er mulig å tjene penger – og at det også beviselig tjenes penger – i en sektor som forbyr profitt, er blitt kalt privatskoleparadokset (les mer om dette på side 46).

Tilstedeværelsen av kommersielle selskaper i sektoren økte markant i perioden etter 2003. Det var blant annet på dette tidspunktet at kjedene Akademiet, Sonans, Noroff og John Bauer gjorde sine inntog i sektoren.³ Felles for slike skoler som kom til i denne perioden, er at de søkte og fikk godkjent uten særskilt grunnlag. Det var skoler som i praksis var identiske med – og dermed kom i konkurranse med – den offentlige skolen. Det var også liten tvil om eiernes kommersielle ambisjoner.

Umiddelbart etter tiltredelse høsten 2005, stoppet den nye rødgrønne regjeringen (Ap, Sp og SV) alle nye godkjenninger. De endret også navnet tilbake til privatskoleloven. Men selv om

regjeringen reviderte loven i 2006 og 2007, og blant annet gjeninnførte krav om særskilt formål, fikk de skolene som allerede var i drift, fortsette. Det inkluderte skolene som ikke ville blitt godkjent etter de nye kravene, blant annet Akademiet-skolene.⁴ En del av den nye loven var også at man skulle gjøre en større helhetlig vurdering i skoletilbudet til den aktuelle kommunen eller fylket, før søknader om å starte nye private skoler ble godkjent. Både kommunens/fylkeskommunens økonomi og hvordan det vil påvirke den offentlige skolen skulle med i vurderingen. Dette for å sikre at det private alternativet ikke skulle få negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Utdanningsdirektoratet ble gitt oppgaven å godkjenne søknader basert på den nye skjønnsvurderingen, med klagerett til Kunnskapsdepartementet.

Runddansen fortsatte med ny borgerlig regjering i 2013. Det første regjeringen gjorde med skoleloven var å innføre et nytt ledd i lovens § 2-1 som åpnet opp for godkjenning av private skoler som ikke oppfylte kravene satt av den foregående rødgrønne regjeringen (Prop. 75 L).⁵ Deretter ble navnet på loven nok en gang endret til friskoleloven (Prop. 84 L), og to nye godkjenningsgrunnlag ble lagt til - videregående opplæring i yrkesfag og særskilt profil (såkalte profilskoler). Regjeringens argumentasjon for endringene, var det de betegnet som et behov for økt mangfold, læring mellom skoler og økte muligheter for å velge en privat skole.⁶ I 2020 ble det også lagt til et tredje godkjenningsgrunnlag for videregående opplæring i verneverdige tradisjonshåndverksfag.⁷

Det kom også frem at Utdanningsdirektoratets vurdering, hjemlet i lovens bestemmelser om en helhetlig vurdering opp mot konsekvensene for vertskommune og -fylke, en rekke ganger var blitt overprøvd under Solberg-regjeringen. Av totalt 23 saker ble direktoratet og kommuner overprøvd av Kunnskapsdepartementet 14 ganger. I åtte av sakene ble søknader godkjent til tross for at kommunene mente det ville få negative konsekvenser for deres økonomi og ville svekke det offentlige skoletilbudet. Dette ifølge en gjennomgang gjort av Aftenposten i 2019.⁸ Avisen kunne også avdekke at godkjenningene fikk flere av de berørte kommunene til å legge ned egne skoler. Flere jurister som uttalte seg, mente Kunnskapsdepartementets praksis var i strid med lovens bestemmelser.

I 2021 overtok Støre-regjeringen tømmene. I Hurdalsplattformen ble det varslet innstramminger i loven. Daværende kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) fremmet og fikk gjennomslag for et lovforslag som inkluderte endring av navn tilbake til privatskoleloven, samt en fjerning av godkjenningsgrunnlaget for profil- og yrkesskoler. Videregående opplæring i tradisjonshåndverksfag ble beholdt. Den nye loven trådte i kraft juni 2022. I 2023 ble det også innført ytterligere innstramminger av loven. Hensikten var blant annet å øke innflytelsen til lokale folkevalgte, med direkte henvisning til Kunnskapsdepartementets overprøving som tidligere avdekket av blant annet Aftenposten. I pressemeldingen til høringen av lovforslaget ble det henvist til at 38 private skoler siden 2017 har fått godkjent søknad mot vertskommunes eller -fylkets anbefaling. Derfor ville regjeringen lovfeste at det skal «legges vesentlig vekt på» de folkevalgtes mening når Utdanningsdirektoratet og departementet vurderer søknader til nye

skoler. – Det vil gjør det lettere for lokalpolitikere å ivareta helheten i det lokale og regionale skoletilbudet, uttalte Brenna i pressemeldingen. Den nye loven ble behandlet og vedtatt i våren 2023 og trådte i kraft august samme år. Allerede godkjente skoler fikk fortsette.⁹

INNSIKT

Finansieringssystemet for privatskoler

I prinsippet kan alle søke om å starte en skole. Hvis skolen blir godkjent, vil skolen motta statsstøtte. Kommunene får tilskudd fra staten for hver elev i kommunen. I tråd med privatskoleloven får godkjente privatskoler statstilskudd til godkjent opplæring tilsvarende 85 prosent av et gitt tilskuddsgrunnlag per elev. Til grunn for tilskuddsgrunnlaget ligger en gjennomsnittsberegning av driftsutgifter per elev i den offentlige skolen. De private skolene har i tillegg mulighet til å kreve inntil 15 prosent av tilskuddsgrunnlaget i skolepenger. Hovedsakelig er det statstilskudd og skolepenger som danner driftsgrunnlaget til de private skolene. I tillegg kommer et beløp fastsatt av departementet for tilskudd til å bidra til å dekke av husleie og kapitalutgifter.¹⁰ Finansieringssystemet er et stykkprissystem der pengene følger elevene. Det er ikke full økonomisk likebehandling mellom offentlige og private skoler, men alle private skoler skal likebehandles. Systemet er i prinsippet likt som for norske barnehager og svenske skoler, men disse får tilskudd tilsvarende av de offentlige driftsutgiftene.

Siden pengene følger eleven, betyr det at potten til den offentlige skolen/skolene blir mindre for hver elev de «mister» til en privat skole. Dette er en kime til konflikt mellom kommuner og private skoler. Vi har også sett økende konfliktnivå de siste tiårene innad i kommuner der lokalsamfunn starter opp privatskoler for å erstatte nedlagte offentlige grendeskoler. Et eksempel fra Overhalla kommune i Nord-Trøndelag er illustrerende for problematikken: I 2013 besluttet kommunen å legge ned en liten grendeskole, som et tiltak for å spare penger. Skolen var dyr i drift og planen var å bygge ny og sentralisert skole og samle elevene der. Men lokalsamfunnet gjorde opprør: De ønsket å beholde nærskolen sin og søkte om å få starte opp en privat skole i den gamle skolebygningen. Til tross for kommunens innsigelser fikk de godkjent søknaden, og kommunen ble dermed forpliktet til å finansiere skolen videre når den gjenoppstod som privat. Den nye privatskolen innebar at utgiftene for Overhalla kommune ble like store som før de la ned grendeskolen. Den offentlige skolen fikk 4-5 millioner mindre å rutte med, noe som var mye penger for en liten kommune som Overhalla. Lokalsamfunnet rundt grendeskolen var forståelig nok fornøyd, men kommunen måtte redusere tilbudet andre steder og kutte 8-9 årsverk.¹¹

For hver elev som begynner på en privat skole, mister kommunen et beløp tilsvarende 80 prosent av et grunnbeløp for innsparing som kommunene antas å ha ved at eleven ikke går i den offentlige skolen. Trekket settes til 80 og ikke 100 prosent, fordi innsparingen for kommunene ved at enkeltelever trår ut av den offentlige skolen ikke vil tilsvare 100 prosent av

gjennomsnittskostnaden per elev. For eksempel vil ikke kostnader til drift av bygningsmasse og lærerressurser nødvendigvis bli redusert. Dessuten har kommunesektoren driftsansvar og er pålagt å dekke utgifter til spesialundervisning, opplæring til språklige minoriteter og skoleskys for elever som mottar opplæringstilbud på en privat skole. Kommunene får derfor beholde deler av midlene.

Mange kommuner opplever likevel at de mister mer i midler enn det de i realiteten «sparer» ved at en elev velger et privat tilbud. Dette fører til konflikt mellom kommuner og private skoler, samtidig som det er et reelt og praktisk problem for endel kommuner med innslag av private skoler. Trekkordningen ble vurdert i en rapport fra Senter for økonomisk forskning (nå en del av NTNU Samfunnsforskning) i 2021, utarbeidet på oppdrag for Utdanningsdirektoratet. En av rapportens hovedfunn var at kommunen har marginale innsparingsmuligheter når elever velger et privatskoletilbud, og at trekksetsen på 80 prosent er for høyt. For grunnskolene viste for eksempel den reelle innsparingen seg å være bare 45 prosent for det tilskuddsåret senteret undersøkte.¹²

i EKSEMPEL

Natur VGS – politikk eller en debatt på villspor?

Vinteren og våren 2022/23 ble det viet mye oppmerksomhet i endel aviser, både på lokalt og nasjonalt nivå, til skjebnen til Natur videregående skole (Natur VGS) i Oslo, tidligere kalt Vinterlandbruksskolen. Den private skolen har en lang og ærverdig historie, og er populær og renommert. Til tross for dette risikerte den nedleggelse og mange elever sto i fare for å miste et verdsatt tilbud. Saken viser hvor lett misforståelser oppstår i debatten, og ikke minst avdekker den flere svakheter ved dagens finansieringssystem.

Private skoler er i utgangspunktet statlig finansiert, og får tilskudd tilsvarende 85 prosent av det en offentlig skoleplass koster. I tillegg har private skoler anledning til å kreve de resterende 15 prosent i skolepenger fra elevene. Private skoler er altså ikke fullfinansiert av det offentlige (se boks om finansieringssystemet på forrige side). Natur VGS har derimot vært i en særstilling; fra 2013 fikk skolen ekstraordinært tilskudd fra Oslo kommune for å dekke skolepenger. Årsaken til dette var at skolen hadde et ønsket undervisningstilbud som ikke kommunen på dette tidspunktet selv kunne tilby. Dermed ble det besluttet å fullfinansiere driften gjennom å dekke skolepengeandelen. Men høsten 2022 meddelte kommunen at de skulle opprette et eget tilbud som overlappet med tilbudet til Natur VGS, en plan skolen skal ha vært kjent med siden 2019. Med et kommunalt tilbud bortfalt grunnlaget for særbehandlingen skolen hadde fått, og skolen ble varslet om at skolepengetilskuddet ville bli kuttet.

Dette vakte sterke reaksjoner. Skolen meddelte at det ikke ville være grunnlag for videre drift og mange elever ble nødvendigvis redde for å miste skoleplassen og -miljøet sitt. Det ble satt i gang en kampanje for å redde skolen, men debatten sporet ganske umiddelbart av. Det ble fremstilt som om kommunens kutt i skolepenger og oppstart av eget tilbud var en villet strategi for å legge ned Natur VGS, og det ble påstått fra flere hold at hele tilskuddet til skolen skulle kuttes. Det ble også henvist til at Natur VGS var en ideell aktør med et grønt studietilbud, som dermed burde være noe det da rødgrønne byrådet burde støtte opp om. Ved å kutte støtten til Natur VGS ville byrådet gå mot sin egen politikk, mente kritikerne, som inkluderte samarbeidspartiet Rødt. – Det er vanskelig å forstå at miljøpartier som SV og MDG ønsker å bygge ned framtidens utdanning, som det grønne utdanningstilbudet i Oslo er, uttalte for eksempel gruppelederen for Oslo Rødt til Dagsavisen.¹³ Byråden og byrådet ble anklaget for å ha ideologiske skylapper, være prinsipløse og drive skittent spill for å fremme sitt eget skoletilbud. Byrådets forklaring om at en videreføring av skolepengestøtten til Natur VGS, etter at kommunen selv hadde opprettet sitt eget tilbud, ville kunne utløse tilsvarende krav fra andre private skoler, ble beskrevet som skremselspropaganda.¹⁴

Men saken er denne: Når grunnlaget for den ekstraordinære skolepengestøtten bortfalt, er det ingenting i lovteksten som ga kommunen anledning til å videreføre den. Kommunen kan ikke under dagens lovverk og finansieringsordning forskjellsbehandle ulike private aktører. Det gjelder uansett hvor mye byrådet støtter grønne studietilbud og ideelle aktører. Byrådets advarsel om at videre støtte vil kunne føre til krav fra andre private skoler i Oslo, er reell. For hvorfor skal andre private skoler som ikke får dekket skolepengeandelen, akseptere at Natur VGS blir fullfinansiert hvis de drifter på samme grunnlag? Fra flere hold ble det fremmet bekymring for at Natur VGS vil bli en eliteskole dersom det ikke lenger vil være gratis for elevene å gå der. Det er en forståelig og reell bekymring, men likevel ikke relevant for saken; fullfinansiering av private skoler er en annen debatt. Uansett politisk linje har ikke byrådet annet valg enn å forholde seg til dagens finansieringssystem og gjeldende lovverk. Dersom Oslo kommune skulle fortsette å gi støtte til Natur VGS vil de enten risikere å måtte betale skolepenger for alle elever som går på private skoler i Oslo, eller avstå fra å opprette et tilsvarende tilbud i offentlig regi. I slutten av mars 2023 besluttet styret på Natur VGS at skolen skulle legges ned, begrunnet både med en usikker økonomisk situasjon knyttet til skolepengekuttet, og lave søkertall. Noen uker senere vedtok byrådet at skolen skulle innlemmes i det offentlige tilbudet, og videre drift av skolen ble sikret.¹⁵

Konflikten rundt Natur VGS belyser flere problemer. For det første hvor lett misforståelser oppstår i debatten og hvor lavt kunnskapsnivået er omkring lovverk og handlingsrom knyttet til private skoler, også delvis på politisk nivå. Det er problematisk. Viktigste avdekker saken svakhetene ved dagens finansieringssystem. Stykkprisfinansiering der et fast beløp følger eleven, hviler på et prinsipp om såkalt likebehandling. Det tar ikke høyde for reelle forskjeller blant aktørene, og gir ikke rom for positiv forskjellsbehandling av for eksempel små, ideelle skoler som Natur VGS.

2 | UTVIKLING I TALL

Ifølge tall fra Velferdstjenesteutredningen har både antall privatskoler og antallet elever som går på privatskoler, økt jevnt og trutt de siste årene. Fra skoleåret 2009/10 til 2018/19 økte antall privatskoler totalt med 27 prosent; fra 296 til 376. Antallet elever ved slike skoler økte med 33,5 prosent i samme periode, fra 30.114 til 40.210.¹⁶

For velferdsstaten har gjort en gjennomgang av tall tilgjengelig i Statistikkbanken til Statistisk Sentralbyrå (SSB)¹⁷, som viser at den største veksten i privat sektor skjer i grunnskolen. Spesielt har det vært en markant vekst i private ungdomsskoler.

I perioden 2011-2021 har antallet elever på private grunnskoler (1.-10. klasse) økt fra i overkant av 15.000 i 2011, til over 27.000 i 2021. Det utgjør en vekst i elever på private skoler på 75 prosent.

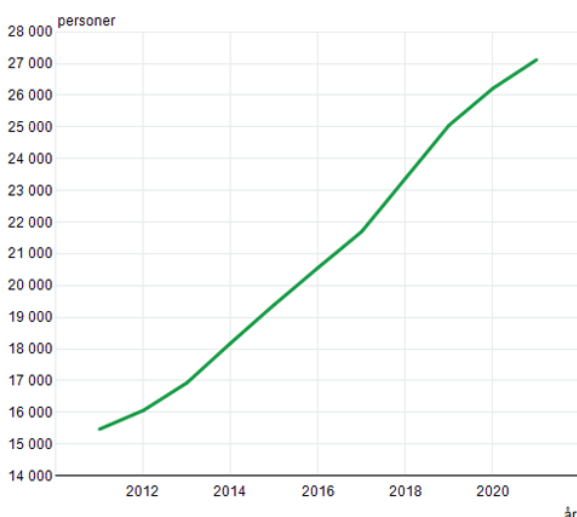
Elevantallet på offentlige skoler økte med beskjedne 1,3 prosent i denne tiårsperioden, mens den totale veksten i elevantall utgjorde 3,2 prosent. Det innebærer at andelen private grunnskoleelever økte fra 2,5 prosent i 2011 til 4,3 prosent i 2021.

Om tallgrunnlag og -innhenting

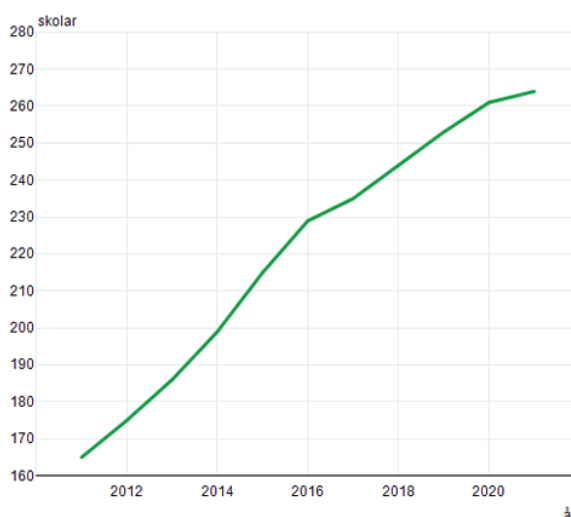
Det har vært en utfordring at det ikke eksisterer helhetlig tallgrunnlag og statistikk for skolesektoren. Årstall og variabler er for eksempel ulike for grun- og videregående skoler. Derfor varierer tallgrunnlaget noe, men mønsteret med vekst over tid i privatskolesektoren er likevel tydelig.

Det må også bemerkes at det er innhentet og benyttet ulike typer grunnlag fra Utdanningsdirektoratet. Listen over skoler i drift kan skille seg noe fra listen over godkjente skoler. Begge er relevante, men er benyttet til å belyse ulike ting. Det er også slik at noen skoler står oppført med flere godkjeningsgrunnlag, noe som betyr at de dukker opp i flere kategorier. Godkjeningsgrunnlaget kan også ha endret seg over tid, hvis skolene har søkt og fått godkjent endring.

05232: ELEVER I PRIVATE GRUNNSKOLER, 2011-2021.

09546: PRIVATE GRUNNSKOLER, 2011-2021.

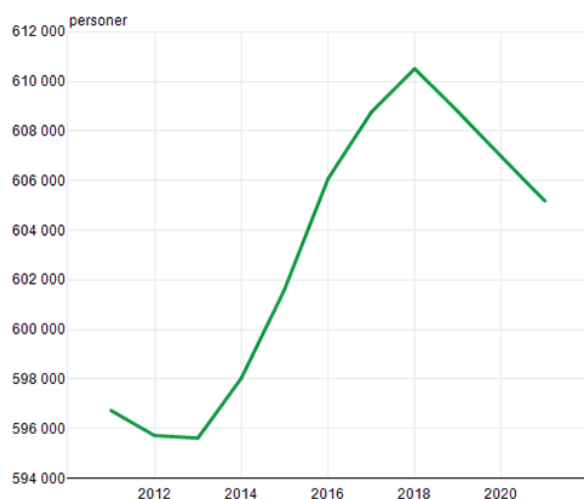

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Antallet private grunnskoler økte fra 165 til 264 samme periode, hvilket utgjør en økning på 60 prosent. Når det kommer til rene ungdomsskoler, har antallet private tredoblet seg: I 2011 var det 11 slike skoler på landsbasis, et tall som var økt til 33 i 2021. I denne perioden sank antallet skoler totalt sett, hvilket gjør at de private med sin vekst økte sin totalandel. De private

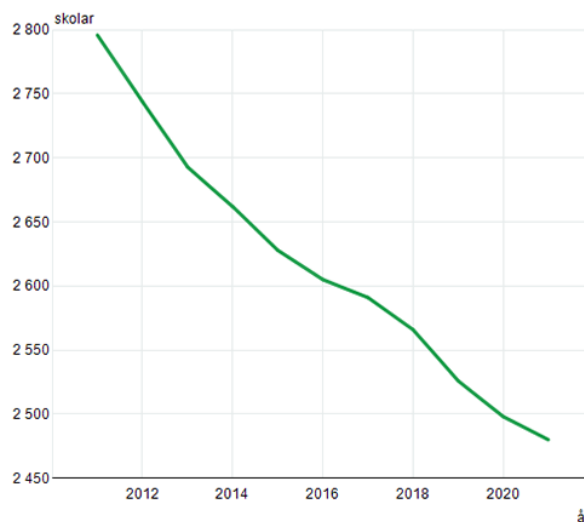
grunnskolenes andel av totalen økte fra 5,5 prosent i 2011 til 9,6 prosent i 2021, mens den offentlige andelen sank tilsvarende.

05232: ELEVER I OFFENTLIGE GRUNNSKOLER, 2011-2021

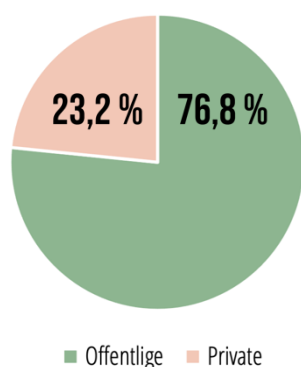
Kilde: Statistisk sentralbyrå

09546: OFFENTLIGE GRUNNSKOLER, 2011-2021.

For videregående skoler har SSB kun tall for 2015-2021, men også i den perioden ser vi en vekst hos de private, først og fremst i andel. For selv om antallet private videregående skoler kun har hatt en beskjeden økning på 6,5 prosent fra 2015 til 2021, ser vi samtidig at antallet offentlige videregående skoler har sunket med nesten 9 prosent i samme tidsrom. Totalt sett sank den offentlige andelen i denne perioden fra 79,4 prosent til 76,8 prosent, mens den private andelen økte fra 20,6 prosent til 23,2 prosent. Det betyr at nesten 1 av 4 videregående skoler nå er private. Elevantallet og andelen i den private delen av sektoren på videregående nivå, har holdt seg relativt uforandret og ligger i overkant av 8 prosent.

2021 - ANTALL VIDEREGÅENDE SKOLER

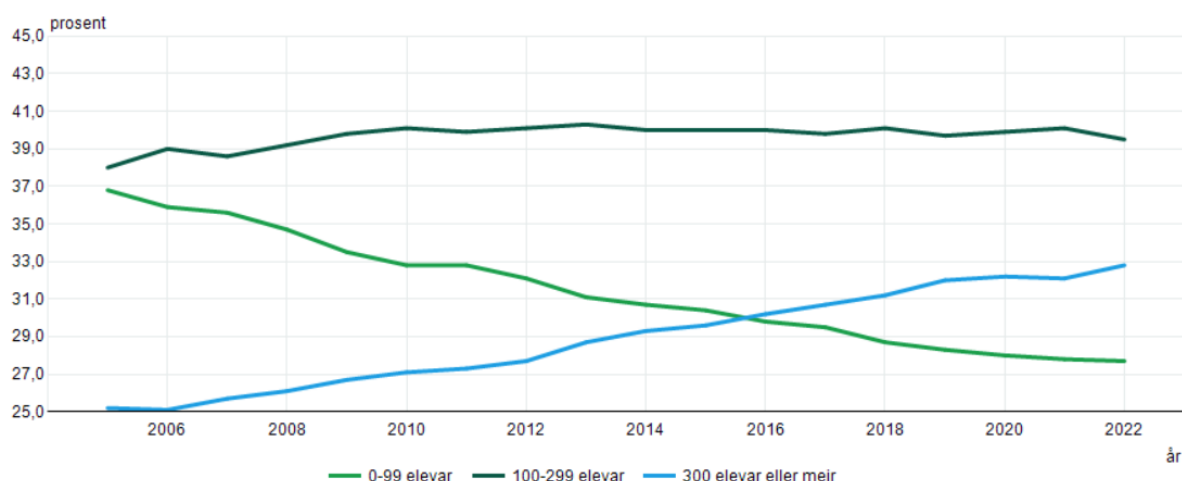

Totalt sett innebærer utviklingen at andelen grunnskoleelever ved private skoler nesten har doblet seg de siste ti årene, og nesten hver tiende elev på videregående går nå på en privat skole. Selv om andelen privatskoleelever fremdeles er lav i forhold til gjennomsnittet i OECD (som var på 13 prosent i 2018¹⁸), viser tallene en tydelig og jevn vekst av private i norsk skole.

Private skoler finnes over hele landet og noen av dem har lang historie. Likevel ser vi en endring og vekst spesielt knyttet til distriktene fra rundt tusenårsskiftet. Dette sammenfaller med inntoget av New Public Management (NPM) i norske kommuner og offentlig forvaltning. NPM og den nyliberalistiske politiske orienteringen, som fikk tilslutning både på venstre- og høyresiden i norsk politikk, førte til ideer/krav om en mer effektiv drift av offentlig virksomhet. Tanken var at offentlig virksomhet skulle bli billigere og bedre ved å etterape markedet og tradisjonelle markedsaktører.

Private skoler finnes over hele landet og noen av dem har lang historie. Likevel ser vi en endring og vekst spesielt knyttet til distriktene fra rundt tusenårsskiftet. Dette sammenfaller med inntoget av New Public Management (NPM) i norske kommuner og offentlig forvaltning. NPM og den nyliberalistiske politiske orienteringen, som fikk tilslutning både på venstre- og høyresiden i norsk politikk, førte til ideer/krav om en mer effektiv drift av offentlig virksomhet. Tanken var at offentlig virksomhet skulle bli billigere og bedre ved å etterape markedet og tradisjonelle markedsaktører.

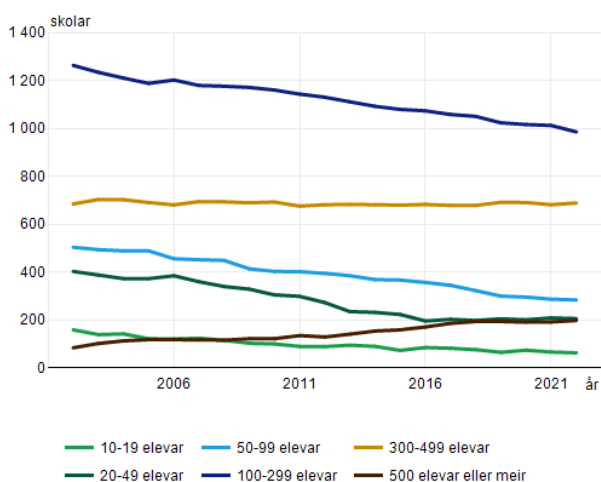
09537: GRUNNSKOLER, ETTER SKOLESTØRRELSE OG ÅR.

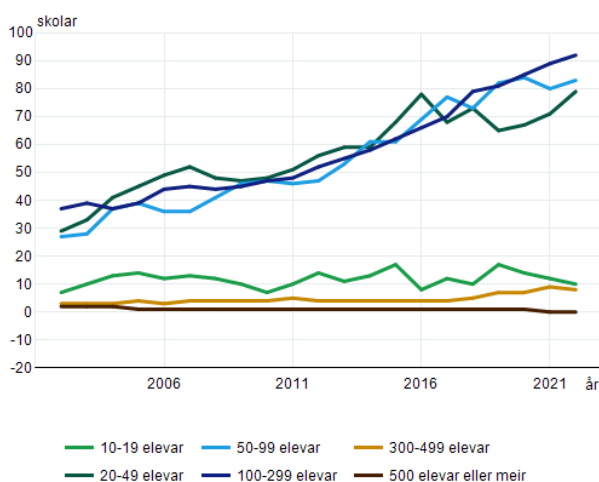
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tankegangen fikk ikke bare konsekvenser for innholdet i skolen (mål- og resultatstyring), men også for organiseringen av skolene. Noe av grunntanken med offentlig organisering, nemlig at den i motsetning til markeds konkurransen skal brukes for å oppnå politiske mål som lik rett til utdanning, demokratisk deltakelse og et spredt bostedsmønster, ble nedprioritert. For borgerlige regjeringers del ga tankegodset også det politiske grunnlaget for økt konkurranse og privatisering av skolen. Krav om mer effektiv drift kombinert med større oppgaver fikk konsekvenser for grunnskolene, som i økende grad har blitt sentralisert i større enheter (se diagram). Samme utvikling kan for øvrig også ses i barnehagesektoren.

09546: KOMMUNALE GRUNNSKOLER, ETTER SKOLESTØRRELSE OG ÅR.

09546: PRIVATE GRUNNSKOLER, ETTER SKOLESTØRRELSE OG ÅR.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fra begynnelsen av 2000-tallet startet mange kommuner med omlegging av skolestrukturen og som et ledd i dette, blir små, «ineffektive» offentlige grunnskoler lagt ned. Samtidig vokser antallet private grunnskoler i distriktene, først og fremst i form av montessoriskoler. Tall fra Utdanningsdirektoratet med oversikt over private grunnskoler i drift skoleåret 2020/21 viser at

de fleste montessoriskolene ser ut til å ha kommet til de siste tyve årene, og at størsteparten av dem er små skoler med under 100 elever. Denne utviklingen bekreftes av tall fra SSB, som viser en omvendt utvikling for kommunale og private grunnskoler. De kommunale grunnskolene synker i antall og øker i størrelse. De private vokser jevnt over. Der ser vi en vekst i alle skolestørrelser (utenom den største) og den desidert største veksten har skjedd i små og mellomstore skoler.

3 | HVEM ER DE PRIVATE SKOLENE?

Det er en klar sammenheng mellom hvem som har flertall i Stortinget og sitter i regjering, og vilkårene for privatskoler. Under Høyre-dominerte regjeringer har både loverket og godkjenningsspraksisen blitt liberalisert, mens det under Arbeiderparti-ledede regjeringer har blitt strammet inn igjen. Jevnt over har innstramminger ikke fått konsekvens for allerede godkjente skoler, hvilket innebærer at skoler godkjent under Høyres liberale praksis, har fått fortsette. Dette innebærer at sektoren beveger seg i rykk og napp, men kun i en retning: mot mer privatisering. Det er i størst grad skoler som har kommet til under borgerlige regjeringer som tenderer mot kommersiell drift og markedsorientering. Alt tyder på at kravet om alternativt formål i stor grad har demmet opp for kommersialisering av skolen, men vi ser nå en utvikling der også de særskilte formålene utnyttes til etableringer som i liten grad fyller disse formålene.

Ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet var det til sammen 366 private skoler i drift skoleåret 2020/21. Noen skoler er oppført med flere godkjenningssgrunnlag, og dukker dermed opp i flere kategorier. Oversikten fra Utdanningsdirektoratet er vedlagt på side 69. Sorterer man skolene etter godkjenningssgrunnlag, får man følgende fordeling:

GODKJENNINGSGRUNNLAG	ANTALL
Livssyn	127
Anerkjent pedagogisk retning	126
Internasjonal	23
Toppidrett	18
I utlandet	9
Funksjonshemmet ⁱ	18
Tradisjonshåndverk	2
Yrkesfaglig opplæring	8
Profilskole	33
Uten særskilt grunnlag	25

Utdanningsdirektoratets oversikt skjuler en del utviklingstrekk som er relevant for diskusjonen rundt private skoler. For velferdsstaten har derfor gjort en videre gjennomgang av skolene, og sett nærmere på hva de ulike typene godkjenningssgrunnlag rommer. Vi har i det videre utelatt skoler i utlandet og skoler med tilbud til funksjonshemmede eller innen tradisjonshåndverk.

ⁱ Dette er den formelle betegnelsen som benyttes i loverket.

I tabellen under har vi i tillegg klassifisert noen ulike skoletyper som er å finne innenfor de formelle godkjenningsgrunnlagene. Dette kategoriseringen har vi utført ved å undersøke ulike kilder som for eksempel skolenes nettsider, vedtekter og/eller eierskap. Gjennom kapitelet kan du lese mer om disse skoletypene og noen utfordringer de avdekker.

En slik kategorisering og konkret gjennomgang av alle skolene er nødvendig om man skal kunne analysere utviklingen av privatskolene. Da ser man for eksempel at innenfor kategorien livssyn, er det sterk overvekt av kristne skoler. I kategorien for anerkjent pedagogisk retning er det et flertall av montessoriskoler. Vi ser også at idrettsskoler strekker seg forbi godkjenningsgrunnlaget toppidrett, da idrettsungdomsskoler er godkjent som profilskoler.

GODKJENNINGSGRUNNLAG	SKOLETYPE	ANTALL
Livssyn	Kristne skoler	122
	Humanistiske skoler	5
Anerkjent pedagogisk retning	Montessoriskoler	92
	Steinerskoler	34
Toppidrett	Toppidrettsskoler, VGS	18
Profilskole	Idrettsungdomsskoler	22

Paraplybetegnelsen private skoler skjuler til dels store forskjeller mellom aktørene, som ikke begrenser seg til de ulike kategoriene skoler. Som den historiske gjennomgangen i forrige kapittel viser, var det hovedsakelig kristne skoler og skoler med alternativ pedagogikk som utgjorde størsteparten av de private skolene de første tiårene etter at statsstøtte til private skoler ble formalisert i 1970. Siden begynnelsen av 2000-tallet har det dog skjedd en endring, og en rekke ulike typer aktører er nå til stede i sektoren, inkludert det man må betegne som rene kommersielle aktører (se boks om forskjell på ideell og kommersiell drift på neste side og boks om privatskoleparadokset side 46). Det er innenfor kategoriene profilskole, yrkesfaglig opplæring og uten særskilt grunnlag at man finner flest slike skoler. I disse kategoriene finner man brorparten av skolene til Akademiet-kjeden, for eksempel (les mer om Akademiet på side 40 og 47). Ettersom disse godkjenningsgrunnlagene ble innført av borgerlige regjeringer der partiet Høyre både var dominerende regjeringsparti og sentral i utdanningspolitikken, har vi kalt skoler godkjent med disse godkjenningsgrunnlagene for Høyre-skoler. I Bondevik II-regjeringens periode med Kristin Clemet som utdanningsminister kom størsteparten av disse skolene inn i skolesektoren under godkjenningsgrunnlaget uten særskilt grunnlag. Under Solberg-regjeringene kom flest inn under godkjenningsgrunnlaget profilskole.

Et annet interessant mønster som avdekkes når man ser nærmere på de private skolene, er geografisk plassering. Tradisjonelt har det vært mange private skoler i distriktene, og endel av disse skolene har visse fellestrekk, både når det kommer til type skole og bakgrunn for

etablering. I takt med at kommunene har lagt ned små grendeskoler for å spare penger, har foreldre og lokalsamfunn engasjert seg og startet opp private skoler for å erstatte dem kommunen legger ned. Slike skoler utgjør enda en stor del av privatskolene i Norge. Men de siste tiårene har vi sett en tydelig vekst av private skoler i også sentrale strøk, der etableringen ikke er en erstatning for en nedlagt offentlig skole, men et tillegg, og ofte en direkte konkurrent, til den.

Livssynsskoler

SKOLETYPE	ANTALL
Kristne skoler	122
Humanistiske skoler	5

Livssynsskoler er en av de «opprinnelige» kategoriene av private skoler i Norge. Likevel viser vår gjennomgang at det er flere interessante utviklingstrekk for denne typen skoler. For eksempel ser vi en vekst av kristne skoler i visse deler av landet, startet av kristne menigheter/miljøer som en reaksjon på det de mener er en sekularisering av den offentlige skolen eller et ønske om et mer tydelig religiøst forankret utdanningstilbud.

Vi ser også en begynnende tendens til at livssynsgrunnlag benyttes for å starte opp nye skoler som i praksis har et tilbud tilsvarende det offentlige der formålet med skolene ser ut til å være direkte konkurranse om elevene. Her benyttes livssynsnøytralt/humanistisk godkjenningsgrunnlag. Dette ser ut til å være forsøk på å omgå det innsnevrede godkjenningsgrunnlaget som ble innført etter regjeringsskiftet i 2021.

Privat er ikke privat: Forskjell på ideell og kommersiell drift

Velferdstjenestene kan finansieres enten gjennom skatt, ved at folk må betale for dem selv eller i en kombinasjon av disse. I land med lav andel offentlig finansiering er det størst ulikhet i befolkningens tilgang til velferdstjenester. I Norge har vi høy grad av offentlig finansiering av velferdstjenester og et klart mål om at alle skal ha lik tilgang til tjenestene.

Når det kommer til drift, kan velferdstjenestene driftes enten av det offentlige, av ideelle aktører uten profittmotiv eller av kommersielle aktører med profittmotiv. Både ideelle og kommersielle aktører er «private», men det er altså bare de kommersielle aktørene som er i tjenestene for å tjene penger. I Norge er det lang tradisjon for at det offentlige har samarbeidet med ideelle organisasjoner om drift av velferdstjenestene. Kommersiell drift i velferdstjenestene er av nyere dato, og har i Norge i all hovedsak spredd om seg etter tusenårsskiftet.

Dette ser vi gjenspeilet i norsk skole. Ideelle aktører har lang fartstid i sektoren, og utgjør fremdeles brorparten av privatskolene i Norge. Kommersielle aktører dukket først opp etter oppmykningen og liberaliseringen i 2003, ved Kristin Clemet og Bondevik II-regjeringen. Paradoksalt nok innførte regjeringen samtidig et lovforbud mot profittuttak. At kommersielle aktører likevel etablerte seg, er blitt kalt privatskoleparadokset (se side 46).

Kristne skoler

Ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet er 128 av dagens private skoler - cirka 35 prosent - godkjent på livssynsgrunnlag. 2/3 av disse igjen er grunnskoler. Foruten en håndfull skoler er alle kristne skoler. Slike skoler finner man i de fleste storbyer, men den største konsentrasjonen er i distriktene. Det er en geografisk konsentrasjon av kristne privatskoler i Agder, Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal; over halvparten av livssynsskolene befinner seg i disse fire fylkene. Dette er det området av landet som kan kalles det norske bibelbeltet, der kristendommen og kristen forkynnelse tradisjonelt har stått sterkt.

En gjennomgang gjort av NRK viser at kristne grunnskoler doblet seg i perioden 2010–2017, med størst konsentrasjon på Vestlandet.¹⁹ Flere rektorer intervjuet av NRK, mener årsaken til veksten er at den offentlige skolen er blitt mer sekulær og livssynsnøytral. Rektor ved Jærtun Lutherske friskole, uttaler for eksempel:

– Det har skjedd en stor, radikal samfunnsutvikling. Norge har på mange måter skifta et offisielt livssyn. Avstanden fra det kristne ståstedet øker.

Lik private skoler med alternativ pedagogikk, er også en del kristne skoler foreldreinitiert, men her er det naturlig nok også et betydelig innslag av skoler som drives i regi av ulike kristne menigheter og trossamfunn. I motsetning til for eksempel montessoriskoler, som ofte er en erstatning for et nedlagt offentlig tilbud, ser det ut til at kristne skoler i mye større grad etableres parallelt med offentlige skoler. Det er en kime til konflikt. Da Kongstun kristne friskole åpnet i Gjesdal i 2018, var det mot kommunens ønske (les mer om kommunenes manglende innsigelsesrett på side 12). Motstanden fra lokalpolitikere var både av prinsipiell art og begrunnet med en frykt for elevflukt og en utarming av den offentlige skolen. Daværende ordfører Frode Fjeldsbø (Ap), uttrykte det slik til NRK:

– Vi ønsker å ha en god fellesskapsskole i kommunen. Også i bygdene. Hva vil skje med skolene på de mindre stedene i kommunen dersom mange elever bytter?²⁰

Skolesjefen i kommunen har svaret på spørsmålet:

– For hver elev som går over til en privat skole, vil vi tape inntekter. 85.000 kroner per elev. Dersom det forsvinner én elev fra én klasse, og én fra en annen klasse, klarer vi ikke spare inn ved å kutte antall klasser totalt.²¹

Bekymringen til ordføreren og skolesjefen i Gjesdal peker mot en reell utfordring kommuner har eller kan få når private tilbud etablerer seg: Trekket i tilskudd som et bytte fra en offentlig til en privat skole utløser for kommunen, kan være eller er større enn det kommunen faktisk klarer å spare inn når en elev bytter (se boks om finansieringssystemet side 12). Det kan skape problemer for de offentlige skolene, som mange steder allerede er dårlig økonomisk stilt.

Når det kommer til de kristne skolene, er det ikke bare konflikt knyttet til tilskuddsgrunnlaget og hva slags økonomiske konsekvenser det får for det offentlige tilbudet når elever bytter til en privat skole. Også innretningen og opplæringen i noen av de kristne skolene er omdiskutert. Jevnlige har det vært oppslag i mediene der undervisningen ved kristne skoler har blitt problematisert. Norsk-Luthersk Misjonssamband var for eksempel i nyhetene i 2015, da det ble kjent at de krever at lærerne ved deres skoler må ta avstand fra homofilt ekteskap. Det fikk kritikk ikke bare fra likestillingsombudet, men også fra Elevorganisasjonen, som stilte spørsmål ved hvorvidt lærerne ved disse skolene evnet å gi en opplæring som forhindrer fordommer og diskriminering i tråd med norske læreplaner.

I 2022 var det også flere oppslag om Innherred kristne grunnskole, der elevene lærte at homofili er synd, abort er drap og at kvinner ikke kan lede en menighet.²² Saken skapte reaksjoner fra mange hold, inkludert daværende kunnskapsminister Tonje Brenna. Hun uttalte at den enkelte skole ikke kan se bort fra lovverket, og at de verdiene som følger av formålsbestemmelsen i Privatskoleloven §1-1. Formålet med lova - blant annet toleranse og likestilling mellom kjønnene - skal ligge til grunn for all opplæring som gis ved skolene.²³

i EKSEMPEL

Hoppensprett - kristen kjede med vekstambisjoner

Hoppensprett er eid av ekteparet Lise Kragset Furuseth og Paal-Mogens Furuseth fra Jessheim. De startet sin første barnehage i 2003. Virksomheten er organisert under morsselskapet KF Goodwill AS, og har på 20 år vokst fra én barnehage til i dag å være et konsern med drift både innenfor barnehage, skole, SFO, idrett og eiendom. Ifølge egne hjemmesider driver de i dag 18 Hoppensprett-barnehager. 12 av disse er lokalisert på Romerike, hvorav 5 i hjemkommunen Ullensaker. Det fremkommer også på nettsidene at selskapet har en aktiv oppkjøpsstrategi for barnehager.

Utdanningsdirektoratet (Udir) sin oversikt over skolesøknader, avslag, klager og nye søknader, viser at Hoppensprett i mange år har arbeidet systematisk for å utvide sin skolevirksomhet. I Nes kommune på Romerike holdt kommunen lenge igjen, men i dag har Hoppensprett både barne- og ungdomsskole i kommunen.

I Ullensaker kommune driver Hoppensprett både barneskole, ungdomsskole og videregående skole, godkjent på kristent grunnlag. De har 2 idretts-SFO, og eier også Hoppenspretthallen på Jessheim der idrettslaget Hoppensprett Turn trener. De oppgir at idrettslaget har 1.400 medlemmer og at barna i Hoppensprett's barnehager og idretts-SFO får turnaktiviteter i hallen. Ekteparet Furuseth eier også Romerikes største alpinanlegg, Hurdal skisenter, som de kjøpte i 2014.

Kompleks konsernstruktur og handel med nærstående

Ekteparets Furuseths virksomhet er organisert i et konsern uten vanntette skott mellom den kommersielle driften og driften som er offentlig finansiert, hvor økonomiske disposisjoner går på kryss og tvers, som for eksempel husleie og lån. Privatskoleloven er tydelig på at alle penger som det offentlige bevilger til skolene skal komme elevene ved skolen til gode (se side 40). Med utstrakt internhandel er det en krevende oppgave for myndighetene å følge opp at loven blir fulgt. Udir har de siste årene ført tilsyn med Hoppensprett Akademiet videregående skole AS. Temaene for tilsyn har vært om skolen oppfyller kravene i privatskoleloven, om at alle pengene skal komme elevene til gode. I 2021 fikk skolen pålegg om å rette opp at skolen hadde stor gjeld til andre nærstående selskap i samme konsern. Udir skrev:

Den høye gjeldsgraden skolen har opparbeidet seg, og fortsetter å bygge opp, medfører en betydelig risiko for at ressurser flyttes fra opplæringsvirksomhet for elevene, og over til betjening av gjeld til nærstående selskaper. Vår vurdering er at en slik praksis er i strid med styrets ansvar om å sørge for at skolen har en forsvarlig økonomi- og regnskapsforvaltning, jf. friskoleloven § 5-2 bokstav f.²⁴

I tilsynsrapport datert 04.07.23 skrev Udir: *Vi opprettholder varslet pålegg om at styret skal dokumentere vurdering av leieavtale med nærstående med priser og andre vilkår fra uavhengige tilbydere. Avslutningsvis vil vi presisere at vi i dette tilsynet kontrollerte styrets vurderinger av handel med nærstående og om styrets vurderinger er tilstrekkelig dokumentert i tråd med kravene i økonomiforskriften til privatskoleloven § 6-2. Vi har ikke tatt stilling til om handelen med nærstående kommer elevene til gode og om leieavtalen med nærstående er inngått på markedsmessige vilkår.²⁵*

Tilsynet slo fast at skolens styre ikke hadde fattet vedtak om at handelen med nærstående kommer elevene til gode, deriblant at dette er en rasjonell måte å skaffe varen eller tjenesten på. Styret hadde ikke så langt som mulig dokumentert med priser og andre vilkår fra uavhengige tilbydere.

Det kan være vanskelig å avgjøre hvor ekteparet Furuseths kommersielle virksomhet starter og hvor den slutter. Et eksempel er da skibakken i Hurdal viste dårlige resultater og eier Furuseth blant annet svarte lokalavisen at: – Vi skal (...) fortsette å investere i anlegget og har langsiktige og gode planer. Egenkapitalen har vært negativ på papiret lenge, men vi skal sørge for fortsatt finansiering gjennom morselskapet. Vi er heldige på den måten at skisenteret ikke er hovedgeskjeften i vår virksomhet og dermed ikke det vi lever av nå. Men målet er selvsagt at det om noen år skal være selvstendig og selvgående.²⁶ På Hoppensprettets nettsider oppgir de å ha sponsoravtaler med UllKisa friidrett - Hoppensprett Barnekarusell, Ullensaker Skiklubb - Sponser Camp Hoppensprett og Ullensaker Ishockey - Sponsor i ishallen.²⁷ Ingen andre enn Furuseth- ekteparet selv har oversikt over om penger bevilget til barnehage, skole og SFO, også er med på å støtte en kommersiell skibakke i vanskelige tider eller om offentlig finansiering ment for skole og barnehage også er med når Hoppensprett skaffer seg godt omdømme gjennom sponsoravtaler.

I 2019 skrev Romerikes Blad: «Lise Kragset Furuseth (KrF) har 20 år bak seg i Ullensaker-politikken. Hun er også daglig leder i 13 selskaper, har eierinteresser i 43, og har trolig distriktsrekorden i habilitetsvurderinger.» Foran 2023-valget toppet hun fortsatt listen over lokalpolitikeren med flest styreverv. I 2019 beskrev Romerikes Blad ekteparets virksomhet:

Ifølge BizWeb, som samordner opplysninger i Brønnøysundregistrene, er ekteparets KF Goodwill AS morselskap for 24 selskaper som eier og driver barnehager, barneskoler og ungdomsskoler på Romerike og andre steder i landet. KF Goodwill eier også 50 prosent i James strong AS, som driver eiendomsutvikling på Jessheim Nors og Gystadmarka. Medeier er bror/svoger og eksalpinist Ole-Kristian Furuseth. I tillegg ligger 33 % av aksjene til EKM Invest AS i ekteparets holdingselskap KF Goodwill AS. Furuseth-brødrene Ole-Kristian og Jon-Emil eier de resterende aksjene. (...) Sammen med ektemannen har Kragset Furuseth interesser i over 40 selskaper. Mens hun er daglig leder i 13 Hoppensprett-selskaper og styreleder i ni, har hun en tilbaketrasket rolle i eiendomsselskapene, som i stor grad har ektemannen oppført som kontaktperson.²⁸

Humanistiske skoler

Brorparten av livssynsskolene er altså kristne skoler, men per i dag har vi også et lite knippe såkalte livssynsnøytrale skoler. Startskuddet for denne gruppen skoler kom med Humanistiskolen. Den ble startet av Nina Fjeldheim og Thomas M. Johanson, med etikkprofessor og forfatter Ole Martin Moen med på laget. Humanistiskolen er ifølge dem selv «Norges første livssynsskole tuftet på et sekulært, humanistisk livssyn».²⁹ Da de først søkte om godkjenning i 2010, under den rødgrønne Stoltenberg II-regjeringen med kunnskapsminister Kristin Halvorsen (SV) i spissen, fikk de avslag. Lovverket åpnet på det tidspunktet opp for privatskoler på spesifikt religiøst grunnlag, og avslaget til Utdanningsdirektoratet i 2011 ble begrunnet med at en skole grunnlagt på et sekulært, humanistisk livssyn ikke vil kunne oppfylle vilkåret om reelt religiøst grunnlag.

Avslaget ble klaget inn for Ligestillings- og diskrimineringsombudet, som i 2013 konkluderte med at det var diskriminerende å nekte Humanistiskolen å starte opp.³⁰ Kunnskapsdepartementet ga så direktoratet instruks om å vurdere søknaden på nytt. Det skjedde i november samme år, like etter at den første Solberg-regjeringen tiltrådte. Utdanningsdirektoratet godkjente Humanistiskolen i mars 2014. I 2015 endres godkjenningsgrunnlaget i §2-1 andre ledd bokstav a fra «religiøst» til «livssyn». Endringen var en del av en større revidering av lovverket som også inkluderte flere andre utvidelser av godkjenningsgrunnlaget (les mer om dette på side 11). Lovendringene ble vedtatt med støtte av regjeringspartiene Høyre og FrP, med hjelp fra støttepartiene KrF og Venstre.³¹

I kjølvannet av lovendringen har antallet humanistiske skoler holdt seg på et lavt nivå. Den eneste aktøren som ser ut til å ha benyttet seg av dette godkjenningsgrunnlaget er den

kommersielle skolekjeden Akademiet. Umiddelbart etter at Humanistskolen fikk godkjenning i 2014, søkte Akademiet om oppstart av syv nye skoler basert på et humanistisk grunnlag. Selskapet ble kritisert av blant annet KrF, ved daværende utdanningspolitisk talsperson Anders Tyvand. KrF og Tyvand mente at Utdanningsdirektoratet burde avslå Akademiets søknader, fordi de tidligere – uten hell – hadde søkt om å etablere en rekke skoler basert på montessoripedagogikk.

— *Det er lite troverdig at de først brenner for Montessori, og så plutselig brenner for et humanistisk alternativ. Dette handler ikke om foreldrenes rett til å velge en alternativ skole for sine barn, som er begrunnelsen for unntakene i loven. Disse folkene ønsker rett og slett bare å drive skoler, uttalte Tyvand til Aftenposten.*

Selv om Akademiet tilbakeviste kritikken, var eier Kjetil Eide mer ærlig i uttalelser til Drammens Tidene noen år tidligere. Da sa han rett ut at de tilpasset seg godkjenningsgrunnlaget for å kunne utvide sin virksomhet: – Vi skulle ønske vi kunne utvide, men det stopper loven for. Vi har derfor sett på andre muligheter, uttalte Eide, med henvisning til flere søknader om å starte montessori- og internasjonale skoler, som daværende lovverk åpnet opp for.³² En gjennomgang av Akademiets skoler viser at de driver skoler godkjent på fire ulike grunnlag, der type grunnlag ser ut til å være tilpasset det til enhver tid gjeldende godkjenningsgrunnlaget på søknadstidspunktet. De ulike godkjenningsgrunnlagene er veldig nedtonet på skolenes nettsider. Man må lete godt for å finne informasjon om den alternative humanistisk rettede undervisningen på de fire skolene som skal være basert på livssynshumanisme, for eksempel. På en av skolene som er godkjent på livssynshumanistisk grunnlag – Akademiet VGS Heltberg Drammen – står det ingenting om livssynshumanisme i det hele tatt, men snarere at skolen er «inspirert» av montessoripedagogikk (se eksempel på neste side).

Det er flere ting som tyder på at vekst er det som er viktigst for Akademiet, og at godkjenningsgrunnlaget kun er et middel de benytter for å sikre dette (les mer om Akademiet som markedsaktør i konkurranse med den offentlige skolen på side 47). Selv om Akademiets sjonglering og smutthulls-taktikk foreløpig ser ut til å være unik blant privatskoleaktørene, illustrerer det hvordan godkjenningsgrunnlaget kan omgås, og ikke nødvendigvis garanterer at alle private skoler i praksis driver på et særskilt grunnlag og representerer et reelt pedagogisk alternativ eller supplement til den offentlige skolen.

Det er fremdeles mulig å starte private skoler med livssyn som godkjenningsgrunnlag. Akademiet ungdomsskole i Lier ble for eksempel godkjent i januar 2022 med «livssynshumanisme» som vedtektsfestet formål. Går man inn på skolens nettsider, er det lite som tyder på at skolen er noe annet enn en helt ordinær ungdomsskole. Dog med en selverklært visjon om å være «den beste og mest fremtidsrettede ungdomsskolen i Norge».³³

i EKSEMPEL

Livssynshumanisme - godkjenningsgrunnlag til pynt?

Når det søkes om godkjenning må de private skolene ifølge Utdanningsdirektoratet dokumentere at de har et særskilt grunnlag og sende inn en læreplan som synliggjør verdigrunnlaget de søker godkjenning for. Skolen må også redegjøre for hvordan skolens tilbud er *vesentlig annerledes* enn hva som er normal praksis i offentlige skoler og skoler godkjent på andre grunnlag i loven. Men hvordan er dette i praksis?

Akademiet VGS Heltberg Drammen er godkjent på livssynsgrunnlag. Skolen er en del av Akademiet-kjeden, som er den største private aktøren i skolesektoren. Ifølge deres egne nettsider er Akademiet Norges største private videregående skole med over 8.500 elever over hele landet. De driver per i dag 3 grunnskoler og 14 videregående skoler, i tillegg til å tilby privatist- og nettstudier. Akademiet er også den aktøren som mest effektivt har utnyttet smutthullene i lovverket, blant annet ved aktiv tilpasning til de til enhver tid eksisterende reglene for å få godkjent skoler.

I godkjenningsvedtaket til Akademiet VGS Heltberg Drammen blir følgende presisert: «For at elever skal kunne velge alternative skoler er det viktig at skolen informerer om skolens alternative humanistiske læreplaner som ligger til grunn for elevenes opplæring».³⁴ Men går man inn på skolens nettsider, finnes det ikke spor av livssynshumanismen som ifølge godkjent læreplan skal «gjennomsyre» «alle fagene» og «skolens verdigrunnlag». Heller ikke i de mange videoene som er laget i promoteringsøyemed, nevnes det noe om de humanistiske prinsippene som skal utgjøre denne skolens særpreg. Det som dog gjentas flere steder, er at undervisningen er «montessori-inspirert». I informasjonsfilmen for skolen poengteres det for eksempel at montessori er grunn-pedagogikken og en «grunnpilar» i undervisningen. Samtidig understrekes det at skolen følger «helt vanlige læreplaner fra Utdanningsdirektoratet».³⁵

Akademiet fikk godkjent sin humanistiske læreplan på femte forsøket i juni 2021. Når man ser på revideringene som er gjort fremstår det som at planen, som tar utgangspunkt i Læreplanverkets overordnede del og faget Religion og etikk, har forsøkt å legge seg så tett opptil den ordinære læreplanen som mulig. Fire runder måtte til før planen ble ansett å være særegen og omfattende nok til å bli godkjent som en humanistisk læreplan. I første versjon av fagplanen hadde for eksempel Akademiet stort sett bare byttet ut ordene «religion og etikk» med «filosofi, livssyn og etikk».

Etter skolens egen informasjon utad å dømme, fremstår Akademiet Heltberg VGS Drammen som en helt ordinær skole. Det som fremstår mest spesielt er hvor tydelig det blir kommunisert at denne skolen er for faglig sterke elever. Både fra skolen selv og fra elever som brukes i markedsføringen av skolen blir det tydelig kommunisert at dette er skolen for «deg som vil det lille ekstra». Det er kanskje det som muliggjør det montessori-inspirerte undervisnings-

opplegget som i bunn og grunn ser ut til å bestå av skoledager med lite lærerbasert undervisning (maksimalt tre seminarer à 45 minutter per dag) og mye selvstudie.

Hvorvidt eller i hvilken grad undervisningen faktisk gjenspeiler skolens godkjenningsgrunnlag og tilhørende læreplaner, vet vi rett og slett ikke. Utdanningsdirektoratet opplyser at tilsyn er basert på risikovurderinger, og at det ikke er ført tilsyn med Akademiet Heltberg VGS Drammen på dette punktet. I sin oppsummering for tilsyn i 2021 opplyser Utdanningsdirektoratet at de «stadig ser en stor udekket risiko for brudd på regelverket», men begrensede ressurser gjør at tilsynsenheten må prioritere. Det er til sammen ført 24 tilsyn som omhandler opplæringens innhold de siste ti årene.³⁶

Anerkjent pedagogisk retning

SKOLETYPE	ANTALL
Montessoriskoler	92
Steinerskoler	34

Skoler med anerkjent pedagogisk retning er i praksis enten steiner- eller montessoriskoler. Det er omtrent like mange skoler med anerkjent pedagogisk retning som livssynsskoler i dagens skolesektor, ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet. ¼ av skolene er steinerskoler, resten montessori.

Som tilfellet er for livssynsskolene, finner man skoler med anerkjent pedagogisk retning i de fleste storbyer, men de fleste er likevel lokalisert i mindre sentrale områder. I vår gjennomgang av de to skoletypene innen denne godkjenningskategorien, fant vi et mønster som viser at geografi spiller sterkt inn på hva slags type private skoler med alternativ pedagogikk som drives hvor. Steinerskolene er færre, men jevnt over større og mer sentralt plassert, mens montessoriskoler er flere i omfang, men mindre i størrelse og i større grad å finne i distriktene. Det ser ut til at årsaken til den høye andelen montessoriskoler i distriktene i liten grad skyldes et ønske om alternativ pedagogikk i seg selv, men heller er et direkte resultat av nedleggelse av offentlige tilbud.

Montessoriskoler

Montessoriskolene utgjør brorparten av skoler med alternativ pedagogikk - 93 av 127 skoler. Mange er å finne i distriktene blant de såkalte grendeskolene. De private grendeskolene er skoler som generelt er startet etter initiativ fra foreldre eller lokalsamfunn i kjølvannet av nedleggelse av små, kommunale skoler og har hatt størst vekst i distriktene fra rundt

årtusensskiftet (les mer om dette og konsekvensene av New Public Management i norske kommuner på side 16). Det finnes flere typer skoler blant de såkalte grendeskolene, men årsaken til den høye andelen montessoriskoler ser ut til å være at det er denne skoletypen som oppleves å ligge nærmest den offentlige skolen.

- Vi kunne velge mellom kristen formålsparagraf, Steinerskole eller Montessori. Da er det vel ikke så vanskelig å tenke seg hvorfor vi falt ned på Montessori-pedagogikken. Den er mest samlende og ligger nærmest offentlige skoler.³⁷

Det uttalte styrelederen i den nyopprettede Sandøya Montessoriskole. På denne øya i Telemark ble den kommunale skolen lagt ned i 2011 for å spare penger. På initiativ fra øysamfunnet sely, ble skoledriften videreført i privat regi. Men beboerne skulle aller helst ønske at skolen forble i kommunal drift. Styrelederens uttalelse gir en pekepinn på hva slags type skoler de private grendeskolene er, og hva slags behov de er ment å dekke. Det er ikke overraskende at økonomisk pressede kommuner oppfatter små skoler som for dyre i drift og legger dem ned for å sentralisere og effektivisere skoletilbudet. Men mange lokalsamfunn som opplever at sine nærskoler blir lagt ned ønsker å opprettholde tilbudet. Da har det vært, og fremdeles er, en mulighet å opprette et tilbud i privat regi. Opprettelsen av private skoler skjer altså her først og fremst av nødvendighet, og driftes for å holde liv i små lokalsamfunn. På nettsidene til Bergsbygda Montessoriskole i Porsgrunn står det for eksempel:

«Det har vært drevet offentlig skole i Bergsbygda siden 1881. Skolen er selve limet i bygda og bidrar sterkt til at vi har et godt og livskraftig lokalsamfunn. Høsten 2009 besluttet Porsgrunn kommune å legge ned Bergsbygda skole og vi er nå bekymret for lokalsamfunnets framtid.»³⁸

Steinerskoler

Der montessoriskolene ofte er en erstatning for et offentlig tilbud, er steinerskoler i større grad opprettet som et pedagogisk alternativ til den offentlige skolen. Ifølge Steinerskoleforbundet er det per i dag 34 steinerskoler i Norge.³⁹ I forhold til montessoriskolene er de færre i antall, men til gjengjeld er de ofte eldre, større og mer sentralt plassert. Det er for eksempel en del steinerskoler sentralt på Østlandet og i landets storbyer, som startet opp på 1970- og 80-tallet. To av dem - Rudolf steinerskolene i Oslo og Bergen - har røtter tilbake til 1920-tallet, altså lenge før den tilskuddsmodellen vi kjenner i dag kom på plass.⁴⁰

Alle steinerskolene i landet er tilknyttet Steinerskoleforbundet, som både er ansvarlig for skolens læreplaner og også godkjenner nye steinerskoler. De skriver på sine nettsider at de er et rådgivende organ og i tillegg fungerer som et bindeledd mellom skolene, «slik at god pedagogikk, nye ideer og erfaring fra de ulike skolene deles og kommer alle elever til gode».

Internasjonale skoler

SKOLETYPE	ANTALL
Internasjonale skoler	23

Det var Clemets friskolelov som første gang åpnet opp for statsstøtte til internasjonale skoler (les mer om friskoleloven på side 10). Før dette hadde det eksistert noen få helprivate tilbud, godkjent under opplæringsloven. Siden 2003 har antallet internasjonale skoler vokst jevnt og trutt og vi har i dag et tyvetalls slike skoler. Som for steinerskolene er de internasjonale skolene ofte store, og etablert som et supplement til det offentlige tilbudet i sentrale strøk. Alle skolene er på grunnskolenivå, foruten en skole i Oslo og en i Sandefjord.

Det er ikke så overraskende at de internasjonale skolene er konsentrert i byer og sentrale strøk. Slike skoler har tradisjonelt først og fremst hatt sitt elevgrunnlag i ambassademiljøer, universiteter, forskningsinstitusjoner og selskaper som har ansatte med internasjonal bakgrunn. Flesteparten av de internasjonale skolene har undervisning på engelsk, men også andre verdensspråk er representert, for eksempel tysk og fransk. Det finnes flere ulike programmer skolene kan følge, men i Norge er det International Baccalaureate (IB) som er den mest utbredte. IB er et internasjonalt anerkjent undervisningsprogram som tilbys ved flere tusen skoler over hele verden. IB og tilsvarende programmer gjør at elevene kan følge de samme læreplanene og den samme pedagogikken uavhengig av hvilket land de befinner seg i.

At foreldre som kommer til Norge for å arbeide enten for en kortere eller lengre periode, ønsker et internasjonalt undervisningsprogram og undervisning på et verdensspråk for sine barn, er ikke vanskelig å forstå. I et stadig mer internasjonalt arbeidsmarked, og for bransjer som har behov for å

Children's International School – kommersiell gigant fra barnehage til skole

Children's International School (CIS) er en kjede med internasjonale skoler på Østlandet. Skolene er eid av den norske Sundby-familien, gjennom deres internasjonale velferds konsern, Dibbergruppen. Randi og Hans Jacob Sundby startet opp velferds karrieren med den kommersielle barnehagekjeden Læringsverkstedet, som i dag er Norges største private barnehageaktør med over 250 barnehager. Ekteparet er i dag noen av landets rikeste personer, og formuen stammer i all hovedsak fra drift av offentlig finansiert velferd. Dibber driver både barnehager og skoler i en rekke land. De siste årene har Dibber vokst kraftig, også internasjonalt. Ifølge Dibber selv driver de per i dag 600 enheter i 10 land, med 12.000 ansatte og 40.000 barn.

I Sverige eier Dibber foreløpig 13 skoler, men vokser raskt. Flere av skolene har internasjonal profil, slik CIS-skolene har. Svenske Dibber-skoler har allerede vært gjenstand for medias negative oppmerksomhet. Etter at Dibber kjøpte opp en skole i Sollentuna utenfor Stockholm reagerte foreldre sterkt da barna kom tilbake etter sommerferien og oppdaget at store deler av lærerstaben var byttet ut med utenlandske lærere som ikke kunne snakke svensk. Skolen, som byttet til internasjonal profil etter oppkjøpet, markedsførte seg også som en IB-skole (International Baccalaureate), uten at de var godkjent som det. Per i dag driver Dibber-eide CIS kun et lite knippe skoler i Norge, og det er lite som tyder på at kjeden per i dag er en stor del av satsningen til Dibber-konsernet. Alt tilsier likevel at dette er en kjede som vil vokse raskt dersom muligheten byr seg (les også om Dibber på side 50).

Kilder: cisschools.no, dibber.com, <https://www.aftenbladet.se/nyheter/a/1BKw5J/norska-dynastin-tar-over-skolor-i-sverige-tanker-i-generationer>

rekruttere og beholde utenlandsk arbeidskraft, kan det være hensiktsmessig at Norge har skoler som tilbyr internasjonale undervisningsprogrammer. Det er derimot ikke gitt at det må være private som skal stå for dette tilbudet.

Uansett er det ikke uproblematisk at disse skolene er i vekst og stadig får flere elever og merker økende pågang også fra norske familier. For selv om internasjonale skoler kan fungere som et supplement til den offentlige skolen og dekke et reelt behov, representerer den også en type skole som ender opp å komme i konkurranse med den offentlige skolen. Det er typisk ressurssterke og høyt utdannede foreldre som søker barna sine til internasjonale skoler. Skolene skilter med gode resultater, dyktige lærere og ikke minst klassekamerater fra tilsvarende ressurssterke familier, mange i tillegg fra et internasjonalt miljø. Dette kan være attraktivt for endel familier. Men det skaper en fare for økt segregering og en utarming/svekkelse av fellesskolen. For det er ikke bare internasjonale skoler som etter hvert har kommet i konkurranse med det offentlige tilbudet. Også andre typer skoler fyller stadig flere klasserom med elever som primært kommer fra ressurssterke hjem.

Idrettsskoler

SKOLETYPE	ANTALL
Toppidrett, VGS	18
Idrettsungdomsskoler	22

Som tidligere omtalt ser vi en klar vekst i rene private ungdomsskoler, og flesteparten av disse er kjedetilknyttede idrettsskoler. Foruten de kristne skolene, er det blant idrettsskolene man ser den største kjedeutviklingen hos privatskolene. Det er to dominerende aktører i denne kategorien; Wang og Norges Toppidrettsgymnas (NTG). Deres skoler utgjør per i dag 2/3 av alle idrettsskolene. Selv om det er Wang og NTG som dominerer ser vi også at for eksempel Akademiet, som er Norges største skoleaktør, har idrettsskoler på videregående nivå og tidligere har ønsket en satsning innenfor denne kategorien.

Norges første toppidrettsskole ble startet i Bærum i 1981. Norsk Alpingymnas var forløperen til Norsk Toppidrettsgymnas (NTG), som per i dag driver 14 skoler, fordelt med 7 skoler hver på videregående og ungdomsskolenivå (NTGU). På NTGs nettsider kan man lese at de gir «individuell oppfølging og et fellesskap som gir deg de beste forutsetningene for å mestre skolen – og bli verdensmester». De skriver også om NTG-modellen, som skal sikre «at hver elev får en spesialtilpasset skolehverdag, samtidig som de satser på sin idrett». Per i dag tilbys spesialisering i over 30 idretter (les mer om NTG og ideelle gråsoner på neste side).

Wang ble grunnlagt i 1907 av Peder Wang, da som en handelsskole. I 1984 åpnet Wang sin første idrettsskole i samarbeid med ski- og fotballklubben Lyn. Da var tilbudet begrenset til

fotball, men tilbudet ble raskt utvidet til å inkludere friidrett og sprint. Idrettsdelen av skolen ble til slutt samlet under merkevarenavnet Wang Toppidrett, som var et tilbud på videregående nivå, med godkjenningsgrunnlag «toppidrett». Wang Ung kom da Solberg-regjeringen i 2015 åpnet opp for såkalte profilskoler, og tilbyr «et spesialisert skoleløp på ungdomsskolenivå». Det er innenfor denne kategorien at Wang har hatt størst vekst. Per i dag driver Wang 6 toppidrettsskoler på videregående nivå, og 9 ungdomsidrettsskoler (les mer om Wang og ideelle gråsoner nedenfor).

Toppidrett på videregående nivå har lenge vært en del av godkjenningsgrunnlaget, men veksten i idrettsungdomsskoler kom først da Solberg-regjeringen i 2015 åpnet opp for såkalte profilskoler. Det er utelukkende gjennom dette godkjenningsgrunnlaget at veksten har skjedd, og som er årsaken til at det per i dag er flere idrettsskoler på ungdomsskolenivå en videregående toppidrettsskoler. Profilskoler ble fjernet som godkjenningsgrunnlag i 2022, som en del av innstrammingen av loven gjennomført av Støre-regjeringen, men skolene godkjent på dette grunnlaget fikk lov til å fortsette.

Fordi idrettsskolene som regel blir etablert i byer og sentrale strøk, blir de i praksis direkte konkurrenter til den offentlige skolen. De fleste idrettsskoler praktiserer opptaksprøver i en eller annen form. Prøvene er naturlig nok mye knyttet til de ulike idrettene man kan søke opptak til, men begrenser seg ikke utelukkende til dette. Gitt typen skole kan det argumenteres at opptaksprøver er hensiktsmessig, men det åpner også for en mulighet til å sile søkere. Det er stor interesse for idrettsskoler, og alt tyder på at skolene har langt flere søkere enn tilgjengelige plasser.

Som tilfellet er med andre typer private skoler, som for eksempel de internasjonale skolene, tyder en del på at også idrettsskoler er mest aktuelle for ressurssterke elever og familier. At vi nå ser en vekst i denne typen skoler og spesialisering allerede på ungdomsskolenivå gir grunn til uro. Fellesskolen er viktig for samfunnet og for nærmiljøet. Dersom trenden forsterker seg og det blir vanligere å spesialisere seg allerede fra grunnskolen, kan det utgjøre en trussel mot det positive fellesskolen representerer av lokal tilknytning og fellesskap. I en artikkel om veksten i idrettsungdomsskoler uttalte høgscolektor Marit Roland Udnæs at det kan være et problem at ressurssterke elever velger private skoler: – Det er mye forskning som understreker at idrettsaktive barn er flinke på skolen. Hvis man tapper ungdomsskoler for denne elevgruppen og samler de på en privat skole, kan det påvirke læringsmiljøet.⁴¹

INNSIKT

Ideelle gråsoner og vekststrategi

Skolekjedene Wang og Norges Toppidrettsgymnas (NTG) oppgir selv at de driver uten fortjenestemotiv. NTG skriver for eksempel på sine sider at «NTG er en ikke-kommersiell stiftelse. Det betyr at alle økonomiske midler går til å gjøre tilbudet bedre for deg som er elev

på en av våre (...) skoler».⁴² Wang på sin side opplyser at hver enkelt skole driver på ideelt grunnlag. Likevel er det flere trekk ved driften som tilsier på at de opererer delvis i en gråsoner mellom ideell og kommersiell driftsform.

For Wangs tilfelle er alle skoleselskapene organisert som aksjeselskaper, også eierselskapet. Ifølge Wangs nettsider er det Lae-familien som er skoleeier, og som har eid Wang siden 1938.⁴³ Dette betyr at de i for eksempel ikke oppfyller Virkes bransjestandard for ideell velferd, som har blitt benyttet som en modell for å skille mellom ideelle og kommersielle aktører. Inntil oktober 2023 så de likevel ut til å være godkjent, og er således et eksempel på at det i mange tilfeller kan være krevende å skjønnsmessig vurdere et slikt skille når det ikke finnes en tydelig juridisk definisjon på ideelle.⁴⁴ Denne problemstillingen var noe av bakgrunnen for oppnevningen av Avkommersialiseringsutvalget, som blant annet fikk i oppdrag å foreslå en juridisk definisjon for ideelle driftsformer.⁴⁵ Wang oppgir at de er ideelle og skolene har ulike formuleringer i sine vedtekter som går på dette.

NTG har tidligere hatt et nærstående selskap, NTG Kompetanse AS, hvis formål var å «tilby og dele» teoretisk og praktisk kompetanse.⁴⁶ Selskaper som selger ulike tjenester til nærstående selskaper, er blant annet en metode vi ser blir brukt for å sluse penger ut av private barnehager. Det er også slik Akademiet har omgått profittforbudet i privatskoleloven (les mer om dette på side 40). NTG har også koblinger til skolekjeden Akademiet via NTG-gründer og styreleder Roger Elstad. I 2021 overtok Akademiet skolen Norges Realfagsgymnas Bærum AS (NRG).⁴⁷ Skolen heter i dag Akademiet Realfagsgymnas Sandvika. Realfagsgymnaset var en av flere skoler som NTG-styreleder Elstad driver utenom NTG-kjeden. Elstad oppga som årsak til overtakelsen at han ønsket å bruke tiden til å utvikle samme type skoler på ungdomsskolenivå, Norsk Realfagsgymnas Ungdom (NRG-U). Elstad sa at han var fornøyd med Akademiets overtakelse av skolen i Bærum fordi de «har betydelig erfaring med skoleutvikling».⁴⁸ Selv om Akademiet har overtatt driften, sitter Elstad fortsatt i skolens styre.⁴⁹ Dette tyder på at NTGs styreleder Roger Elstad ikke ser noe problematisk med Akademiets måte å drive skole på. Dette til tross for at Akademiet er den mest kontroversielle og markedsrettede aktøren i sektoren, som nærmest har gjort det til en egen forretningsmodell å utnytte smutthullene i lovverket for kommersiell vinning. Akademiet har en rekke ganger brutt privatskolelovens profittforbud gjennom nettopp handel med nærstående.

Regnskapene for NRG-U Sandvika AS, en av skolene NTGs styreleder Elstad fremdeles eier, viser at skolen har pådratt seg et betydelig lån til det som er oppgitt å være et nærstående selskap (oppført som «langsiktig konserngjeld»). Lånet er etter alt å dømme knyttet til nye lokaler, men skolen oppgir samtidig å betale husleie til skolen som på tampen i 2021 ble overtatt av Akademiet: Akademiet Realfagsgymnas Sandvika. Siden Elstads selskap (NRG-U Sandvika AS) ikke lenger betegnes som nærstående til realfagsgymnaset fordi det nå er i Akademiets eie, er det uvisst hvorvidt skolen fortsatt betaler husleie til det som nå heter Akademiet Realfagsgymnas Sandvika.

Utdanningsdirektoratet oppgir at det ikke er ført økonomisk tilsyn med Wang eller noen av Elstad sine skoler, være seg Norsk Realfagsgymnas (NRG) eller Norsk Toppidrettsgymnas (NTG). Men regnskap og offentlige tall viser for eksempel at både Wang, NTG og NRG har gjennomgående lav lærertetthet og gjennomgående høye «andre driftskostnader».⁵⁰

NTG utmerker seg ved at eierselskapet – Norges Toppidrettsgymnas Stiftelsen – henter betydelige inntekter fra skolene. NTG bekrefter per e-post at det er offentlige midler og skolepenger som utgjør hovedinntekten til skolene, og også at inntekten til morselskapet hovedsakelig består av administrasjonstilskudd og idrettsavgift som de mottar fra skolene etter faste satser. For 2022 utgjorde dette nesten 64 millioner kroner, ifølge regnskapene. Stiftelsen utbetaler hvert år driftsstøtte tilbake til skolene, men en vesentlig del går til å dekke stiftelsens utgifter, inkludert millionlønn til daglig leder og flere hundre tusen i honorar til styret. Stiftelsen har også over 26 millioner kroner i opptjent egenkapital per 2022.⁵¹

I det offentlige regnskapet for Norges Toppidrettsgymnas Bodø AS for 2021⁵², er det lagt ved en detaljert spesifisering over kostnader og inntekter. Det er ikke så vanlig at slike detaljerte spesifiseringer offentliggjøres og dette regnskapet gir dermed mer innsyn enn normalt. Regnskapene viser at skolen de siste årene har hatt «andre driftsutgifter» som ligger på 40-50 prosent av driftsinntektene, noe som er særdeles høyt. I 2021 utgjør denne kostnadskategorien drøye 40 prosent. I spesifiseringen for 2021 er det to kostnadsposter som utmerker seg; «Administrasjons kostnad Stiftelsen» og «Konsulent honorar», som utgjør nær halvparten av summen i denne kostnadskategorien. Administrasjonskostnaden utgjør 5,8 prosent av total driftsinntekt, konsulenthonoraret over 14 prosent. Til sammenlikning utgjør lønnskostnaden snau 46 prosent av driftsinntekten. Personalkostnader er i utgangspunktet den største kostnaden ved drift av velferdstjenester som skole. For barnehager ligger gjennomsnittet for personalkostnader på cirka 80 prosent. Ser man på andre private skoler ser det ut til at mange har lønnskostnader som ligger på 60-80 prosent av driftsinntekten.

Vi kan ikke si noe sikkert om disse forholdene, og det kan være gode forklaringer på alle disposisjonene. For eksempel kan konsulenthonoraret til skolen i Bodø være tilknyttet innleide lærere/trenere. Men vi vet ikke detaljene, gitt at det ikke er gjennomført kontroll av pengebruken. Generelt kan unormalt høye «andre driftskostnader» gi grunnlag for mistanke om tapping av midler. Denne typen overføringer og flytting av midler fram og tilbake mellom selskaper gjør det vanskelig å følge pengene, og er en metode som benyttes for å skjule pengeoverføringer, kjent blant annet fra barnehagesektoren. En annen kjent måte å flytte penger på er via lån og husleie.

Det er også viktig å påpeke at denne diskusjonen ikke utelukkende gjelder profitt for eier. Også overføring av penger mellom ulike selskaper kan i seg selv være problematisk og brudd på lovverket. Privatskoleloven er tydelig på at offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode. Offentlige midler og skolepenger skal brukes på elevene på den aktuelle skolen, ikke overføres til andre skoler eller selskaper.

Høyre-skolene

SKOLETYPE	ANTALL
Uten særskilt grunnlag	25
Profilskole	33
Yrkesfaglig opplæring	8

Det er under Høyre-ledede regjeringer vi har sett en økning av skoler med tilbud som overlapper med det i den offentlige skolen, og som har klare kommersielle og konkurrerende trekk. Det er i denne kategorien man finner mange av det man kan kalle spesialiseringsskoler, for eksempel idrettsskoler, internasjonale skoler, realfagsskoler og så videre. En rekke av skolene der det er avdekket brudd på de økonomiske bestemmelsene i privatskoleloven, er skoler godkjent på grunnlag innført av henholdsvis Bondevik II- og Solberg-regjeringene.⁵³

Clemet-skolene

Da Kristin Clemet var utdanningsminister for Høyre fjernet hun det historiske kravet om særskilt formål til private skoler som søkte om tilskudd. Gjennom godkjenningssgrunnlaget «uten særskilt grunnlag» ble det åpnet for at alle typer skoler kunne søke om offentlig godkjenning og tilskudd, og ha rett til det så lenge de tilfredsstilte visse krav til læreplan og kvalitet.

Som det kommer frem i For velferdsstatens notat «Kommersielle skoler i Norge» (FV Notat 1/2014), ga det nye godkjenningssgrunnlaget først og fremst en sterk vekst på videregående nivå av skoler med klare kommersielle trekk.⁵⁴ En søknadsoversikt fra Utdanningsdirektoratet viser at 41 videregående skoler ble godkjent under Clemets friskolelov bare i 2004 og 2005 (vi har kun tall fra juni 2004 da Utdanningsdirektoratet ble opprettet). 1 skole var godkjent under toppidrett, 1 under livssyn og 2 under anerkjent pedagogisk retning. Hele 37 ble godkjent uten særskilt grunnlag. Til sammenlikning ble det bare godkjent 12 videregående skoler totalt under den påfølgende rødgrønne regjeringen i 2006-2013 (se boks).⁵⁵

Varierende godkjenningsspraksis

En oversikt fra Utdanningsdirektoratet over søknader om å starte private skoler viser at godkjenningsspraksisen har variert med det politiske flertallet. Bondevik II-regjeringen godkjente i perioden juni 2004 til enden av deres regjeringssperiode i oktober 2005 hele 69 privatskoler, hvorav over 70 prosent (49) ble godkjent uten særskilt grunnlag. 59 prosent (41) var videregående skoler.

Stoltenberg II-regjeringen godkjente til sammenlikning 112 privatskoler tilsammen i de åtte årene fra 2006 til 2013. 78 prosent av disse var skoler med enten anerkjent pedagogisk retning (64) eller livssyn (23).

Under Solberg-regjeringene økte godkjenningene igjen og 189 privatskoler ble godkjent i årene 2014-2021. 18 prosent (35) av disse var profilskoler.

Mens Solberg godkjente 16 internasjonale skoler, ble 9 godkjent under Stoltenberg II. Over dobbelt så mange livssynsskoler ble godkjent under Solberg (55) som under Stoltenberg II (23). Godkjenningen av skoler med anerkjent pedagogisk retning har holdt seg stabil – Stoltenberg II og Solberg godkjente 64 slike skoler hver.

Kilde: Utdanningsdirektoratet

En stor andel av de videregående skolene som fikk godkjenning og startet opp, inngikk i større konsern eller konsernliggende strukturer. Dette gjaldt ikke minst aktørene Akademiet, Metis, Sonans, John Bauer og Noroff. Det har vært flere skandaler rundt disse aktørene. Kompliserte selskapsstrukturer, krysseierskap og utbredt handel med nærstående selskaper har vært gjennomgående, og en rekke tilsyn har avdekket grove brudd på regelverket og kreative forsøk på omgåelse av forbudet mot fortjeneste.

Tilsynet med John Bauer-skolene – John Bauer Oslo AS og John Bauer Bergen AS - avdekket for eksempel utstrakt internhandel uten at det kunne dokumenteres hvilke ytelser skolene hadde mottatt for betalingene. Det ble også dokumentert at skolene, som bar navnet til og var deleid av det svenske skandaleomsuste John Bauer-konsernet, måtte betale 4.800 kroner per elev per år for bruk av John Bauer-konseptet og -merkevaren. Det fantes rett og slett ikke noe lovmessig belegg for disse transaksjonene, og Utdanningsdirektoratet kalte vederlaget «en ren overføring til skolens eier». Til sammen fikk skolene tilbakebetalingskrav på over 7 millioner kroner. Det ble også avdekket en del andre mangler ved skolene, som ikke omhandlet bruken av tildelte midler, men som var i strid med andre krav i Privatskoleloven. Blant annet skal ikke skolen ha gitt elever med særskilte behov spesialundervisning og flere obligatoriske eksamener ble ikke avholdt. Direktoratet varslet et utvidet tilsyn – med trussel om mulig tilbaketrekking av godkjenningen av skolene.

I juli 2008, samme måned som tilsynsrapportene ble publisert, ble skolen i Oslo slått konkurs. 150 elever sto plutselig uten skoleplass og kommunen fikk en massiv opprydningsjobb. Skolen i Bergen ble i en periode overtatt av ansatte og skiftet navn til Bergen Private Gymnas (BPG). Senere ble skolen en del av Akademiet, uten at det forandret skolens praksis nevneverdig. Nye tilsyn i 2013 viste for eksempel at skolen hadde betalt 80 % høyere husleie enn markedspris, 70 % overpris på innleie av daglig leder fra nærstående selskap, samt overpris på vikarer, IT-konsulenter og tjenester fra ulike ledd i samme konsern. Hele 90 % av totale midler utenom lønn og avskrivninger var gått til innkjøp fra nærstående selskaper. Tilbakebetalingskravet og tilsynet førte til at skolen igjen skiftet eierskap i 2014 og skilte lag med Akademiet. Ifølge Akademiet-eier Kjetil Eide var det fordi Akademiet reagerte på BPGs useriøse drift.⁵⁶ Det er noe underlig, gitt at Akademiets egne tilsynssaker både før og siden, avdekket tilsvarende brudd og misbruk av midler (les mer om dette på side 40 i dette notatet).

Dette er grelle eksempler, men viser hva vi kan komme til å se mer av dersom kravet om særskilt formål for private skoler igjen fjernes. Alt tyder på at kravet om alternativ formål i stor grad har demmet opp for kommersialisering av skolen. Samtidig ser vi altså at det nå også er en utvikling der de særskilte formålene utnyttes til etableringer som i liten grad fyller disse formålene. At Clemets uthuling av godkjenningsgrunnlaget førte til spesielt mange videregående skoler med kommersielle eiere, er ikke tilfeldig. For at skoledrift skal være kommersielt interessant for investorer, må det være mulig å tiltrekke seg et stort og/eller økende antall elever. Derfor har videregående nivå, med større grad av valgfrihet og mobilitet blant elevene, i utgangspunktet vært mer interessant enn grunnskolen - hvor lokalisering og elevenes valg og mobilitet er

vanskeligere å påvirke. Det er med andre ord lettere å skreddersy populære og kommersielt interessante studietilbud til elever på videregående nivå enn i grunnskolen. De siste årene har vi dog sett en utvikling som tyder på at dette også kan være aktuelt på ungdomsskolenivå. Veksten i idrettsungdomsskoler viser at foreldre er villige til å tilrettelegge for å ha barna sine på den «riktige» skolen. Dette underbygges av erfaring fra grunnskolen i både Sverige og Oslo (som du kan lese mer om i kapittel 5 på side 49 og 54).

Solberg-skolene

Den rødgrønne regjeringen, ledet av Jens Stoltenberg (2005-2013), trakk tilbake muligheten til å få godkjenning for skoler «uten særskilt grunnlag» og strammet inn godkjenningsgrunnlaget som Clemet hadde liberalisert. Men da Solberg-regjeringen kom til makten i 2013 la de til to nye godkjenningsgrunnlag igjen – «videregående opplæring i yrkesfag» og «særskilt profil» (profilskole). Profilskolene er skoler som har et spesielt fokus innen et konkret fagområde. Som tidligere omtalt i dette kapittelet er det ungdomsidrettsskoler som utgjør brorparten av disse skolene. Men det er for eksempel også startet opp en kjede med barneskoler med entreprenørskap som profil, kalt EnSpire-skolene.⁵⁷ Vi finner også skoler med realfagsprofil i denne kategorien, for eksempel NRG-skolene til NTG-gründer Roger Elstad (les mer om disse på side 32 i dette notatet).

Ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet ble det godkjent 189 nye privatskoler under de åtte årene til Solberg-regjeringen. Nesten 1 av 5 av disse var profilskoler.⁵⁸ I motsetning til Clemet-skolene er mange av profilskolene barne- og/eller ungdomsskoler. Det profilskolene grunnleggende sett representerer, er en utvikling med økt spesialisering helt ned på grunnskolenivå. Det utgjør ikke bare en trussel mot fellesskolen, det gir grobunn for økt segregering og eliteskolepreg. Langt på vei de fleste profilskolene er opprettet i sentrale strøk, der de konkurrerer om det samme elevgrunnlaget som de offentlige skolene.

Videregående opplæring i yrkesfag er per i dag en liten gruppe skoler. Støre-regjeringen trakk dette godkjenningsgrunnlaget i 2022, og utviklingen er foreløpig stoppet (videregående opplæring i tradisjonshåndverksfag ble beholdt). Forslaget om å fjerne opplæring i yrkesfag som godkjenningsgrunnlag møtte motstand først og fremst fra aktører med interesse og engasjement for etablering av slike skoler. Et gjentagende argument i høringsrunden fra disse aktørene var viktigheten av å ha et yrkesfaglig utdanningstilbud som henger sammen med etterspørselen i næringslivet.⁵⁹ Det ble blant annet henvist til Campus Blå, en skole i Brønnøysund opprettet og drevet av oppdrettsselskapet Torghatten Aqua AS, der blant annet Witzøe-familien er med på eiersiden.⁶⁰

Det er viktig at det jobbes helhetlig og kontinuerlig med videregående opplæring, der både arbeidslivets behov og elevenes ønsker veies opp mot hverandre. Nettopp for å treffe i forhold til arbeidslivets skiftende behov, er det avgjørende at det offentlige har mulighet til god politisk styring av tilbudet. Det innebærer både å opprette og legge ned tilbud. Private videregående

skoler med yrkesfaglig opplæring kan bidra til å skape en markedsretting og en popularisering av noen yrkesfaglige retninger framfor andre, som ikke nødvendigvis gjenspeiler samfunnets helhetlige behov. Dersom en privatskole har fått godkjenning til å starte opp, har det vist seg vanskelig å trekke tilbake godkjenningen, selv når Utdanningsdirektoratet mener det ville være det beste (se eksempel nedenfor). I Sverige har konkurranse og marked som styringsfilosofi gjort det vanskelig for svenskene å styre tilbudet ut fra samfunnets overordnede behov, og SoMe-orienterte 15-åringer får styre for mye av utdanningstilbudet. Samtidig som industri og velferd skriker etter kompetanse lokker private skoler til seg tenåringer med løfter om yrkesfaglig utdanning som influensere og youtubere.⁶¹ Dette er langt fra situasjonen i Norge, men viser potensialet dersom lovverket liberaliseres (les mer om den svenske markedsskolen på side 47).

i EKSEMPEL

Nidaros Idrettsungdomsskole - Lovbruddene som ble belønnet med økt tillit

Nidaros Idrettsungdomsskole ble startet opp i 2005 av brødrene Jostein og Jan Martin Iversen. Skolen er godkjent for 150 elever og mottar årlig mange millioner i statstilskudd og skolepenger. Offentlig tilgjengelig informasjon viser at brødrene har ulike lederroller i skoledriften og også eier flere nærstående selskap skolen handler med.

Allerede i 2007 ble det gjennomført tilsyn av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, hvor det ble avdekket at offentlige midler og skolepenger ble brukt til å dekke ledelsens private innkjøp. Blant annet hadde skolen måtte betale for private middager, parkeringsgebyr, piggdekkavgift og halvparten av en Vietnam-reise for en av skolens ledere med følge. I tillegg ble det avdekket mange andre avvik knyttet til andre forhold, for eksempel manglet det internkontrollsystem for sikre det fysiske skolemiljøet og elever med rett til spesialundervisning fikk ikke utformet vedtak.⁶²

Skolen lovet å rydde opp, men nye tilsyn i perioden 2014-2016, gjennomført av Utdanningsdirektoratet (som overtok tilsynsansvaret med privatskolene i 2009), viste at brødrene drev på akkurat samme måte. Det var svært mange kjøp som manglet dokumentasjon, og som høyst sannsynlig ikke var relatert til skoledriften. For eksempel så brødrene Iversen ut til å belaste skolen for bespisning i nærmest alle mulige sammenhenger. Utdanningsdirektoratet (Udir) påpekte også at de kun hadde sjekket et utvalg av kostnadene og konkluderte: «Vi har derfor ingen sikkerhet for at skolens øvrige kostnader er i tråd med regelverket». Oppsummert fant tilsynet at styret ved skolen bevisst hadde drevet i strid med regelverket, hadde betydelige svakheter i økonomiforvaltningen og at tilsynet avdekket brudd på alle kontrollerte områder. Udir vedtok å trekke tilbake skolens godkjenning, da de ikke lenger hadde tillit til at skolen for fremtiden vil drive i samsvar med regelverket.⁶³

Men brødrene Iversen ga seg ikke uten kamp. Saken fikk oppmerksomhet i media, og skolen fikk støtte fra både elever og foreldre som ikke ønsket at skolen skulle legges ned. Vedtaket ble klaget inn for Kunnskapsdepartementet (KD). KD erkjente omfattende lovbrudd fra skolens side, men mente straffereaksjonen var for sterk og opphevet stengingsvedtaket.⁶⁴ Det ble dermed ikke kroken på døra for brødrene Iversen. Enden på visa var faktisk at brødrene ikke bare fikk fornyet, men økt tillit: Året etter, i 2017, fikk de godkjenning til å starte opp en ny idrettsungdomsskole – Trondheim Idrettsungdomsskole. I tillegg fikk de godkjent et videregående tilbud ved Nidaros Idrettsungdomsskole i begynnelsen av 2023.⁶⁵ Godkjenningen ble klaget inn til KD av fylkeskommunen, som mener et slikt tilbud vil ta ressurser fra fellesskolen og svekke tilbudet til andre elever. KD har per oktober 2023 ikke konkludert i saken.

4 | TILSYN OG HÅNDHEVING AV ØKONOMIREGELVERK

§ 6-3. Krav til bruken av offentlege tilskot og skolepengar

Alle offentlege tilskot og skolepengar skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a. gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående, verken når skolen er i drift eller om drifta blir nedlagd*
- b. pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på anna måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode.⁶⁶*

Som det fremkommer av utdraget over, forbyr privatskoleloven profitt gjennom å forby utbytte og enhver annen form for overføring av verdier ut av skoledriften. Dette gjelder både mens skolen er i drift og dersom den legges ned.

Likevel ønsker kommersielle selskap å operere i sektoren, og har en uttalt ambisjon om å vokse. Hvorfor vil kommersielle selskap etablere seg i en sektor der de tilsynelatende ikke har mulighet til å tjene penger eller få avkastning for sine investeringer? Det kan virke som et mysterium, helt til man ser nærmere på lovverket og på det offentlige muligheter for håndheving av regelverket. Den økonomiske tilsynsvirksomheten viser nemlig at profittforbudet ikke hindrer aktører å sluse penger ut av skolene.

Gitt privatskolelovens profittforbud, skal i utgangspunktet alle privatskolene være ideelle. Det gir jo i utgangspunktet ingen mening med kommersielle selskaper i en sektor som forbyr fortjeneste. Likevel finnes det skoler i sektoren med klare kommersielle trekk der det er fare for at skolepenger og offentlige tilskudd sluses ut av skolene og ikke kommer elevene til gode. Dette omtales flere steder i dette notatet. Se blant annet side 38 om idrettsungdomskolene i Nidaros og Trondheim og Hoppensprett-kjeden på side 23. Les også om ideelle gråsoner på side 32. For velferdsstatens notat «Kommersielle skoler i Norge» (FV Notat 1/2014) viser også til en økning av videregående skoler som ble drevet kommersielt, og som kom til i sektoren under Kristin Clemets friskolelov. Det tydeligste eksempelet på at det finnes kommersielle aktører på tross av både profittforbudet og forsøkene på å håndheve det, er Akademiet-skolene.

Akademiet: kommersiell drift trass «profittforbud»

Akademiet er den aktøren i sektoren som i dag har den klareste kommersielle og markedsrettede profilen, og er samtidig den aktøren som har flest brudd på de økonomiske bestemmelsene i privatskoleloven. I to omganger har Utdanningsdirektoratet krevd tilbakebetaling på til sammen 18,5 millioner kroner, kun for noen få tilskuddsår. (I tillegg er det etter alt å dømme

grunnlag for å gjennomføre langt mer omfattende tilsyn med kjedens bruk av offentlige midler og skolepenger, mer om det litt senere.)

Akademiet ble startet av Kjetil Eide og var et av skoleselskapene som kom til under Clemets tid som utdanningsminister på begynnelsen av 2000-tallet, da godkjenningsgrunnlaget ble utvidet og liberalisert (les mer om Clemet-skolene på side 35). Oppgitte tall varierer litt, men per i dag består kjeden av rundt 17 statsstøttede privatskoler på både grunnskole- og videregående nivå, foruten et titalls privatistiskoler og nettstudietilbud.⁶⁷ Akademiet er ifølge dem selv «Norges største videregående skole med over 8.500 elever over hele landet». På nettsidene sine skriver Akademiet at skolene deres er inspirert av Maria Montessoris pedagogikk, men ifølge oversikten fra Utdanningsdirektoratet er skolene godkjent på en rekke ulike grunnlag, der variabelen ser ut til å være gjeldende godkjenningsgrunnlag på søknadstidspunktet (les mer om Akademiets tilpasning til godkjenningsgrunnlaget på side 25).

Gjennom hovedeier Eide og medeiere Ellen Kristin Eide, Hilde Dramdal, Helge Dramdal, Jan Ove Otterlei og Petter Arne Alvik er skolene i tillegg knyttet til en rekke ulike selskaper som driver med alt fra utleie av eiendom og medieproduksjon til konsulentvirksomhet og vikarutleie.⁶⁸ Selskapsstrukturen er tilsvarende det man ser mye av i barnehagesektoren og de andre velferdssektorene der kommersielle aktører har sluppet til. I motsetning til slik det er for private skoler, er det lov for private barnehager å drive med profitt, og sektoren har sett en betydelig kommersialisering de siste tiårene. Eides privatskolekonsern tilsvarende organiserer av de kommersielle barnehagekjedene, selv om Akademiets selskapsstruktur er mindre transparent og vanskeligere å få oversikt over. Tilsvarende som for barnehagekjedene, består Eides skoleselskap av en sammenblanding av selskaper, der skolene underlagt privatskoleloven, er nærstående og handler med selskap ikke underlagt denne lovens krav. Krysseierskap og oppsplitting i mange ulike selskap åpner opp for kommersielle konsernstrategier, og jobben med å kontrollere pengebruken og følge pengestrømmene, kompliseres i takt med antallet selskaper.

Selv om altså privatskoleloven forbyr fortjeneste, viser tilsynene til Utdanningsdirektoratet at dette ikke hindrer penger fra å bli sluset ut av skolene. Nøkkelen er internhandel (se boks neste side). For selv om loven stadfester at alle offentlige midler skal komme elevene til gode, er handel mellom skolene og andre selskaper underlagt de samme eierne, såkalte nærstående selskaper, ikke forbudt så lenge «skolen har valgt den rasjonelle måten å skaffe seg varen/tjenesten på og at prisen er på dokumenterte markedsmessige vilkår».⁶⁹ Hva dette innebærer i praksis, er derimot ikke så lett å avgjøre. Som vi ser i økonomiske tilsynsrapporter fra sektoren, er det særdeles krevende for tilsynsmyndigheten å dokumentere hvorvidt handel med nærstående er inngått på lovlige vilkår. Også formuleringen «komme elevene til gode» er gjenstand for kreativ tolkning. Spesielt tilsynene med Akademiet-skolene, som strekker seg over et helt tiår (og ennå ikke er avsluttet), illustrerer svakhetene ved regelverket og at det ikke er til hinder for å omgjøre offentlige skolepenger til fortjeneste for kommersielle eiere av privatskoler. Det er også mange privatskoler i Norge det ikke er ført tilsvarende tilsyn med. Blant disse finner vi også skoler som beskrives i boksen om ideelle gråsoner på side 32.

Utdanningsdirektoratet avdekket i sine tilsyn med Akademiet-skolene utbredt interfakturering og oppblåste og/eller fiktive kostnader. I dette notatet ser vi nærmere på ett av tilsynene; Akademiet Drammen AS.⁷⁰ Dette tilsynet er betegnende også for resten av forretningsmodellen til Akademiet-kjeden. Tilsynet illustrerer også hvor utfordrende det er for tilsynsmyndigheten å håndheve regelverket og å sørge for at offentlige midler og skolepenger blir brukt i henhold til lovens bestemmelser. Tilsynet omhandler leasing av MacBook-maskiner. Datamaskiner er noe de fleste skoler trenger, og er derfor et godt eksempel på et område der mulighetene for triksing eksisterer. Akademiet Drammen har for eksempel tilrettelagt undervisningen på en slik måte at elevene er avhengig av en bærbar datamaskin.

I tilsynsrapporten fremkommer det at Akademiet Drammen i 2010 skiftet plattform fra PC til MacBook-maskiner, som én av til sammen syv Akademiet-skoler. Samme år framforhandlet et av skolenes nærstående selskap en rabbertert pris hos Eplehuset, og innkjøp av et stort antall MacBook-maskiner ble deretter gjort av fire ulike nærstående selskaper med det formål å lease dem videre til de aktuelle skolene. Akademiet Drammen inngikk i 2010 og 2011 toårige avtaler om leasing fra et av de nærstående selskapene - Bit for Bit AS. Skolen betalte 3.708.684 kroner totalt for leasing disse to årene.

Akademiets praksis har vært følgende: I kraft av sin størrelse har Akademiet fått kjøpe inn MacBook-maskiner til en lavere pris enn butikkpris. Fortjenesten fra denne handelen tilfalt de nærstående selskapene til skolene, som sto for selve innkjøpet. Skolene måtte på sin side betale for å lease maskinene fra de nærstående selskapene, til en pris som langt oversteg den rabberterte innkjøpsprisen.

For Akademiet Drammens del vurderte Utdanningsdirektoratet at leasingkostnadene var for høye og at offentlige tilskudd og skolepenger dermed ikke fullt ut var kommet elevene til gode. Dette begrunnet de med at

Internhandel – nøkkelen til privatskoleprofitt

Til tross for et profittforbud er det avdekket at kommersielle skoler i Norge har hentet ut millioner av kroner i statsstøtte og skolepenger fra skolene. Hvordan får de til det? En av de mest benyttede metodene er internhandel, det som i loven blir omtalt som «handel med nærstående». Internhandel foregår ved at to selskap i samme konsern eller nærstående parter handler med hverandre. Dette er ikke uvanlig i det ordinære næringslivet, og trenger ikke være noe suspekt.

Men for kommersielle skoleselskaper er internhandel en sentral nøkkel til å tjene penger i et marked som forbyr profitt. Et kjennetegn ved disse aktørene er at de ofte har søsterselskaper innenfor renhold, eiendom, skolemateriell eller bemanning; selskaper som tilbyr tjenester alle skoler kan behøve. Siden eierne sitter på begge sider av forhandlingsbordet, har de også mulighet til å bestemme prisen. Velger de å sette prisen høyere enn hva de ville betalt til en utenforstående, kan dette sikre fortjeneste som går «under radaren».

Handel med nærstående er nevnt eksplisitt i privatskoleloven, og skolen skal kunne dokumentere at prisen ikke er høyere enn det som er gjengs i markedet. Dette viser seg dog å være svært ressurskrevende og vanskelig for tilsynsmyndigheten å kontrollere i praksis, noe tilsynssakene med blant annet Akademiet viser.

Internhandel er også nøkkelen til å forstå mye skatteunndragelse. Vanskelighetene med å avdekke brudd på privatskoleloven kan derfor sammenliknes med de problemene myndighetene står ovenfor når det gjelder selskaper som flytter penger for å unngå skatt. At bevisst feilsatt pris ved internhandel er forbudt, er altså ikke det samme som at det er uvanlig. Derimot er det vanskelig å bevise.

skolens øvre grense for betaling for bruk av maskinene skulle ha gått ved den rabatterte prisen Bit for Bit betalte til Eplehuset. Dette fordi det var skolen(e) som sto for den faktiske etterspørselen av et stort antall maskiner, og som var selve årsaken til at Bit for Bit oppnådde en rabatt hos Eplehuset. Hele rabatten tilknyttet kjøpet skulle dermed tilfalt skolen, mente Utdanningsdirektoratet, noe som medførte at kostnaden for skolen ikke skulle overstegte Bit for Bits innkjøpspris på 2.166.416 kroner. Utdanningsdirektoratet konkluderte dermed at Akademiet Drammen hadde betalt 1.542.268 kroner over markedsmessig pris for leasing. Det er brudd på privatskolelovens bestemmelser, og et tilbakebetalingskrav tilsvarende beløpet som skolen hadde betalt over definert markedspris, ble vedtatt. Det ble også presisert i tilsynsrapporten at skolen ikke kunne bruke skolepenger og offentlig tilskudd til å betale tilbake pengene.

Akademiet-ledelsen og hovedeier Kjetil Eide var dog av en annen oppfatning enn offentlige myndigheter. Eide mener skolene ikke kunne ha oppnådd den samme rabatten hvis de kjøpte MacBook-maskinene hver for seg, og hevder offentlige skoler betaler mer for samme maskiner. Dermed er kjøpet og videresalget innenfor loven, selv om hans kommersielle selskap tjener penger på det, mener han. Det er altså ikke skolene og elevene som skal nyte godt av den stordriftsfordelen de oppnår, men deres eierselskap og dermed indirekte Eide selv.

Tilsynet med leasingkostnadene ved Akademiet Drammen er bare et av flere tilsyn som ble gjennomført med Akademiet-skoler og som avdekket ulovlig profitt. Det gjaldt både overpris på tjenester fra nærstående selskaper (som for Akademiet Drammen) og også kjøp av tjenester som ikke var relevante for skoledriften. Samlet fikk skolene tilbakebetalingskrav på over 18 millioner, men Akademiet bestred ikke overraskende myndighetenes konklusjoner. Det endte med en årelang krangel, som la beslag på betydelige ressurser hos tilsynsavdelingen i Utdanningsdirektoratet. Behandling av klager, nye gjennomganger av sakene, reviderte vedtak og flere runder i rettssystemet endte til slutt med et forlik i 2021 – over ti år etter at Riksrevisjonen gjennomførte sin første kontroll av Akademiets regnskap og flagget selskapet for Utdanningsdirektoratet.

Det inngåtte forliket med Akademiet innebar at alle forhold vedrørende gjennomførte og/eller påbegynte tilsyn for perioden 2010-2014 skulle være endelig avgjort, og i tillegg frasa staten seg retten til å føre tilsyn med årene fra og med 2015 til og med 2019 (dog så lenge det ikke fremkom «vesentlig nye forhold» som er i strid med regelverket). Som «motytelse» skulle Akademiet betale 10 millioner av tilbakebetalingskravet og trekke 17 av 25 søknader om nye skoler. Akademiet godtok også en karanteneperiode der de skulle avstå fra å søke om nye skoler i 18 måneder. I et svar på et skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Torgeir Krag Fylkesnes (SV), kom daværende kunnskapsminister Guri Melby (V) med disse opplysningene om bakgrunnen for forliket:

[Det] er blant annet knyttet til de betydelige ressursene denne saken har krevd og potensielt ville kreve i årene fremover uten et forlik. Jeg viser i denne sammenheng til at det første tilsynet med skolenes bruk av statstilskudd og skolepenger ble åpnet allerede i 2012. Utdanningsdirektoratet som tilsynsmyndighet har i perioden 2012–2021 brukt totalt om lag tolv årsverk til arbeid med Akademiet-tilsynet. I samme periode har direktoratet brukt om lag 1,2 millioner kroner til innleid økonomisk og juridisk bistand fra eksterne aktører i forbindelse med dette tilsynet.⁷¹

Melbys svar viser hvilken formidabel utfordring det er å føre tilsyn med og følge opp private aktører i velferdstjenester som skole. Selv i en sektor der lovverket er tydelig på at det ikke er lov med fortjeneste og at alle midler skal gå til tjenesten, finner aktører som ønsker det, metoder å hente ut offentlige midler og skolepenger på. Tilsyn og vedtak blir møtt med klager, advokater og søksmål – tilsynelatende i det uendelige. Dette ser vi også eksempler på i de andre velferdssektorene, for eksempel i barnehagesektoren. Tilsynene og konflikten med Akademiet og deres kobbel av advokater og rådgivere, viser at det blir dyrt å følge opp. Under ulike regjeringer har det ikke vært satt av nok ressurser til å gjøre det. Dette er et klassisk dilemma ved privat drift av offentlig finansierte tjenester. Transaksjonskostnadene ved regulering og kontroll blir høye og fort nedprioritert. Dette sender samtidig tydelige signaler til aktører som Akademiet. I forliket innrømmet Akademiet heller ingen skyld, og til tross for tilsynene og konklusjonene til tilsynsmyndigheten, er det mye som tyder på at Akademiet opererer akkurat som før, og at det som ble avdekket i tilsynene er vanlig praksis for alle kjedens skoler.

I et svar på et skriftlig spørsmål fra Torstein Tvedt Solberg (Ap) om dagens regelverk og retningslinjer er gode nok til å sørge for god kontroll av privatskoler, svarte Melby at de er underlagt en streng offentlig regulering og kontroll. Hun svarte også at ved brudd på regelverket kan skolens godkjenning trekkes tilbake.⁷² Men praksis viser at dette er en sannhet med modifikasjoner. Akademiets forlik med Kunnskapsdepartementet, som ble inngått kort tid etter ministeren besvarte spørsmålet, innebar at kjeden i realiteten fikk starte på nytt med blanke ark (se også eksempel på side 38 om tilsynet med Nidaros Idrettsungdomsskole, der lovbrudd resulterte i ikke bare fornyet, men økt tillit). Dette da til tross for en rekke økonomiske tilsyn over år, som viste systematiske lovbrudd så alvorlige at Utdanningsdirektoratet avsto alle selskapets driftssøknader. I vedtaket til en av skolene skrev de blant annet:

[D]et er vår vurdering at oppstart av nye skoler i Akademiet-kjeden vil innebære risiko for at ytterligere statstilskudd ikke vil bli brukt i henhold til gjeldende regelverk (...) tilsynene har bl.a. vist at friskolene i tidligere driftsår har drevet med handel med nærstående selskap på vilkår som gjør at statstilskudd og skolepenger ikke har kommet elevene til gode. (...) [E]rfaringene fra tilsynene med de eksisterende skolene i Akademiet-kjeden tilsier at det er betydelig usikkerhet omkring hvorvidt nye skoler drevet av de samme aktørene vil oppfylle kravene i regelverket, og vi mener at tilliten til aktørene som står bak søknaden derfor er svekket.⁷³

Forliket med staten innebar at sju av de avslåtte søknadene til Akademiet fikk ny vurdering. Ifølge en oversikt fra Utdanningsdirektoratet ble fem av dem godkjent helt eller delvis.

Godkjenningene inkluderte oppstart av tre nye skoler. Utdanningsdirektoratet oppgir selv i sin oppsummering for tilsynsvirksomheten i 2021 at de på sektornivå «ser en stor udekket risiko for brudd på regelverket». Per 2022 besto tilsynsavdelingen i Utdanningsdirektoratet av 13 medarbeidere. Avdelingen er ansvarlige for å kontrollere alle privatskoler på alle områder etter regelverket, hvilket betyr at de må prioritere hardt. I 2021 ble det gjennomført 48 tilsyn, hvorav et fåtall gikk på økonomi.

Høsten 2022 og våren 2023 hadde Klassekampen en rekke artikler som avdekket flere nye forhold som tilsa at Akademiet hadde brutt privatskolelovens bestemmelser om profittforbud i de skjermede årene 2015-2019.⁷⁴ Blant annet viste avisens gransking hvor utbredt interhandelen i Akademiet er. Fra 2017 til 2019 kjøpte skolene for eksempel varer og tjenester fra eiernes selskaper for 147 millioner kroner, mens de mottok omtrent én milliard i statsstøtte og elevbetaling. Typen handel er tilsvarende de forholdene der det ble avdekket brudd på lovverket, blant annet videresalg av MacBook-maskiner. Klassekampen avdekket også at de statsstøttede privatskolene hadde betalt 80 prosent av regningen for reklame i stor del rettet mot privatisttilbudet til konsernet, og også at de statsstøttede skolene måtte betale for konsernets kamp mot det statlige tilsynet. Skoler ble fakturert for innleie av en politisk lobbyist, og eierne fakturerte timer for å bekjempe tilbakebetalingskravene.

I kjølvannet av artiklene ba Kunnskapsdepartementet om at Utdanningsdirektoratet skulle foreta nødvendige undersøkelser rundt disse forholdene, for å vurdere om de utgjorde brudd på privatskoleloven økonomiske bestemmelser. I rapporten fikk Akademiet hard medfart, ikke minst fordi selskapet unnlot å sende inn en rekke dokumenter som ble etterspurt. I november 2023 ble det kjent at Kunnskapsdepartementet ikke ville kreve tilskudd tilbakebetalt. Det er mye som tyder på at det var mangel på dokumentasjon som var årsaken. Granskingen var ikke et formelt tilsyn, ref. forliket, og Utdanningsdirektoratet kunne dermed ikke kreve dokumentasjon fra Akademiet. Mye av det de ba om, ble derfor aldri sendt inn. Akademiet innrømmet at de ikke samarbeidet med tilsynsmyndigheten: – For vår del handlet det om prinsippet, svarte Akademiets advokat på spørsmål om hvorfor de ikke hadde sendt inn etterspurt dokumentasjon. Etter sigende vurderes det nå om det skal åpnes atter nye tilsyn med Akademiet-skoler for årene etter 2020.⁷⁵

Tilsynene og drakampen med Akademiet viser med all tydelighet hvor ressurskrevende og vanskelig det er å sikre at privatlovens bestemmelser om bruken av offentlig tilskudd og skolepenger blir fulgt. Det har vært ført tilsyn med Akademiet siden 2012, og alt tyder på at det er behov for kontinuerlig kontroll og tilsyn med konsernets pengebruk. Det er et pengesluk for samfunnet. Det Akademiets drift og praksis illustrerer mer enn noe annet, er at kommersielle selskaper vil søke og finne kilder til profitt, uansett hva lovteksten sier.

Privatskoleparadokset

Boka «Privatskoleparadokset» fra 2019 er skrevet av to tidligere studenter ved Westerdals, Annika Sander og Eirik Riis Mossefinn. Westerdals er høyskolen i sentrum for det som omtales som Norges største privatskoleskandale. Det var Dagens Næringsliv som i 2015 avslørte at skolens forløper, Westerdals School of Communications (WSoC), ga myndighetene uriktige opplysninger som utløste urettmessig statsstøtte, studielån og stipend i årene 2002 til 2012. Kunnskapsdepartementet mente at en transaksjon på over 100 millioner kroner fra Westerdals og to andre skoler til Anthon B Nilsen-konsernet var ulovlig. Avisen avdekket også at WSoC i en tiårsperiode krevde over dobbelt så mye i skolepenger som loven gir adgang til.

Erfaringene fra Westerdals fikk Sander og Mossefinn til å undersøke nærmere det de oppfattet som et paradoks - at det finnes kommersielle aktører i et marked som forbyr profitt. Den norske privatskoleloven stadfester jo at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode. Likevel har vi mange eksempler på at kommersielle aktører har omgått dette profittforbudet, og boka tar for seg flere metoder og flere saker som viser hvordan dette skjer.

Boka gir også innsikt i hvor komplisert det er for myndighetene å føre kontroll med pengebruken, og at selv få kommersielle aktører skaper et stort og kontinuerlig behov for tilsyn. Sander og Mossefinn mener regelverket ikke strekker til mot kommersielle aktører med profittmotiv, og lærdommen synes å være at der kommersielle selskaper får lov til å drifte velferdstjenester, vil de finne kilder til profitt, profittforbud eller ikke. I boka tar de til orde for å fjerne muligheten til å drive skoler som aksjeselskaper, for å forsøke å minimere interessen for finansakrobatikk og profittjag.⁷⁶

5 | VEIEN TIL EN MARKEDSSKOLE

Først i dette kapitlet skriver vi om den norske aktøren Akademiet, deretter tar vi for oss Sveriges markedsskole og til slutt skriver vi om Osloskolen. Disse temaene kan virke fjernt fra hverandre, men vi mener de likevel henger sammen, og stikkordet for sammenhengen er: marked. Akademiet er nemlig den skoleaktøren i Norge som tydeligst driver etter kommersielle prinsipper og som har en aktiv markedsføringsstrategi i konkurranse med den offentlige skolen. I Sverige har en markedstankegang og massiv kommersialisering skapt store problemer og en fellesskole som er i ferd med å gå tapt. I Osloskolen ser vi hvordan fritt skolevalg og stykkprisfinansiering har skapt en markedsretting innad i den offentlige skolen, som sliter med noen av de samme problemene vi ser i Sverige.

I Sverige har privatskolene en sterk lobby, og båndene mellom næringslivet, PR-bransjen og sittende og tidligere politikere er svært tette. Dette hindrer en ny kurs bort fra markedsskolen. Selv om vi har en langt mindre synlig skolelobby her i Norge, har privatskolene også sterke politiske støttespillere her, særlig i partiet Høyre. Få har hatt et mer markert engasjement for privatskoler enn tidligere Høyre-politiker Kristin Clemet. Først som en markant fødselshjelper i lovutviklingen i Norge som har tilrettelagt for flere privatskoler (les mer om det på side 10 og 35), og deretter som leder for den liberale tankesmien Civita. Clemet stilte for eksempel opp på Arendalsuka i 2023, på et arrangement i regi av SMB Norge og Akademiet, med den noe spekulative tittelen «Høy kvalitet til lavere kostnad: Hvordan klarer privatskolene det?». Der uttalte Clemet blant annet at privatskolene er nødvendige for å utfordre den offentlige skolen og at det bidrar til å løfte alle.⁷⁷ Dette er også en fremstilling som går igjen i det politiske programmet til Høyre. De pakker budskapet inn med formuleringer som «gode krefter» og «mangfold», men i bunn ligger en idé om konkurransens fortrefelighet: Et mangfold av privatskoler - som strekker seg forbi de «opprinnelige» privatskolene - er viktig for å sørge for «innovasjon og utvikling av skolesektoren».⁷⁸ Den samme retorikken om viktigheten av mangfold og konkurranse finner vi igjen hos Forum for Friskoler, som er en interesseorganisasjon for privatskoler organisert under Abelia og NHO-paraplyen.⁷⁹

Selv om vi foreløpig ikke har en skolelobby som kan sammenliknes med den svenske, vil vi sannsynligvis se større aktivitet på dette feltet også her i Norge dersom privatskolemarkedet får lov til å vokse.

Akademiet – et varsel om hva som er på vei?

I 2022 avdekket Klassekampen at de statsstøttede skolene til Akademiet i 2019 var blitt fakturert nesten en million kroner for markedsføring rettet i stor grad mot privatisttilbudet (se boks neste side).⁸⁰ Dette bryter etter alt å dømme med privatskolelovens bestemmelse om at alle offentlige midler og skolepenger skal komme elevene i den tilskuddsberettigede skolen til gode.

Men på spørsmål fra journalisten om dette ikke var å tøyе strikken i forhold til loven, svarte markedssjefen for kjeden avvisende:

«Overhodet ikke. Harm-kampanjene har vært veldig virkningsfulle for Akademiet som helhet. Disse har i stor grad styrket merkevaren vår, og det vinner også de videregående skolene på.»⁸¹

Akademiet mener millionen brukt på reklame for Akademiets privatisttilbud er innenfor lovens

bestemmelser og kommer videregåendelevne til gode ved at en kjendis reklamerer for navnet til skolen de går på. Reklamebruken var under lupen i vurderingen Kunnskapsdepartementet gjorde sommeren og høsten 2023 (les mer om dette på side 45). Selv om de ikke fikk dokumentasjon nok til å konkludere, illustrerer saken uansett tolkningsrommet som eksisterer i flere avgjørende formuleringer i privatskoleloven.

I kjølvannet av oppslaget i Klassekampen gjentok markedssjefen merkevare-påstanden i en debatt på Dagsnytt 18, der hun sa at «Det gagnar elevene på skolen at skolen deres er kjent. (...) De skal ha denne skolen på CV'en.»⁸² Slik hun formulerer seg virker det som om representanten fra Akademiet mener merkevaren til skolen du går på er av større betydning enn kunnskapene du tilegner deg på den skolen. Eller iallfall at de teller like mye. Hun hevdet for øvrig også at Akademiet driver de «beste og billigste» skolene i Norge ved å henvise til resultatene av elevundersøkelsen, der flere av Akademiets skoler har fått høy score. Også på nettsidene brukes elevundersøkelsen til å reklamere for Akademiets skoler.⁸³

Å vise til brukerundersøkelser er en klassisk tåkeleggingsmetode i diskusjon rundt kvalitet og er en kjent strategi fra andre velferdssektorer. I barnehagesektoren henvises det for eksempel hyppig til foreldreundersøkelsen og høy brukertilfredshet forveksles stadig - bevisst eller ubevisst - med god tjenestekvalitet. Selv om elevers ønsker skal lyttes til, har også skolen et samfunnsoppdrag hvis innhold og mål strekker seg forbi det elevene kan svare på i brukerundersøkelser. Skolens prosjekt er like mye danning som utdanning av elevene: I tillegg til konkrete kunnskaper, evner og kvalifikasjoner er skolen forpliktet til å bidra til at elevene utvikler holdninger og verdier, artikulert i formålsparagrafen. Skolen har et samfunnsoppdrag som strekker seg forbi hver enkelt elev.

Dersom en skole blir for opptatt av elevenes gunst risikerer man at virksomheten forsømmer sine forpliktelser for både utdanning og danning av de samme elevene. At en aktør aktivt benytter elevundersøkelsen i markedsføring og oppfatter merkevarebygging som så essensielt at de er villig til å bruke millioner av elevenes kroner på det, er ikke et godt tegn. Opptreden til Akademiets markedssjef i debatten på Dagsnytt 18 representerte en sjelden oppvisning i markedsspråk fra en norsk skoleaktør, som røper et syn på skole som bryter sterkt med den

Privatistskole eller privatskole

Som nevnt driver også Akademiet såkalte privatistskoler. Denne typen skoler tilbyr eksamensrettede kurs for dem som skal ta eksamen som privatist, som for eksempel elever som vil ta nye fag, eller elever som ønsker å forbedre karakter i fag de allerede har tatt eksamen i. I motsetning til privatskolene, er ikke privatistskolene offentlig finansierte og dermed ikke underlagt samme lovverk som Akademiets grunn- og videregående skoler.

norske tradisjonen og tanken om en fellesskole med et samfunnsmandat. Ordbruken og tankegangen til Akademiets representant likner veldig på den vi ser i Sverige, som omtales senere i dette kapittelet.

Akademiet markedsfører seg som «skolen med de beste resultatene», og kan skilte med høyt karaktersnitt på flere av sine skoler. For eksempel viser karakterstatistikken fra Utdanningsdirektoratet i 2022 at minst halvparten av elevene ved Akademiet Drammen fikk toppkarakter i fagene norsk, kjemi, psykologi, geografi, kroppsøving, naturfag og samfunnsfag. Men skolens vurderingspraksis har gjentatte ganger vært gjenstand for debatt. I 2014 hadde for eksempel Aftenbladet en rekke saker rundt ansatte som opplevde karakterpress fra ledelsen på Akademiet i Sandnes. I 2022 skrev Klassekampen om lærere som opplevde tilsvarende press på kjedens skoler i Oslo.⁸⁴ På samme tid kom også Akademiet i fokus etter at VG gjorde en gjennomgang av statistikk fra Utdanningsdirektoratet. Den viste at snittkarakteren til elever i videregående gjorde det største hoppet på 14 år under pandemien, og at flere av Akademiets skoler hadde det største karakterhoppet. Dette til tross for at elevene gikk glipp av mye læring under pandemien, ikke minst på grunn av tidvis stengte skoler, høyt fravær hos både elever og ansatte, karantenebestemmelser og smitteverntiltak.⁸⁵

Den svenske markedsskolen

I 1992 ble loven om «Valgfrihet og frittstående skoler» vedtatt i Sverige. Målet med loven ble formulert slik: «I denne proposisjonen ligger forslag som gir frittstående skoler godkjent for vanlig skoleplikt forutsetninger for å virke på stort sett samme vilkår som de kommunale grunnskolene.»⁸⁶ Sett i ettertid ble dette startskuddet for utviklingen av den svenske markedsskolen, som i dag utmerker seg som en av de mest kommersielle i Europa.

Sverige hadde allerede i 1989 innført fritt skolevalg, der elever (foreldre) kunne velge mellom ulike skoler. Med privatskoleloven av 1992 kom også et markedstilpasset finansieringssystem og åpning for kommersielle aktører på plass. I den svenske skolen (grunnskole og videregående) følger pengene eleven (stykkprisfinansiering). Prinsippet er likt som i den norske finansieringsmodellen (se side 12). I Sverige skal privatskolenes tilskudd være likt kommunenes gjennomsnittlige kostnad i egne skoler. Jo flere som velger en privat skole i en kommune, jo mindre penger blir igjen i den offentlige skolen. Og jo billigere en privat skole klarer å drive, jo mer blir igjen til eierne. Satser en kommune penger i sin offentlige skole, gir det automatisk privatskolene rett til tilsvarende økning i finansieringen. Det har vært få hindringer i veien for

Fritt skolevalg har splittet den svenske skolen

– Vi har fått vite at en ny videregående friskole skal etablere seg i kommunen. De skal visst satse på noen av de samme programmene som vi tilbyr. Dersom elever velger den eller andre skoler, kan vi miste elever og midler. Personlig skulle jeg heller sett at vi kunne brukt de midlene og den tiden vi bruker til å markedsføre skolen, på i enda større grad å styrke kvaliteten på elevenes utdanning.

Jeanette Fry, rektor ved det kommunale Rosendalsgymnasiet i Uppsala i Sverige.

Kilde: *Fritt skolevalg har splittet den svenske skolen*, Utdanningsnytt 13.07.20.

å starte skoler og så lenge skolen klarer å tiltrekke seg elever må kommunen betale. Det er ikke noe krav om at privatskolene må tilby noe offentlige skolene ikke gjør. De svenske privatskolene er dermed i de fleste tilfeller ikke et supplement til den offentlige skolen, men en konkurrent.

Lite mangfold og kommersialisering

Privatskoleloven i Sverige ble innført med argumenter om at det skulle gi større mangfold og slippe til ideelle og lokale initiativ. Utviklingen i den svenske skolen har blitt stikk motsatt. Eierskap konsentreres i stigende grad til kommersielle konsern uten lokal tilknytning. Skoleåret 2020/21 var 90 prosent av de private videregående skolene eid av aksjeselskap og 30,5 prosent av svenske videregående elever gikk i en privatskole. I grunnskolen er 60 prosent av privatskolene eid av aksjeselskap og 16,1 prosent av elevene i grunnskolen går i en privatskole. De syv største skoleselskapene drev i 2022 til sammen 433 grunnskoler og videregående skoler.

Disse selskapene eier omtrent en tredjedel av alle privatskoler i Sverige:⁸⁷

1. Academedia
2. Thorénggruppen
3. Internationella Engelska skolan
4. Kunskapsskolan i Sverige
5. Atvexa
6. Jensen Education
7. Dibber

Flere av disse selskapene har også virksomhet i Norge. Academedia eier den norske barnehagekjeden Espira, mens Atvexa eier den norske barnehagekjeden Ulna. Dibber er skoleselskapet til ekteparet Hans Jacob og Randi Sundby, som står bak den norske barnehagekjeden Læringsverkstedet (les om deres eierskap av norske privatskoler gjennom CIS-kjeden på side 30). Kommersiell drift av offentlig finansierte velferdstjenester er altså del av internasjonale markeder. Profitt oppnådd på skoledrift i Sverige og barnehagedrift i Norge, brukes til å ekspandere virksomheten over landegrensene. Eierskapet i flere av skolekonsernene har ikke svenske myndigheter oversikt over.

Da Skolinspektionen forsøkte å kartlegge eierskapet i det tredje største konsernet hvor 28.000 barn går - Internationella Engelska skolan (IES) - kom de ikke i mål. De fant imidlertid en svært komplisert konsernstruktur med forgreininger til flere skatteparadis, med en meksikansk naturgassinvestor, en direktør i Luxembourg, tyske bilvaskeri, britisk børsmegler med flere på eiersida. Direktøren for skolen i Sverige kunne ikke svare på hvem som eide skolen hun ledet. Gründerekteparet Hans og Barbara Bergström, der sistnevnte startet skolen på 1990-tallet eier i dag om lag 18 prosent av aksjene.⁸⁸ I 2023 ble det avdekket at skolemiliardærene Bergström bruker noe av sin formue på å støtte medier som sprer konspirasjonsteorier og rasisme.⁸⁹

Den svenske regjeringen skrev i juni 2022: «Sverige er det eneste eller et av få land i verden som tillater ubegrenset profittutdeling fra skolevirksomhet som finansieres av det offentlige.»⁹⁰ Det finnes altså ingen lovbegrensninger på hvor mye profitt eierne av skoleselskapene kan hente ut av skoledriften. En gjennomgang gjort av SVT viser at de fire største skoleselskapene til sammen hadde 1,3 milliarder i profitt i 2021. På fem år hadde de tjent 4,6 milliarder. Det største selskapet Academedia, som altså også eier den norske barnehagekjeden Espira, hadde 13 milliarder i omsetning og 767 millioner i fortjeneste bare i 2021.⁹¹

Konsekvensene: segregering, karakterinflasjon og kunnskapsnedgang

Drøyt 30 år etter den svenske friskolereformen er virkningen av fri konkurranse og profittjag stadig mer synlig. Det råder bred konsensus i forskningen om at fritt skolevalg, stykkpris og likebehandling i finansiering og tiltagende kommersialisering har bidratt til økt sosial og etnisk segregering. Privatskolene rekrutterer elever fra ressurssterke hjem og har færre elever med migrasjonsbakgrunn, enn de kommunale skolene.

Karakterinflasjon

- Svenske skoleelevers resultater begynte å falle dramatisk i Pisa-undersøkelsene. Samtidig var karakterene høyere enn noen gang – noe som viste seg å skyldes at de profittdrevne skolene ga høye karakterer for å lokke til seg elever, uten at det korresponderte med de faktiske resultatene.

Kilde: En advarsel til Norge. Kaisa Ekis Ekman, Klassekampen, 26.09.23.

Den mindre ressurskrevende elevsammensetningen i privatskolene gjenspeiles også i lærerstaben. Lærertettheten i grunnskolen i 2018 var 11,9 barn per ansatt i de kommunale skolene, mens den var 13,3 barn per ansatt i privatskolene. I de kommunale skolene hadde 83 prosent av lærerne som jobbet heltid lærerutdanning, mens tilsvarende tall i de private skolene var 69 prosent.⁹² Lærerne ved de kommersielle skolene har også lavere lønn.⁹³ Ulikheten mellom skoletyper er stor også når det gjelder karakterer. Professor ved Gøteborgs

universitet Jan-Eric Gustafson viser til at resultatene på nasjonale prøver er betydelig høyere i privatskoler enn i kommunale skoler, han tilskriver dette elevsammensetningen. Korrigerer man for bakgrunn så finnes det knapt noen resultatforskjeller mellom skoletyper hevder han. Gustafson mener skolerresultatene dermed sier lite om utdanningskvalitet, men mye om foreldrenes bakgrunn.⁹⁴

De kommersielle skolekonsernernes hovedformål er å sikre eierne profitt. Med en «enklere» elevgruppe kan privatskolene tillate seg en «billigere» lærerstab uten at dette synes på skolerresultatene. Fordi alle skoler får like mye penger fra kommunen, gir enklere elever og billigere lærerstab klingende mynt i skolekonsernernes kasser og profitt for deres eiere. Men det er flere forhold enn elevsammensetningen som påvirker ulikheten i karakterer.

Spesielt på videregående nivå er den svenske skolen rammet av karakterinflasjon, også kalt «glädjebetyg». En rekke undersøkelser avdekker at skoler systematisk setter høyere karakterer enn prestasjonene skulle tilsi. Også her peker privatskolene seg ut, særlig de som drives som

aksjeselskap. Sammenlignet med elever på de kommunale skolene får privatskoleelevene oftere høyere karakter enn det de oppnår på nasjonale prøver. I en rapport utarbeidet av nasjonaløkonomene Karin Edmark og Lovisa Persson fremkommer dette:⁹⁵

- Skoler med lav andel lærere med lærerutdanning setter særlig høye karakterer.
- Privatskoler gir høyere karakter enn kommunale skoler.
- Privatskoleelevene får bedre resultater på nasjonale prøver i svensk og engelsk, enn i matematikk. Forskerne tror det skyldes at lærerne har større frihet til å gjøre egne bedømminger på prøven i svensk og engelsk, enn i matematikk.

Rektoren ved Handelshøyskolen i Stockholm varslet om at de vurderte å innføre egne opptaksprøver etter at Skolinspektionen hadde gransket 30 rektorers arbeid med å forhindre karakterinflasjon og gitt samtlige stryk. Problemet er så omfattende at utdanningsminister Lotta Edblom (L), som er kjent som en sterk forkjemper for markedsskolen (se «Lobbyisme og samrøre i veien for endring» nedenfor), har lovet en ny utredning som skal «stoppe karakterinflasjonen». Og Edblom innrømmer at Sverige har store problemer med veldig urettferdig karaktersetting og at «vi har et system der det kan være fordelaktig for en del skoler og gi høyere karakterer når de vil tiltrekke seg elever».⁹⁶ Det er rimelig åpenbart at konkurranse mellom skoler om penger og elever, har gitt en inflasjon i karakterer.

Det er også solid dokumentasjon på hvordan privatskolene går fram for å tiltrekke seg de ressurssterke elevene (markedsføring, profil, språk, aktiv siling av søkere, generøs karaktersetting og så videre), og hvordan skolevalg er noe først og fremst ressurssterke foreldre benytter. De vet hvordan de skal orientere seg på skolemarkedet, de setter sine barn tidlig i kø til populære skoler, de kan håndtere det om barna får lang reisevei og de har råd til å flytte om de vurderer det som best. Forskningen viser at disse foreldrene velger bort skoler i sosioøkonomisk utsatte områder.⁹⁷

Over tid blir segregeringen selvforsterkende. Skolen bidrar til å forsterke klassesamfunnet der de privilegerte unngår å omgås de underprivilegerte. Forskjellene øker og likeverdigheten minker, samtidig som kunnskapen synker, konkluderer skoleforskeren Per Kornhall. Han stiller også spørsmål ved om det finnes flere enn skoleeierne i svensk næringsliv som tjener på dette. Eiere som skaper seg milliardformuer tjener åpenbart på det, men for resten av næringslivet og samfunnet er kunnskapsnedgangen et stort tap.⁹⁸

Lobbyisme og samrøre i veien for endring

Det har imidlertid vist seg vanskelig å gjøre noe med det «alle» ser at bærer feil av sted. Media, fagbevegelse, politiske partier og tenketanker har lenge ropt om at den svenske markedsskolen må stoppes og at fellesskolen er i ferd med å gå tapt. Den største lærerorganisasjon, Sveriges Lærere, vil endre både finansieringssystemet, skolevalgsordningen og fase ut profitt – og markedsskolen.⁹⁹ Sveriges sosialdemokratiske regjering 2014-2021 forsøkte å begrense

lekkasjen av offentlige midler til rike skoleiere, men oppnådde lite. Selv et moderat lovforslag (Sosialdemokraterna og Vensterpartiet) om å sette profittbegrensning på 7% ble nedstemt av de andre partiene i 2018. Regjeringen satte ned en ny utredning - «En skole uten profittinteresse» - rett før den måtte gå av i 2022.¹⁰⁰ Utredningsarbeidet er per oktober 2023 pågående, men den nye regjeringen, bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna og Liberalerna med statsminister Ulf Kristersson i spissen, kom med et tilleggsdirektiv i juli 2023 og utvannet utredningen på viktige punkter.¹⁰¹ Den vil neppe utgjøre noen trussel mot de kommersielle skolene.

I veien for endring står en sterk skolelobby der båndene mellom næringslivet, PR-bransjen og sittende og tidligere politikere er svært tette. I 2023 utga tankesmien Balans boken «De gränslösa- om politikens skolaffärer».¹⁰² Boken skapte stor debatt om nåværende og historisk samrøre mellom politikken og de kommersielle skoleselskapene. Boken dokumenterer svært tette nettverk mellom tidligere politikere og høyerestående byråkrater som sitter i skolestyrene og eier aksjer i skolene, tidligere politikere som driver lobbyvirksomhet og nåværende politikere (les mer om Balans på neste side). De store kommersielle skolekonsernene er mektige politiske aktører. De virker i stor grad innenfor et system de selv har vært med på å skape og som de får fortsette å være med å utvikle.

Ulf Kristerssons regjering ser ut til å ta samrøret til et nytt bunnivå. En journalist i Helsingborg Dagblad oppsummerte sommeren 2023 situasjonen slik: «Tre fjerdedeler av dem som nå arbeider som sakkyndige i Utdanningsdepartementet er hentet fra Timbro (markedsliberal tankesmie), Almega (AS-skolenes arbeidsgiverorganisasjon) og Friskolorans riksförbund. Skolekonsernene har ikke nære bånd til Utdanningsdepartementet. De har tatt over Utdanningsdepartementet.»¹⁰³

Utdanningsminister Lotta Edholm (L) var skolepolitiker i Stockholm før hun i 2021 ble aksjeeier og styremedlem i det børsnoterte skolekonsernet Tellusgruppen. Edholm gikk rett derfra til jobben som utdanningsminister. Statsminister Ulf Kristersson og kona Birgitta Ed, hun en tungvekt i svensk PR-bransje, har i årevis hatt både kollegiale og vennskapelige bånd til et nettverk av personer som har økonomiske og ideologiske interesser i markedsskolen.

I den offentlig finansierte skolesektoren er det politikken som setter konkurransevilkårene. Demokratiske valg og politiske prosesser vurderes dermed av kommersielle aktører i markedet som «politisk risiko». Partier som vil avskaffe eller begrense profittmulighetene regnes for å gi høy politisk risiko, mens de som vil sikre profittvilkårene, er forbundet med lav risiko. Så fort resultatet av Riksdagsvalget (september 2022) var klart, og Moderaterna var sikret seieren, steg

«Academedias rusar på börsen efter valet»

Valresultatet fick friskolekonsernen Academedias att rusa så fort börsen öppnade på måndagen. Vid lunch hade börsvärdet ökat med över 700 miljoner kronor – detta trots att företaget i förra veckan bestämde sig för att ge 185 miljoner till aktieägarna i utdelning.

Kilde: Academedias rusar på börsen efter valet, Skolvärlden 12.09.22

aksjekursen til skolekonsernene og andre kommersielle velferdsselskap kraftig. Valgresultater innebærer altså hundrevis av millioner i forskjell for eierne.

Det er derfor ikke rart at skolekonsernene bruker både millioner og nettverksmuskler på å sikre seg politisk gjennomslag. Og de gjør det til gagns; svenske medier er fulle av historier om påvirkning (lobbyisme) drevet fram av økonomiske og andre former for egeninteresse, lojalitets- og vennskapsbånd, og i beste fall i gråsonen mot korrupsjon. Lobbyen for markedsskolen går på kryss og tvers mellom tidligere medieaktører, politikere, partier, byråkrater, skoleiere, næringslivsorganisasjoner og PR-bransjen. Samtidig fortsetter det som en gang var en svensk fellesskole å lide.

i INNSIKT

Tankesmien Balans – sterk kritikk av svensk markedsskole

Den svenske tankesmien Balans er en folkefinansiert ideell forening med to deltidsansatte: privatskolelæreren Marcus Larsson og doktorgradsstudenten i økonomi Åsa Plesner. Siden grunnleggelsen i 2017 har de gitt ut en rekke bøker om effektiviseringspresset i offentlig sektor og de store problemene i den svenske markedsskolen. Den svenske offentligheten har gjennom deres grundige kildebelagte arbeid virkelig fått øynene opp for den mektige og rike skolelobbyen tett koblet til det svenske politiske og byråkratiske toppsjiktet. For norske lesere som vil sette seg inn i situasjonen i Sverige anbefaler vi bøkene:

- Skolan efter marknaden - om skolans och lärarrollens framtid
- De gränslösa - en bok om politikens skolaffärer
- De effektiva – en bok om varför välfärdens medarbetare går sönder
- De lönsamma – en bok om varför skolor slåss om elever
- De expansiva – en bok om skolmarknadens vinnare och förlorare

Bøkene kan bestilles fra hjemmesiden til Balans: tankesmedjanbalans.se

Osloskolen: et lite stykke Sverige

Selv om antallet private skoler har økt, også i Oslo, går de fleste elevene både i grunnskolen og i den videregående skolen fortsatt i offentlige skoler. Samtidig er Oslo den byen i Norge hvor barn og ungdoms skolegang og skolerresultater er tette knyttet til hvilken familie de vokser opp i og hvor de bor. Det er store økonomiske og sosiale forskjeller mellom vestkanten og østkanten. Oslo er Norges mest delte by. Oslos grunnskoler er også forholdsvis sterkt segregert sosialt, etnisk og økonomisk sammenlignet med andre byer i Europa.¹⁰⁴ Segregeringen

videreføres og forsterkes inn i videregående skole. Osloskolen har endt opp med å bli et lite stykke Sverige uten storstilt privatisering og kommersialisering. Et delt bosettingsmønster pekes på som hovedårsak, og man mener en boligpolitikk som tok hensyn til dette kunne gitt endringer. Men det er også sterke bevis for at skolepolitikken som er ført gjennom mange byrådsperioder forsterker problemet.

Politisk forsterket skolesegregering

Forskerne Marianne Nordli Hansen og Jørn Ljunggren fra Universitetet i Oslo skrev i 2017: «På alle skolenivåer er det betydelige skiller mellom øst og vest i Oslo når det gjelder foreldrenes ressurser og elevenes skolerresultater. I stedet for å utforme tiltak for å løse slike utfordringer, har sentrale politikere, som Torbjørn Røe Isaksen, utviklet en retorikk som fremmer en myte om «Osloskolens» eller «markedsskolens» fortreffelighet i å redusere sosiale forskjeller. Ministeren står selvsagt fritt til å innføre sine egne tiltak, men han kan ikke velge sine egne fakta.»¹⁰⁵

Forskerne peker her på tre sentrale trekk ved Oslo og Osloskolen som, samlet sett, er unik i norsk sammenheng:

- Oslo er Norges mest delte by, med betydelige sosiale og økonomiske forskjeller mellom østkanten og vestkanten.
- Oslo har ytterligere forsterket forskjellene mellom øst og vest gjennom en skolepolitikk der stykkprisfinansiering, fritt skolevalg, offentliggjøring av skolerresultater, konkurranse mellom skolene og omdømmebygging har stått sentralt.
- Særlig Høyre har brukt Osloskolen som et utstillingsvindu for sin skolepolitikk og hevdet at den utjevner sosiale forskjeller. Noe forskerne mener det ikke finnes grunnlag for om en forholder seg til fakta.

Oslo har altså skapt et lite stykke «svensk skole» i Norge, og det uten et stort innslag av kommersielle aktører. I stedet har Oslo markedsrettet den offentlige skolen: Viktige elementer i dette er fritt skolevalg og «penger følger brukeren»-finansiering, men også hard mål- og resultatstyring og offentliggjøring av resultater har vært sentralt i Osloskolen.¹⁰⁶ Det er gjort mange gjennomganger av Osloskolen fra myndigheter, forskere, lærere og journalister. Boken «Skolevalget» av journalist og historiker Ida Wangberg hviler på mange av dem og legger til nye funn.¹⁰⁷ Konklusjonen er at segregeringen vedvarer og at skolepolitikken har forsterket allerede underliggende ulikhet. Kombinasjonen av en delt by, en markedsrettet skolepolitikk og betydelig skolepolitisk prestisje særlig for høyresiden, har vist seg å være til stor hindring for å gjøre noe med ulikhetsproblemet alle synes enige om at finnes.

Segregeringen starter første skoleår

At foreldre (og barn) kan velge skole i fra 1. trinn i grunnskolen er en av driverne for forsterket ulikhet, sammen med stykkprisfinansiering (penger som følger hver enkelt elev). Alle barn i grunnskolen har rett på plass i skolen de sogner til i sitt nærmiljø. Men alle har i Oslo også rett til å søke seg til en annen skole. Fordi det følger penger med elevene (stykkpris), lønner det seg økonomisk for skolene å ta imot elevene som søkes bort fra nærskolen. Resultatet av at elever flyttes ut av nærmiljøet sitt er blant annet at noen skoler har fått en høyere andel minoritetsspråklige elever enn det bosettingsmønsteret skulle tilsi. Andelen minoritetsspråklige elever og skolerresultatene på hver skole har blitt offentliggjort, og er noe foreldre som velger antagelig tar hensyn til.

Wangberg stilte spørsmål til alle skolene med den høyeste andelen minoritetsspråklige elever om bruken av fritt skolevalg for elever som startet i 1. klasse, og beskriver svarene slik: «Tre av skolene jeg har fått svar fra, som alle har en andel av minoritetsspråklige elever på over 90 prosent, opplever at mellom 28 og 40 prosent av førsteklassingene som sogner til skolen, søker seg til andre skoler. Ved to av skolene havner de fleste av søkerne hos en bestemt naboskole, som igjen øker sitt elevtall med omtrent en tredjedel.»¹⁰⁸ Skillet går altså ikke lengre bare mellom øst og vest, men segregering foregår også innad på østkanten.

For å kompensere for skjevfordelingen av ressurser som oppstår når elever velger bort nærskolen og tar med seg pengene som følger av stykkprissystemet, innførte det rødgrønne byrådet i 2017 et system der skolene som mistet elever og hadde ekstra utfordringer, skulle få mer penger. Det var likevel fortsatt slik i 2018 at skolene med størst utfordringer og flest bortvalg, totalt sett kom dårligere ut en skoler med bedre skolerresultater og mer ressurssterke elever.¹⁰⁹

«Foreldre med norsk som morsmål er ofte de første som søker seg bort, men også ressurssterke innvandrerforeldre velger bort nærskolen», fortalte rektorene på skolene der så mye som en av tre elever var søkt bort før de startet i 1. klasse.¹¹⁰ Internasjonal forskning og erfaringen til

Noen fakta om ulikhet i Oslo

Oslo ligger over landssnittet på nasjonale prøver, men tallene viser store forskjeller mellom bydelene. Skolene som scorer høyest, ligger på Oslo vest og skolene som scorer lavest ligger på Oslo øst. I lese- og skriveferdigheter ligger elevene på de skolene som scorer lavest 4-5 år bak sine jevnaldrende ved skolene som scorer høyest. Det betyr at Oslo både har skoler godt over landsgjennomsnittet og skoler godt under dette snittet.

Forskjellene fra grunnskolen forplanter seg videre til videregående skole. Mens snittkarakteren fra grunnskolen blant elever på Oslos mest populære skole - Elvebakken videregående skole - er 5,6, er den under 3,5 på de fire minst populære skolene. Skolene med de høyeste inntakskravene har fullføringsgrad på over 90 prosent, mens skolene med de laveste inntaksgrensene har fullføringsgrad på under 60 prosent.

I bydelene Grorud, Alna og Søndre Nordstrand er det 30 prosent som har grunnskole som høyeste utdanning. På Frogner, Ullern og i Vestre Aker er det litt over 11 prosent. På Stovner er andelen barn i lavinntektsfamilier mer enn seks ganger så høy som i Vestre Aker bydel. Andel voksne som ikke er sysselsatt, er over dobbelt så høy. Samtidig er andelen som fullfører videregående på normert tid, lavere. Det skiller fire år i forventet levealder mellom disse to bydelene. På alle målbare parametere er det store forskjeller mellom folk i Oslo.

Kilder:

Enorme forskjeller i Oslo-skolen, NRK 24.08.23.

Ny inntaksordning til videregående skole, Oslo SV 2022.

skolefolk både i Oslo og i Sverige er ganske entydig; det er først og fremst ressurssterke foreldre som benytter muligheten til å velge.

«Fritt» skolevalg, konkurranse og omdømmebygging

På videregående nivå er det i Oslo bare fritt skolevalg for de sterkeste elevene fordi opptaket er karakterbasert (se «Kampen om inntakssystemet i videregående skole» på side 59). Forskning tyder imidlertid også på at valget i grunnskolen ikke er like «fritt» for alle.

Når skolene må konkurrere om elever og penger blir det et mål, både i grunnskolen og på videregående nivå, å tiltrekke seg de ressurssterke elevene og dermed styrke skolens omdømme slik at den kan vinne fram i konkurransen. Fritt skolevalg fører til store forskjeller i Osloskolen, var oppsummeringen av en forskningsrapport fra NTNU i 2019 av professor Cecilie Rønning Haugen. Lærerne som var intervjuet i studien oppga at de følte seg presset til å ta inn de beste elevene:

For å bli mer populær eller holde på populariteten i fritt skolevalg er skolene avhengig av å rekruttere en viss type elever. Gjerne hvite, og gjerne de som presterer høyt. Derfor handler mye om å gjøre- og holde dem fornøyd, slik at de snakker med andre om at de har det bra, sa Haugen.

Forskeren pekte på at elevene har ulik verdi i fritt skolevalg, og at de forskjellsbehandles i systemet: «I stedet for at skolen tenker på hva de kan gjøre for eleven, blir det en strategisk tenkning om hva denne eleven kan gjøre for den skolen.» I studien oppga også lærere at skolene var selektive i hvilke elever som fikk plass på skolen og ikke. En av lærerne sa at «Resultatene er utstillingsvinduet vårt». Forskeren viste også til studier gjort av OECD som viser at fritt skolevalg er særlig sårbart for allerede sårbare elever.¹¹¹ Selv om Oslo på grunnskolenivå har innført kriterier som skal bidra til rettferdighet i hvem som får innvilget søknad på skoleplass, er det mye som tyder på at det foregår en seleksjon som omgår dette systemet.¹¹²

Vitnemålsfabrikken – fra konstruert til reell skolekrise?

Forfatter av «Vitnemålsfabrikken» og lærer i videregående skole, Andreas Outzen, mener vi har fått en «Videregående skole AS», som på samme måte som et aksjeselskap må *levere resultater*. På samme måte som i et selskap med aksjeeiere har dette utviklet seg til å bli den primære forpliktelsen til videregående skole, mener Outzen. Videregående skole har begynt å bli snakket om som, forstått som - og i forlengelsen av det - til slutt begynt å oppføre seg som en bedrift. Dette inkluderer et krav om å levere stadig bedre årsresultater.

Høy gjennomføringsgrad er en uttalt politisk ambisjon, manifestert gjennom den såkalte Fullføringsreformen fra 2021. Den har satt seg som mål at 9 av 10 elever skal gjennomføre videregående opplæring innen 2030. Målet er det ingenting i veien med, ifølge Outzen, men han mener det er noe som skurrer. For både gjennomføringsgrad og karakterer øker år for år. Selv under koronapandemien – da både elever, lærere og skoleledere rapporterte *en masse* om vanskelige omstendigheter for læring. Slik belyste pandemien tendenser i selve skolesystemet som har utviklet seg over tid: Det overordnede fokuset i dagens system er nemlig måltallene, og de skal nås – uansett. Outzen mener vi har grunn til å tro at systemet – skolen og aktørene i den – har forstått styringssignalene fra overordnet politisk nivå og begynt å handle deretter: De leverer forventede resultater. Måltallene øker, uten at vi har bevis for at det korresponderer med økning i elevenes *læringsutbytte*. «Koronaskolens» sterke resultatene setter søkelys på denne problemstillingen, mener Outzen.¹¹³

Offentliggjøring av resultater

En europeisk studie om skolesegregering viser også at offentliggjøring av resultater på nasjonale prøver på skolenivå forsterker segregeringen, og bidrar til å gjøre Oslo mer delt enn andre europeiske storbyer som Barcelona og Milano. En av de norske forskerne i forskningsprosjektet, Roberta Cucca fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), sa til Dagsavisen at:

*Selv om det ikke er den sterkeste driveren for segregering, er offentliggjøring av nasjonale prøver absolutt av betydning. Hva slags offentlig informasjon som gis om elevresultater har en klar innvirkning både på hvor foreldrene bosetter seg og hvilke skoler de velger for barna sine. Offentliggjøringen gir samtidig lite konkret informasjon om kvaliteten på skoletilbudet som foreldrene kan nyttiggjøre seg av. Nettopp av den grunn er det ikke tillatt å offentliggjøre skolerresultater fra nasjonale prøver i Barcelona.*¹¹⁴

Kampen om inntakssystemet i videregående skole

Etter at høyrebyrådet innførte en ren karakterbasert inntaksmodell og kalte det «fritt skolevalg» i 2009 har segregeringen i den videregående skolen økt. Elever med 4 i snitt kan i realiteten bare velge mellom 7 av 22 skoler. Har eleven enda lavere karakterer snevres valgmulighetene ytterligere inn. Det er bare de sterkeste elevene som i realiteten har valgfrihet og det har utviklet seg A-, B- og C-skoler. Det er svært stor variasjon mellom skoleresultatene for de ulike videregående skolene. Dette ville det rødgrønne byrådet (2015-2023) gjøre noe med og fikk utredet ulike nye inntaksmodeller. Til slutt endte byrådet med å foreslå en blandingsmodell der halvparten av elevene fortsatt skulle komme inn på karakter og resten fordeles etter andre kriterier.¹¹⁵

Det er stor uenighet i Oslo-politikken om inntaksmodellen og Høyre er sterk forsvarer av systemet de selv innførte i 2009. Spørsmålet var viktig i lokalvalgkampen 2019 da det rødgrønne byrådet varslet at utredningen om ny inntaksmodell var på trappene. Høyre advarte velgerne om at 2020 kunne bli det siste med frie skolevalg i Oslo.¹¹⁶ De rødgrønne vant 2019-valget. Da forslag til ny modell endelig ble lagt fram i 2023 lovet Høyre velgerne å være «Garantisten for fortsatt fritt skolevalg i Oslo» og kalte byrådets foreslåtte modell for «umulighetsmodellen».¹¹⁷ Det kom også protester fra Utdanningsetaten som advarte mot at den foreslåtte modellen kunne oppleves som urettferdig og ha liten effekt.¹¹⁸ Kanskje er sistnevntes motstand et tegn på at skolebyråkratene i Oslo lenge har arbeidet i Høyres markedsrettede skolemodell, hatt stor makt og ikke kjenner andre måter å styre på.¹¹⁹ Uansett, de rødgrønne tapte flertallet i lokalvalget 2023. Det nye Høyre-ledede byrådets første sak ble å vrake det nye forslaget til inntaksmodell.¹²⁰

Segregeringen i grunnskolen forsterker seg i videregående skole hvor inntakssystemet fungerer som bensin på ulikhetsbålet. Gjøres det ikke endringer vil den store ulikheten i Oslo-ungdommenes muligheter til å lykkes i utdanning og på arbeidsmarkedet, fortsette å øke.¹²¹

i INNSIKT

OPS - Har det noe å si hvem som eier skolebygget?

Veitvet skole i Oslo er en såkalt OPS-skole. OPS står for offentlig-privat samarbeid, og er en eiendomsmodell som innebærer at en privat aktør bygger, eier og drifter skolebygget, mens kommunen leier og betaler for driftsutgifter. Dette har vist seg å by på en del tilleggsutfordringer for skolehverdagen og skolens budsjett.

I november 2022 sendte FAU ved Veitvet skole i Oslo et notat til skolebyråden med en lang rekke bekymringer knyttet til skolens eierstruktur. Foreldrene skriver blant annet at «Siden skolebygget stod ferdig og ble tatt i bruk høsten 2015 har praktisk bruk, kommunikasjonslinjer og økonomiske føringer opplevdes stadig mer belastende og får store konsekvenser for ansatte, elever og foreldre ved skolen.» FAU ved skolen lister så opp en lang rekke utfordringer, og

mener også at: «På generelt grunnlag har det vært frustrerende å ha et ekstra ledd i organiseringen av driften, fordi det ekstra leddet tilsynelatende har hatt som hovedformål å spare penger eller redusere behovet for vedlikehold så mye som mulig. Med andre ord: skolens, ansattes og elevenes ve og vel settes ikke i første rekke. (...) OPS-ordningen innebærer at vi må gjennom flere ledd ved behov for justeringer og utbedringer. Dette oppleves som veldig tids- og ressurskrevende, og for utenforstående nesten helt umulig å forholde seg til.»

I en bekymringsmelding til Kultur- og utdanningsutvalget 1. februar 2023 skriver driftsstyret at driftsmodellen går ut over tilbudet til elevene. «Dette betyr at vi rett og slett må ta fra pengene som skulle kommet elevene til gode for å drifte bygningen. Dette synes vi er uholdbart. Underfinansiering av bygningen samt betydelige nedbetalinger hvert år, betyr mindre ressurser og tilbud til barna som skolebibliotek og skolemiljømessige tiltak og tilbud.»¹²² De varsler også om at fra og med dette året, vil den økonomiske situasjonen i tillegg gå ut over tilbudet på AKS (Aktivitetsskolen, tilsvarer skolefritidsordning SFO).

Saken har blitt omtalt i Avisa Oslo. Der er det særlig den evige dragkampen om hva som skal defineres som slitasje som trekkes frem. Ifølge kontrakten skal nemlig eieren Skanska stå for vedlikehold, men ifølge FAU-lederen skylder de heller på hærverk og sender derfor saftige fakturaer til skolen. Disse diskusjonene tas heller ikke direkte med Skanska, men med driftselskapet Coor som Skanska har leid inn:

– Coor sier kanskje at dørhåndtaket er ødelagt fordi en elev bruke beinet på det. Men vi kan kanskje si at her er det 650 barn og ungdom som har tatt i dette dørhåndtaket gjennom åtte år. Det er slitt og må byttes, forteller assisterende rektor til avisen.

FAU-lederen ved skolen er også kritisk: *– Eierstrukturen er rigget for at noen skal tjene penger på å drive skole. Det er ikke så overraskende at de prøver å snike seg unna utgifter som de skal betale. Det er bittert at pengene ikke går til ungene, men til et privat selskap. Det er jo penger vi heller skulle brukt til noe annet. Som et velfungerende bibliotek.*¹²³

Selv om OPS-modeller eller salg av skoleeiendommer til private drivere ikke er så vanlig innen skolesektoren, har det på få år blitt en vanlig forretningsmodell innen de kommersielle barnehagene i Norge. Norske barnehageeiere har solgt barnehageeiendommer for over 14 milliarder kroner de siste årene. En viktig del av verdien er mangeårige leie- og driftsavtaler.¹²⁴ Norske barnehageerfaringer og internasjonale erfaringer fra andre velferdssektorer viser at kommersiell eiendomsforvaltning kan få betydelig konsekvenser for drift og økonomi.¹²⁵ At det foreløpig ikke er særlig utbredt i norske skoler, kan fort endres. Da er det viktig å være klar over hvilke konsekvenser dette kan få for skoledriften.

6 | HVA NÅ, NORGE?

Gjennomgangen av tall og statistikk som er gjort i dette notatet viser en økning av antallet elever som går i privatskoler, både i grunnskolen og i videregående skole. Fordi økningen i den offentlige skolen ikke har vært tilsvarende, så har privatskolenes andel av elevene økt ganske markant. Privatskoleloven er, selv med de innstrammingene som er gjort under Støre-regjeringen fra 2021, ikke en effektiv hindring mot at dette kan fortsette. Innstrammingene innebærer riktignok at utviklingen går saktere enn den ville gjort dersom godkjenningssgrunnlaget og den liberale godkjenningsspraksisen som Solberg-regjeringen innførte, ble videreført. Dette viser at det ved nye politiske flertall ikke skal så store justeringer til før antallet privatskoleelever og privatskoler raskt kan begynne å øke igjen.

Utviklingen av stadig flere skoler med kommersiell organisering og en forretningsmessig logikk som driftsbegrunnelse er av nyere dato og har tiltatt med hver borgerlig regjering på 2000-tallet. Skoler med kommersiell driftsmodell får større spillerom når godkjenningssgrunnlaget og godkjenningsspraksisen blir liberalisert. Tallgrunnlaget i dette notatet viser også at de gjerne driver større skoler og ofte i sentrale områder.

Dagens privatskolelov skiller ikke mellom ideell og kommersiell drift. Mens de tradisjonelle privatskolene i all hovedsak har vært ideelt drevet, uten mål om fortjeneste og vekst og uten å være i direkte konkurranse med offentlige skole, har det i de siste tiårene blitt etablert flere AS-skoler med kommersielt preg. Vi ser også at det dannes flere konsern og kjeder, en utvikling som likner både norsk barnehagesektor og svensk skole.

Alle privatskoler skal følge privatskoleloven, som sier at alle penger skal komme elevene til gode. Tilsynene som er gjennomført viser at skolene som er organisert kommersielt omgår dette lovverket. Det ligger i forretningenes natur at gråsonene hele veien vil bli utfordret i et lovverk som tillater kommersielt eierskap, men i prinsippet forbyr kommersiell driftsform med profittuttak. Det er flere farer for en utglidning på dette området under dagens lovverk. En fare er at antallet skoler etter hvert blir så høyt at det blir enda vanskeligere for et tilsyn med begrensede ressurser å følge opp alle. Vi ser allerede nå at flere skoler med store varsellamper knyttet til økonomistyringen, ikke blir ført tilsyn med. En annen åpenbar fare er at tilsyn og håndheving av lovverket nedprioriteres politisk eller at nye politiske flertall kan komme til å ville utvane prinsippet om at alle pengene skal komme elevene til gode.

Det er bevist at det tjenes penger i en sektor der profitt etter loven skal være forbudt. Vi har allerede etablerte aktører med ønske om å ekspandere sin virksomhet, i konkurranse med den offentlige skolen. Vi ser en utvikling i vårt naboland Sverige, som gjør at det er god grunn til å advare mot at utviklingen i Norge også går i retning av en markeds-skole. Norske markedsaktører fra barnehagesektoren er allerede tungt inne i svensk skolesektor. Åpner politikerne opp viser all erfaring at dagens velferdsmarkeder er internasjonale med allerede tunge aktører på plass som vil ta markedsandeler så fort muligheten byr seg. Denne utviklingen har til nå riktignok

gått relativt sakte i norsk skolesektor, men strukturene er på plass og settes det mer fart kan også vi raskt havne i en situasjon det blir vanskelig å snu igjen. Det er også liten tvil om at borgerlige regjeringer, ledet an av Høyre, benytter enhver anledning til å skynde på denne utviklingen. Ettersom rødgrønne regjeringer kun har stoppet godkjenning av flere skoler, men latt eksisterende skoler drive videre, er realitetene i Norge at utviklingen mot flere private skoler hele veien gjennom 2000-tallet kun har gått én vei: mot flere elever i private skoler.

Notatet viser at to sentrale kompromisser i den norske privatskolepolitikken er betydelig vannet ut. Lenge var det bred politisk enighet om at de private skolene skulle utgjøre et alternativ, ikke en konkurrent, til den offentlige skolen, og at det ikke skal tjenes penger på skoler med offentlig finansiering. Markedsretting av skolesystemet under borgerlige regjeringer med Høyre i spissen, har gjennom 2000-tallet satt det norske privatskolekompromisset i fare. I kjølvannet formes et nytt skolesystem der konkurranse er kjernen og effekten er økte forskjeller.

Steinerskolene, montessoriskolene og i hovedsak kristne skoler har gitt en del barn og foreldre alternativer. Ved at et godkjent alternativ har eksistert, har foreldre og lokalsamfunn også kunnet gå sammen om å opprettholde skoledrift når grendeskoler har blitt nedlagt. Som notatet viser er det også eksempler på at denne typen drift har utfordret elevgrunnlaget for den offentlige skolen, men det har vært et problem av et betydelig mindre omfang. Det har også vært relativ bred politisk enighet om at det å opprettholde et visst mangfold av skoler som utgjør reelle alternativer til det offentlige tilbudet er en del av Norges menneskerettslige forpliktelser.

Politiske partier, organisasjoner og fagbevegelse som mener fellesskolen er viktig for å sikre et likeverdig opplæringstilbud for alle barn, uavhengig av bakgrunn og ressurser, gode lokalsamfunn og et nasjonalt felleskap demokratiet bygger på, må vie skolen en helt annen oppmerksomhet enn den har fått til nå. Vi står ved et veiskille. Systemet er rigget for økt privatisering og markedsretting, med en gang noen måtte ønske det. Alle verktøyene og brikkene er på plass.

Det sikreste vernet mot kommersialisering av skolen er å innføre et lovverk der det er mulig å skille mellom ideelle og kommersielle private aktører. Det er også viktig at kommunene får en sterkere innsigelsesrett og at deres syn i større grad blir hensyntatt i saker om skoleetablering. Kommunene er ansvarlig for alle barn og unges rett til utdanning i Norge, men har under borgerlige regjeringer ofte ikke hatt reell innflytelse over skoleetableringer i sin kommune. Dette er et hinder for at demokratiske prosesser ligger til grunn for utviklingen i skolesektoren og bør derfor endres. Men et effektivt lovverk mot privatisering er ikke nok alene.

Den offentlige fellesskolen må satses på og hegnes om, dersom vi skal unngå en (videre) utvikling mot en markedsskole. Fellesskolen må alltid være så bra og attraktiv at det store flertallet vil ønske seg dit framfor til private alternativer. Nedbygging og «effektivisering» av det offentlige tilbudet, gir drahjelp til kreftene som ønsker seg konkurranse mellom skoler og elever – om tilgang til den offentlige finansieringen. Det samme gjør en offentlig skole der et økende

antall elever ikke finner sin plass og får utviklet sine evner. En aktiv skolepolitikk for å skape en bedre balanse mellom teori og praksis, mellom akademiske evner og praktiske evner, har lenge vært på agendaen. Dette må resultere i faktiske endringer som bedre ivaretar behovene til alle elevene i den offentlige skolen.

Fellesskolen er viktig for samfunnet og for nærmiljøet. Dersom trenden fra begynnelsen av 2000-tallet som vi beskriver i dette notatet forsterker seg og det blir vanligere å spesialisere seg allerede fra grunnskolen, vil det utgjøre en trussel mot det positive fellesskolen representerer av lokal tilknytning og fellesskap. Et økende individ- og prestasjonsfokus i både skole og samfunnet, og en offentlig skole som oppleves stadig mer rigid og presset, er alle faresignaler. Markedsskolens logikk er en konkurranse om elevene og om tilgangen på skolepengene. Erfaringen fra Sverige viser at dette skaper vinnere og tapere, og at store summer forsvinner fra skolesektoren og over til private investorer. Som vi viste i eksempelet fra Osloskolen, er vi i Norge allerede i ferd med å få en utvikling der skolen bidrar til å øke forskjellene mellom elevene fremfor å utjevne forskjellene.

Alle barns rett til undervisning er nedfelt i Grunnloven, opplæringsloven og FNs barnekonvensjon. I opplæringslovens formål blir det tydeliggjort at den plikten og retten alle barn i Norge har til offentlig grunnskoleopplæring er omfattende. Det samme gjelder retten til en treårig videregående opplæring som alle ungdommer med grunnskole har. Det hviler dermed et stort ansvar og samfunnsoppdrag på alle som skal bidra til at barn får den undervisningen og skolegangen de har krav på etter loven. All erfaring tilsier at skolesektoren er dårlig egnet for markeds- og konkurranselogikk, med mindre man oppgir målene om likeverdig tilbud for alle og skolen som fellesinstitusjon i samfunnet.

Markedsskolen segregerer, fellesskolen integrerer. Ønsker man å verne om enkelte typer private skoler, men hindre kommersialisering og markedsretting, må loven endres. Ønsker man seg en sterk fellesskole, må den satses på. Vi står ved et veiskille, men begge veier er fortsatt åpne.

NOTER

- ¹ Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-84>
- ² Ot.prp. nr. 33 (2002–2003) Om lov om frittstående skolar (friskolelova): <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-33-2002-2003-/id172346/>
- ³ Disse og andre kommersielle skoler kan du lese mer om i FV Notat 1/2014 «Kommersielle skoler i Norge»: <https://velferdsstaten.no/2014/01/29/108455/>
- ⁴ Ref. daværende lov § 2-1 nest siste ledd: *Krava i andre ledd om eit særskilt grunnlag gjeld likevel ikkje allereie godkjende skolar som var i drift innan utgangen av 2007.*
- ⁵ Kunnskapsdepartementet, Prop. 75 L (2013–2014): Endringer i privatskolelova, proposisjon til Stortinget.
- ⁶ Kunnskapsdepartementet, *Prop. 84L (2014–2015): Endringer i privatskolelova mv.*, 27. mars 2015., kapittel 2.1 Behovet for endringer, side 8.
- ⁷ Lov om endringer i folkehøgskoleloven, barnehageloven og voksenopplæringsloven m.m.: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2020-06-19-91>
- ⁸ Privatskoledansen, Aftenposten 12.11.2019: <https://www.aftenposten.no/norge/i/MRXgB5/privatskoledansen>
- ⁹ Kunnskapsministeren vil gi lokalpolitikkerne mer makt til å si nei til nye privatskoler, pressemelding Regjeringen.no 7.12.2022: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kunnskapsministeren-vil-gi-lokalpolitikkerne-mer-makt-til-a-si-nei-til-nye-privatskoler/id2950090/>
- ¹⁰ Tilskudd for private skoler, Utdanningsdirektoratet (hentet oktober 2023): <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-private-skoler/>
- ¹¹ Privatskoledansen, Aftenposten 12.11.2019: <https://www.aftenposten.no/norge/i/MRXgB5/privatskoledansen>
- ¹² Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-84>
Vurdering av nivået på trekkordningen for elever i frittstående skoler, SØF-rapport 1/21, Senter for økonomisk forskning Trondheim, Marianne Harldsvik, Jon Marius Vaag Iversen, Ole Henning Nyhus, januar 2021: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/vurdering-av-nivaet-pa-trekkordningen-for-elever-i-frittstaende-skoler/>
Private skoler med rett til statstilskudd – statlig ordning for driftsstøtte, Utdanningsforbundet, faktaark 12/2022: <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2022/private-skoler-med-rett-til-statstilskudd--statlig-ordning-for-driftsstotte/>
- ¹³ Redder Natur vgs med støtte fra Rødt, Dagsavisen 21.2.2023: <https://www.dagsavisen.no/oslo/nyheter/2023/02/21/redder-natur-vgs-med-stotte-fra-rodt/>
- ¹⁴ Spillet om Natur videregående skole, Rune Slagstad, Aftenposten 13.2.2023: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/JQyLLj/spillet-om-natur-videregaende-skole>
Oslos ungdom fortjener fortsatt hest og hund, Aftenposten (leder) 4.4.23: <https://www.aftenposten.no/meninger/leder/i/mQVmOO/oslos-ungdom-fortjener-fortsatt-hest-og-hund>
Skolepappa Steinar: -Jeg er rystet!, Steinar Rideng Brodin, Nordre Aker Budstikke 18.4.23: https://www.nab.no/skolepappa-steinar-jeg-er-rystet/o/5-143-362393?fbclid=IwAR2ruaX-f3bv0kXUTVuRTdbKB2dbG7SjClGbhZR4Gh4n0sjKxokJj-BmG_0
Ideologisk overkjøring, Ida Møller Solheim, Klassekampen 12.4.23: <https://klassekampen.no/artikkel/2023-04-12/debatt-ideologisk-overkjoring>
SV-veteran forlater partiet etter skolestrid: -Skaper skoletapere, VG 14.4.23: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/4oVl3a/sv-veteran-forlater-partiet-etter-skolestrid-skaper-skoletapere?fbclid=IwAR072EMptYeoCqEr7vAJuyRi-ItlOQpuGufwC85i0mBEL1NldSaRg1231D0>
Støtte til Natur vgs! (u.å.). [Facebookside]. Facebook. Hentet oktober 2023 fra: <https://www.facebook.com/groups/1631616297338068>
Kierulf, Anine. (1.3.2023). *Jøfe meg! Fikk akkurat vite om et ganske skittent spill fra Oslo byråd* [Statusoppdatering]. Facebook. <https://www.facebook.com/profile/600376486/search/?q=skittent%20spill>
- ¹⁵ Natur VGS i Oslo reddes fra nedleggelse, Utdanningsnytt 19.4.2023: <https://www.utdanningsnytt.no/naturbruk-naturfag-naturskole/natur-vgs-i-oslo-reddes-fra-nedleggelse/356690>
- ¹⁶ Velferdstjenesteutvalget, *NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten*, kapittel 15 Friskoler, side 242.
- ¹⁷ Statistisk Sentralbyrå, statistikkbanken, kategori Utdanning: <https://www.ssb.no/utdanning>
- ¹⁸ Private schools and school choice, i *PISA 2018 Results (Volume V): Effective Policies, Successful Schools*, OECD Publishing 2020: <https://doi.org/10.1787/14bbef20-en>
- ¹⁹ Her ber elevene sammen hver eneste morgen, NRK 6.12.2017: <https://www.nrk.no/rogaland/langt-flere-kristne-barneskoler-i-norge-1.13808106>
- ²⁰ Ibid.
- ²¹ Krever lokal vetorett om privatskoler, NRK 16.12.2017: <https://www.nrk.no/rogaland/arbeiderpartiet-krrever-lokal-vetorett-om-privatskoler-1.13826630>
- ²² Ved denne skolen lærer elevene at homofili er syn dog at kvinner ikke kan lede en menighet, Trønder-Avisa 2.10.2022: <https://www.t-a.no/ved-denne-skolen-larer-elevne-at-homofili-er-synd-og-at-kvinner-ikke-kan-lede-en-menighet-men-vi-larer-dem-ikke-hat-sier-rektoren/s/5-116-1611439>
- ²³ Statsråden om rektorens homofili-uttalelser: -Loven er klar, Trønder-Avisa 8.10.2022: <https://www.t-a.no/statsraden-om-rektorens-homofili-uttalelser-loven-er-klar/s/5-116-1616592>

- ²⁴ Tilsynsrapport Hoppensprett Akademiet Vgs Jessheim AS, Utdanningsdirektoratet 20.5.2021: <https://tilsynsrapporter.blob.core.windows.net/prodpdf/1bf69d54-8414-4e2f-a386-b2d3a2b4a55b.pdf>
- ²⁵ Tilsynsrapport Hoppensprett Akademiet AS, Utdanningsdirektoratet 4.7.2023: <https://tilsyn.udir.no/api/dokument/rapport/40c95c68-fdea-442a-be38-0d8cd34da4f3>
- ²⁶ Millionsmell for Hurdal skisenter: -Det er ingen fare med oss, Romerikes Blad 24.12.2022: <https://www.rb.no/millionsmell-for-hurdal-skisenter-det-er-ingen-fare-med-oss/s/5-43-1933414>
- ²⁷ Hoppensprett, Samarbeidspartnere (hentet fra nett oktober 2023): <https://www.hoppensprett.no/Om-oss/Samarbeidspartnere>
- ²⁸ Lise er eier i 43 selskaper: -Jeg har fokus på å «holde min sti ren», Romerikes Blad 11.2.2019: <https://www.rb.no/lise-er-eier-i-43-selskaper-jeg-har-fokus-pa-a-holde-min-sti-ren/s/5-43-987275>
- La ned firmaet for å satse på politikken: -Det er mest ryddig, Romerikes Blad 1.9.2023: <https://www.rb.no/la-ned-firmaet-for-a-satse-pa-politikken-det-er-mest-ryddig/s/5-43-2086378>
- ²⁹ Humanistiskolen, Om oss (hentet fra nett oktober 2023): <https://www.humanistiskolen.no/om-oss>
- ³⁰ Likestillings- og diskrimineringsombudet, 12/793: Spørsmål om diskriminering på grunn av livssyn ved søknad om godkjenning av privatskole, 8.10.2013: <https://www.ldo.no/arkiv/klagesaker/2013/12793-Spsormal-om-diskriminering-pa-grunn-av-livssyn-ved-soknad-om-godkjenning-av-privatskole/>
- ³¹ Endringer i privatskolelova mv. (nytt navn på loven, nye godkjenningsgrunnlag m.m.): <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=61821>
- ³² Planlegger to nye privatskoler, Drammens Tidende 11.4.2011: <https://www.dt.no/nyheter/drammen/nyheter/planlegger-to-nye-privatskoler/s/2-2.1748-1.6166089>
- ³³ Akademiet ungdomsskole Lier, Om skolen (hentet fra nett november 2023): <https://www.akademiet.no/grunnskole/lier/om-skolen/>
- ³⁴ Utdanningsdirektoratet, Vedtak om godkjenning - søknad om nye læreplaner etter Fagfornyelsen - Kunnskapsløftet 2020 -Heltberg Private Gymnas Drammen AS, datert 28.6.21.
- ³⁵ Akademiet, Akademiet VGS Heltberg Drammen (hentet fra nett november 2023): <https://www.akademiet.no/vgs/skolesteder/heltberg-drammen/>
- Heltberg Youtube-kanal, Informasjonsmøte Heltberg Drammen 2021 (video sett 20.9.23): <https://www.youtube.com/playlist?list=PLMmg8bR89LOfItVFHGt8FcBPaQmaxTNtR>
- ³⁶ Tilsyn med private skoler, Utdanningsdirektoratet 20.4.2022: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/oppsummering-av-tilsyn/tilsyn-med-frittstaende-SKOLER-i-2021/>
- Akademiet, Akademiet Heltberg Drammen (hentet fra nett november 2023): <https://www.akademiet.no/vgs/skolesteder/heltberg-drammen/>
- Søke om å starte en privatskole, Utdanningsdirektoratet 5.8.2015: <https://www.udir.no/utdanningslopet/spesielt-for-private-skoler/soke-om-a-starte-en-privatskole/#a95510>
- ³⁷ Grendeskoler blir erstattet av private, Aftenposten 19.12.2010: <https://www.aftenposten.no/norge/i/rigno3/grendeskoler-blir-erstattet-av-private>
- ³⁸ Bergsbygda Montessoriskole (hentet fra nett november 2023): <https://bergsbygdamontessori.no/skolen/>
- ³⁹ Steinerskolen, Steinerskoleforbundet (hentet fra nett november 2023): <https://www.steinerskole.no/steinerskoleforbundet/>
- ⁴⁰ Store Norske Leksikon, steinerskoler: <https://snl.no/steinerskoler>
- ⁴¹ -Tapper skolene for ressurssterke elever, NRK 16.2.2017: <https://www.nrk.no/innlandet/okning-i-private-idrettsskoler-1.13380497>
- ⁴² Norges Toppidrettsgymnas, Om NTG (hentet fra nett november 2023): <https://ntg.no/om-ntg/>
- ⁴³ Wang, Vår historie (hentet fra nett november 2023): <https://wang.no/wanghistorie>
- ⁴⁴ Virke, Bransjestandard for ideell velferd (hentet fra nett november 2023): <https://www.virke.no/pavirkningsarbeid/fagfelleskap/ideell-og-frivillighet/bransjestandard-for-ideell-velferd/>
- ⁴⁵ Avkommersialiseringsutvalget, oppnevnt 12.8.2022: www.avkommersialiseringsutvalget.no
- ⁴⁶ NTG Kompetanse AS, Kunngjøring, Brønnøysundregistrene (hentet fra nett november 2023): https://w2.brreg.no/kunngjoring/hent_alle.jsp?kid=20180000650868&csokeverdi=821499372&sppraak=nb
- ⁴⁷ Norges Realfagsgymnas blir en del av Akademiet, NTB Kommunikasjon 9.9.2021: <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/17915380/norges-realfagsgymnas-blir-en-del-av-akademiet?publisherId=15609662>
- ⁴⁸ Ibid.
- ⁴⁹ Akademiet Realfagsgymnas Sandvika, Roller og eier, Proff.no (hentet fra nett oktober 2023): <https://www.proff.no/roller/akademiet-realfagsgymnas-sandvika/sandvika/videreg%C3%A5ende-skoler/IGI7W8101ZR/>
- ⁵⁰ Proff.no
- Lærertetthet i grunnskolen, Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/tall-for-larertetthet-i-grunnskolen/>
- ⁵¹ Årsregnskap for regnskapsåret 2022, Norges Toppidrettsgymnas Stiftelsen, hentet fra Brønnøysundregistrene.
- ⁵² Årsregnskap for regnskapsåret 2021, Norges Toppidrettsgymnas Bodø AS, hentet fra Brønnøysundregistrene.
- ⁵³ Se for eksempel tilsynene omtalt i «Kommersielle skoler i Norge», FV notat 1/2014, Atle Forfang Rostad, og de nyere Akademiet-tilsynene.
- ⁵⁴ Dette underkapittelet er i all hovedsak basert på informasjon fra «Kommersielle skoler i Norge», FV notat 1/2014, Atle Forfang Rostad. Der kilden er en annen oppgis det fortløpende.
- ⁵⁵ Søknader og klager nye skoler 15062004-10102023, mottatt fra Utdanningsdirektoratet 10.10.2023.
- ⁵⁶ Ansvar for egen næring, Klassekampen 10.9.2022: <https://klassekampen.no/artikkel/2022-09-10/ansvar-for-egen-naering>
- ⁵⁷ <https://www.enspire.no/>

- ⁵⁸ Søknader og klager nye skoler 15062004-10102023, mottatt fra Utdanningsdirektoratet 10.10.2023.
- ⁵⁹ Forslag til endringer i friskoleloven, Høring, Kunnskapsdepartementet 17.12.2021: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-forslag/id2891949/?expand=horingssvar>
- ⁶⁰ Campus Blå AS, Roller og eiere (hentet fra nett november 2023): <https://www.proff.no/selskap/campus-bl%C3%A5-as/br%C3%B8nn%C3%B8ysund/skoler-og-undervisning/IF6TECS10KR/>
- ⁶¹ Gymnasium utbildar youtubers och influencers, Svenska Dagbladet 28.1.2018: <https://www.svd.se/a/BJ3gmG/gymnasium-utbildar-youtubers-och-influencers>
- Fler underskötorskor men färre influencers behövs, Anna Ekström, Dagens Smhälle 9.2.2018: <https://www.dagensamhalle.se/samhalle-och-valfard/skola/flu-underskoterskor-men-farre-influencers-behovs/>
- ⁶² Nå vil direktoratet stenge den private skolen, Adresseavisen 1.12.2015: <https://www.adressa.no/nyheter/i/lzRzvy/vil-stenge-privat-ungdomsskole-150-elever-mister-plassen>
- ⁶³ Ibid.
- Utdanningsdirektoratet, tilsynsrapport Nidaros Idrettsungdomsskole, 16.3.2016: <https://tilsyn.udir.no/api/dokument/rapport/tidligere/268>
- ⁶⁴ Det Kongelige Kunnskapsdepartement, Vedtak i klagesak etter tilsyn med Nidaros idrettsungdomsskole, 16.12.2016.
- ⁶⁵ I 15 år har det fått skole- nei. Da tillatelsen kom, trodde de nesten ikke det var sant, Aftenposten 21.2.2023: <https://www.aftenposten.no/sport/i/GMwv2Q/i-15-aar-har-de-faatt-skole-nei-da-tillatelsen-kom-trodde-de-nesten-ikke-det-var-sant>
- ⁶⁶ Lov om private skolar mer rett til statstilskot (privatskolelova), Kapittel 6 Offentlege tilskot og skolepengar m.m.: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-84#KAPITTEL_6
- ⁶⁷ <https://www.akademiet.no/>
- ⁶⁸ Oversikt over eiere og selskapene tilknyttet Akademiet-skolene kan finnes på proff.no. Ta for eksempel utgangspunkt i Kjetil Eide: <https://www.proff.no/rolle/kjetil-eide/drammen/265509/>
- Du finner også en beskrivelse av Akademiets eierstruktur i Klassekampen-artikkelen «Ansvar for egen næring», 10.09.2022: <https://klassekampen.no/samling/privatskolemillionene/2022-09-10/ansvar-for-egen-naering>
- ⁶⁹ Retningslinjer for friskolenes handel og vurdering av markedspris, Utdanningsdirektoratet 29.5.2019: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/Privatskole/Private-skoler/retningslinjer-for-friskolenes-handel-og-vurderingen-av-markedspris/>
- ⁷⁰ Tilsynsrapport Akademiet Drammen AS, Utdanningsdirektoratet 7.12.2020: <https://tilsyn.udir.no/api/dokument/rapport/tidligere/63>
- ⁷¹ Skriftleg spørsmål fra Torgeir Knag Fylkesnes (SV) til kunnskaps- og integreringsministeren, Stortinget 12.8.2021: <https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/skriftlege-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=85645>
- ⁷² Skriftleg spørsmål fra Torstein Tvedt Solberg (A) til kunnskaps- og integreringsministeren, Stortinget 10.12.2020: <https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/skriftlege-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=82529>
- ⁷³ Kommersielle får ikkje starte grunnskule i Kristiansand, Sørnett.no 6.2.2019: <https://sornett.no/kommersielle-far-ikkje-starte-grunnskule-i-kristiansand/19.1982>
- ⁷⁴ Klassekampen, Privatskolemillionene: <https://klassekampen.no/samling/privatskolemillionene>
- ⁷⁵ Slipper pengekrav, Klassekampen 4.11.2023: <https://klassekampen.no/utgave/2023-11-04/slipper-pengekrav>
- ⁷⁶ Privatskoleparadokset, Annika Sander og Eirik Riis Mossefinn, Manifest 2019.
- ⁷⁷ Arendalsuka: Høy kvalitet til lavere kostnad: Hvordan klarer privatskolene det?, SMB Norge, 17.8.23 (Facebook Live. Sett november 2023): <https://www.facebook.com/SMBnorge/videos/254273304140290>
- ⁷⁸ Høyre, Friskoler (hentet fra nett november 2023): <https://hoyre.no/politikk/var-politikk/skole/friskoler/>
- ⁷⁹ Forum for Friskoler (hentet fra nett november 2023): <https://www.abelia.no/bransjeforeninger/fri-forum-for-friskoler/>
- ⁸⁰ Punget ut for Harm-reklame, Klassekampen 18.10.2022: <https://klassekampen.no/utgave/2022-10-18/punget-ut-for-harm-reklame>
- ⁸¹ Ibid.
- ⁸² Dagsnytt 18, Skolestøtte til reklame 19.10.2022: <https://radio.nrk.no/serie/dagsnytt-atten/sesong/202210/NMAG03020822#t=37m30s>
- ⁸³ Se for eksempel: <https://www.akademiet.no/vgs/skolesteder/drammen-sundland/skolen-med-de-beste-resultatene/>
- ⁸⁴ Se for eksempel: Sensorer følger karakterpress, Stavanger Aftenblad 5.11.2014: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/LPVeq/sensorer-foeler-karakterpress>
- Varsel mot Akademiet-skoler i Oslo, Klassekampen 9.12.2022: <https://klassekampen.no/utgave/2022-12-09/varsel-mot-akademiet-skoler-i-oslo1>
- ⁸⁵ Karakterhoppet: Her økte snittet mest, VG 31.10.2022: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wAg68n/karakterhoppet-her-oekte-snittet-mest>
- ⁸⁶ Regeringens proposition 91/92: 95 Om valfrihet och fristående skolor: <https://data.riksdagen.se/fil/5277FE6D-7C0B-47CB-AE25-7B2234DE5FBE>
- ⁸⁷ Kommittedirektiv 2022:102 En skola utan vinstintresse, Sveriges Riksdag https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommittedirektiv/en-skola-utan-vinstintresse_hab1102/#Vinstdrivande%20f%C3%B6retag%20har%20blivit%20den%20st%C3%B6rsta%20akt%C3%B6ren
- ⁸⁸ Myndigheten har letat efter Engelska skolans ägare – i åtta månader, Aftonbladet 17.06.21: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/86ewz2/myndigheten-har-letat-efter-engelska-skolans-agare-i-atta-manader>
- ⁸⁹ Granskningen av paret Bergström, Expo, 15.09.23: <https://expo.se/fakta/podcasts/granskningen-av-paret-bergstr%C3%B6m>
- ⁹⁰ En skola utan vinstinteresse, Kommittedirektiv 2022:102, Regeringen: <https://www.regeringen.se/contentassets/22af3d94287b4ae99d1189689d05313e/kommittedirektiv-en-skola-utan-vinstintresse-dir.2022102.pdf>

«Sverige är det enda eller ett av få länder i världen som medger obegränsad vinstutdelning från skolverksamhet som finansieras med allmänna medel.»

⁹¹ Skolvinsterna för fyra största koncernerna: 4,6 miljarder på fem år, SVT 07.04.22, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/skolvinsterna-4-6-miljarder-pa-fem-ar>

⁹² När skolan blev en marknad, s. 269-70

⁹³ Så kan friskolekoncernerna växa sig större och rikare, 30.03.22, Skolvärlden <https://skolvarlden.se/artiklar/sa-kan-friskolekoncernerna-fortsatta-vox-sig-storre-och-rikare>

⁹⁴ När skolan blev en marknad, s. 270-71

⁹⁵ Ny rapport pekar ut betygsinflation på friskolor – «Snedvridning», Skolvärlden 25.09.22: <https://skolvarlden.se/artiklar/ny-rapport-pek-ut-betygsinflation-pa-friskolor-snedvridning>

⁹⁶ Ny utredning ska stoppa betygsinflation – examensprov kan införas, SVT 22.06.23: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ny-utredning-ska-stoppa-betygsinflation-examensprov-kan-inforas>

⁹⁷ Fria skolevalet fritt bara för vissa, Forskning.se, 20.08.18 <https://www.forskning.se/2018/08/20/egen-fria-skolevalet-fritt-bara-for-vissa/>

⁹⁸ Börjar det självklara bli uppenbart? Per Kornhall, Skolvärlden 24.06.21 <https://skolvarlden.se/bloggar/kornhall/borjar-det-sjalvklara-bli-uppenbart>

⁹⁹ Så tycker Sveriges Lärare: <https://www.sverigeslarare.se/om-oss/opinion-debatt/sa-tycker-sveriges-larare/> (hentet fra nett 26.09)

¹⁰⁰ En skola utan vinstinteresse, Kommittedirektiv 2022:102, Regeringen: <https://www.regeringen.se/contentassets/22af3d94287b4ae99d1189689d05313e/kommittedirektiv-en-skola-utan-vinstinteresse-dir.2022102.pdf>

¹⁰¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2023/07/dir.-2023109>

¹⁰² De gränslösa- en bok om politikens skolaffärer», Larsson og Plesner, Korpen 2023

¹⁰³ Sommarlov i bananmonarkin, Helsingborg Dagblad, Peter Fällmar Andersson, 03.06.23 <https://www.hd.se/2023-06-03/sommarlov-i-bananmonarkin>

¹⁰⁴ Forebygging av skolesegregering i Oslo, Utdanningsforskning.no, 07.02.2023 <https://utdanningsforskning.no/artikler/2023/forebygging-av-skolesegregering-i-oslo/>

¹⁰⁵ Oslo-skolen består ikke lakmustesten i sosial utjevning, Marianne Nordli Hansen og Jørn Ljunggren, Aftenposten 15.09. 2017, <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/VEaMJ/oslo-skolen-bestaar-ikke-lakmustesten-i-sosial-utjevning-marianne-nordli-hansen-og-joern-ljunggren>

¹⁰⁶ For en beskrivelse av dette se: Det store skoleeksperimentet, Makt, barn og forretningshemmeligheter i «verdens beste skole», Simon Malkenes, Manifest 2018.

¹⁰⁷ Skolevalget, Ida Wangberg, Manifest 2020.

¹⁰⁸ Ibid, side 92.

¹⁰⁹ Ibid, side 103-105.

¹¹⁰ Det finnes løsninger lokalt for mer mangfoldige skoler og nærmiljøer, Wangberg, Aftenposten 12.09.20 <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/6zn6kz/det-finnes-loesninger-lokalt-for-mer-mangfoldige-skoler-og-naermiljoer>

¹¹¹ Lærere i ny rapport: Presses til å ta inn de beste elevene, VG, 04.04.2019 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/a25315/laerere-i-ny-rapport-presses-til-aa-ta-inn-de-beste-elevene>

¹¹² Skolevalget, Ida Wangberg, Manifest 2020, side 110-118.

¹¹³ Vitnemålsfabrikken. Fra konstruert til reell skolekrise?, Andreas Outzen, Spartacus Forlag AS, 2023.

¹¹⁴ Ny rapport om Oslo: Offentliggjøring av nasjonale prøver forsterker segregeringen, Dagsavisen, 23.01.23

¹¹⁵ Byrådet foreslår ny inntaksmodell for videregående skole, Oslo kommune 10.8.2023: <https://aktuelt.oslo.kommune.no/byr%C3%A5det-foresl%C3%A5r-ny-inntaksmodell-for-videreg%C3%A5ende-skole>

Ny inntaksordning til videregående skole, Oslo SV (u.å.): https://oslo.sv.no/wp-content/uploads/sites/2/2022/03/sak-13_22-ny-inntaksordning-i-vgs.pdf

¹¹⁶ Siste år med fritt skolevalg i Oslo? Oslo Høyre, 21.02.19: <https://hoyre.no/oslo/aktuelt/siste-ar-med-fritt-skolevalg-i-oslo/>

¹¹⁷ Garantisten for fortsatt fritt skolevalg, Oslo Høyre, hentet fra nett 04.10.23:

<https://hoyre.no/oslo/garantisten-for-fortsatt-fritt-skolevalg/>

¹¹⁸ Utdanningsetaten kritisk til forslag om ny inntaksmodell i Oslo, FriFagbevegelse 10.08.23 <https://frifagbevegelse.no/i-skolen/utdanningsetaten-kritisk-til-forslag-om-ny-inntaksmodell-i-oslo-6.158.979198.82e3e92fc4>

¹¹⁹ Det store skoleeksperimentet, Makt, barn og forretningshemmeligheter i «verdens beste skole», Simon Malkenes, Manifest 2018

¹²⁰ Oslobyrådets første sak: Vraker nytt elevopptak til videregående, VG 2.11.2023:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jleVJq/oslobyraadets-foerste-sak-vraker-nytt-elevopptak-til-videregaende>

¹²¹ Det er skrevet mye om Osloskolen og dette notatet gjør bare et lite innhopp. Vil du vite mer kan disse publikasjonene være et sted å starte: Det store skoleeksperimentet - makt, barn og forretningshemmeligheter i «verdens beste skole» (Malkenes 2018), Bak fasaden i Oslo-skolen (Malkenes 2014) og Skolen er ikke for alle (Stien-Leenderts, 2023), Haugen, Cecilie. (2021) Accountability measures in Oslo's public schools - Standardising curriculum, pedagogy and inequality? Utbildning och Demokrati, Haugen, Cecilie. (2019) Teachers' experiences of school choice from 'marginalised' and 'privileged' public schools in Oslo. Journal of Education Policy

¹²² Bekymringsmelding og oppfordring om å innfri gammel gjeld ved Veitvet skole fra driftsstyret i forbindelse med årets budsjett, til Kultur- og utdanningskomiteen i Oslo kommune fra Driftsstyret ved Veitvet skole.

¹²³ Omstridt hærverksliste på Veitvet skole: -Prøver å snike seg unna utgifter, Avisa Oslo 21.8.2023: <https://www.ao.no/omstridt-harverksliste-pa-veitvet-skole-prover-a-snike-seg-unna-utgifter/s/5-128-590097>

¹²⁴ Har solgt barnehager for 14,1 milliarder, Finansavisen 19.12.2021:

<https://www.finansavisen.no/nyheter/naeringseiendom/2021/12/19/7791458/har-solgt-barnehageeiendommer-for-14-1-milliarder>

¹²⁵ Den internasjonale velferdsprofitten og bendelormøkonomien. Om hvordan profittjag og finanskapital fortærer offentlig finansiering, kvalitet og arbeidsvilkår i velferden, For velferdsstaten Rapport 1/2023, Cathrine Strindin Amundsen:

<https://velferdsstaten.no/2023/06/06/rapport-den-internasjonale-velferdsprofitten-og-bendelormokonomien/>

VEDLEGG - PRIVATE SKOLER I NORGE

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssgrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Aglo videregående skole		Ja	Livssyn/Funksjonshemmet		Trøndelag	Sjørdal
Akademiets Bergen FPE AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	04.05.2004	Vestland	Bergen
Akademiets Drammen AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	08.07.2005	Viken	Drammen
Akademiets Fredrikstad AS		Ja	Livssyn	09.07.2005	Viken	Fredrikstad
Akademiets Heltberg Toppidrettsgymnas Ålesund AS		Ja	Toppidrett	31.03.2014	Møre og Romsdal	Ålesund
Akademiets Kristiansand AS		Ja	Toppidrett/Uten særskilt grunnlag	17.06.2005	Agder	Kristiansand
Akademiets Oslo AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	17.06.2005	Oslo	Oslo
Akademiets realfagsskole Drammen AS		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	10.10.2015	Viken	Drammen
Akademiets realfagsskole Oslo AS		Ja	Livssyn	31.03.2014	Oslo	Oslo
Akademiets Sandnes AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	24.06.2005	Rogaland	Sandnes
Akademiets ungdomsskole Lier AS		Ja	Livssyn	28.01.2022	Viken	Lier
Akademiets Vgs Heltberg Bislett AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	17.06.2005	Oslo	Oslo
Akademiets Vgs Heltberg Drammen AS		Ja	Livssyn	30.03.2012	Viken	Drammen
Akademiets Vgs Møre AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	24.06.2005	Møre og Romsdal	Ålesund
Akademiets Vgs Ålesund AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	24.06.2005	Møre og Romsdal	Ålesund
Akademiets Ypsilon videregående skole AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	08.07.2005	Viken	Drammen
Alta Kristine grunnskole SA		Ja	Livssyn	08.10.2002	Troms og Finnmark	Alta
Andørja montessoriskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	16.07.2004	Troms og Finnmark	Ibestad
Berg montessoriskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	25.03.2010	Troms og Finnmark	Senja
Bergen Kristine grunnskole		Ja	Livssyn		Vestland	Bergen
Bergen private gymnas AS		Ja	Uten særskilt grunnlag	01.07.2005	Vestland	Bergen
Bergsbygda montessoriskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	16.02.2011	Vestfold og Telemark	Porstgrunn
Bindalsøidet skole SA		Ja	Uten særskilt grunnlag	02.06.2005	Nordland	Bindal
Birralee International School Trondheim AS		Ja	Internasjonal	04.06.2004	Trøndelag	Trondheim
Biss Gausel		Ja	Internasjonal	17.12.2018	Rogaland	Stavanger
Biss Sentrum AS		Ja	Internasjonal	01.12.2017	Rogaland	Stavanger
Bjerkely skole		Ja	Livssyn		Vestfold og Telemark	Tønsberg
Bjørgevin montessoriskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	15.05.2009	Vestland	Bergen
Bjørkly skole - stiftelsen Namsos Kristine grunnskole		Ja	Livssyn		Trøndelag	Namsos
Blek og Omegn Montessori Skolelag		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	03.03.2011	Nordland	Andøy
Blå Kors videregående skole Grimstad AS		Ja	Livssyn/Funksjonshemmet	26.05.2020	Agder	Grimstad
Boddalen friskole SA		Ja	Uten særskilt grunnlag	11.07.2006	Møre og Romsdal	Averøy
Brandal Friskulelag		Ja	Uten særskilt grunnlag	02.06.2005	Møre og Romsdal	Hareid
Britiskby videregående skole AS		Ja	Funksjonshemmet	26.04.2012	Viken	Lier
Bryggja skule AS		Ja	Livssyn	15.06.2018	Vestland	Stad
Buen barne- og ungdomsskole		Ja	Livssyn		Viken	Moss

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningss grunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Bybroen videregående skole AS		Ja	Uten særskilt grunnlag		Trøndelag	Trondheim
Båtsfjord private videregående skole AS		Ja	Livssyn	19.03.2014	Troms og Finnmark	Båtsfjord
Campus Bli videregående skole AS		Ja	Ykkes faglig opplæring	09.01.2018	Nordland	Børnøy
Childrens International School Fredrikstad AS		Ja	Internasjonal	23.04.2012	Viken	Fredrikstad
Childrens International School Moss AS		Ja	Internasjonal	27.02.2015	Viken	Moss
Childrens International School Sarpsborg AS		Ja	Internasjonal	07.12.2018	Viken	Sarpsborg
Childrens International School Ullensaker AS		Ja	Internasjonal	04.12.2018	Viken	Ullensaker
Create - Lillehammer Kreative videregående skole AS		Ja	Topidrett	29.05.2019	Innlandet	Lillehammer
Dalsgrenda montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	15.12.2015	Nordland	Rana
Danielsen barne- og ungdomsskule Sotra		Ja	Livssyn		Vestland	Øygarden
Danielsen ungdomsskule Hagesund AS		Ja	Livssyn	24.10.2011	Rogaland	Hagesund
Danielsen ungdomsskule Karmøy AS		Ja	Livssyn	30.11.2012	Rogaland	Karmøy
Danielsen ungdomsskule Frekhaug AS		Ja	Livssyn	24.10.2011	Vestland	Alver
Danielsen ungdomsskule Osterøy AS		Ja	Livssyn	19.01.2011	Vestland	Osterøy
Den norske skole - Costa Blanca		Ja	Utländet		Utländet	Utländet
DEN NORSKE SKOLEN I ALBIR		Ja	Utländet		Utländet	Utländet
Den Norske Skolen i Brussel		Ja	Utländet	18.06.2013	Utländet	Utländet
Den Norske skolen i Kenya		Ja	Utländet		Oslo	Oslo
Den Norske Skolen, Malaga		Ja	Utländet			
Discovery International School AS		Ja	Internasjonal	29.01.2020	Viken	Ringerike
Drotningborg ungdomsskole AS		Ja	Livssyn	05.01.2015	Agder	Grimstad
Drotningborg Vgs AS		Ja	Livssyn		Agder	Grimstad
Drøbak Montessori skole AS		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	05.07.1998	Viken	Frogn
Eidskog montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	04.04.2008	Innlandet	Eidskog
Ekrehaugen skole Adventistsamfunnets Grunnskoler		Ja	Livssyn		Troms og Finnmark	Tromsø
Eilhu Kristnegrunnskole		Ja	Livssyn		Vestfold og Telemark	Tønsberg
Eisfjord montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	10.08.2021	Nordland	Vefsn
Eitofit montessoriskole AS		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	14.02.2014	Nordland	Vestvågøy
Engesvea barne- og ungdomsskole		Ja	Livssyn		Innlandet	Lillehammer
Escuela Noruega De Rojas Fundacio De La Comunitat Valenciana		Ja	Utländet		Utländet	Utländet
Fagerenget montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	14.08.2017	Trøndelag	Ørland
Fagerhaug International School AS		Ja	Internasjonal	27.09.2012	Trøndelag	Sjørdal
Fagerhaug Kristine skole SA		Ja	Livssyn		Trøndelag	Sjørdal
Feiring videregående skole AS		Ja	Funksjonshemmet	02.01.2018	Viken	Eidsvoll
Fiksdaal friskule SA		Ja	Livssyn	07.09.2021	Møre og Romsdal	Vestnes
Finnskogen montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	19.04.2007	Innlandet	Kongsvinger
Flora montessoriskole SA		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	23.01.2019	Trøndelag	Sjørdal

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningsgrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Foreninga Norheimsund friskule	Ja		Livssyn	03.08.2007	Vestland	Kvam
Foreningen Danielsen Intensivgymnas		Ja	Livssyn/Dispensasjon		Vestland	Bergen
Foreningen Danielsen ungdomsskole Bergen	Ja		Livssyn		Vestland	Bergen
Foreningen Danielsen videregående skole		Ja	Livssyn		Vestland	Bergen
Framnes Kristne videregående skule		Ja	Livssyn		Vestland	Kvam
Fresvik Enspire skule AS	Ja		Profilskole	31.01.2020	Vestland	Vik
Fundacion De la Escuela Noruega De Gran Canaria	Ja	Ja	I utlandet		Nord-Trøndelag	Overhalla
Gamleveien skole	Ja		Livssyn		Rogaland	Eigersund
Gjennestad videregående skole		Ja	Livssyn		Vestfold og Telemark	Sandefjord
Gjøvikregionen International School	Ja		Internasjonal	16.02.2015	Innllandet	Gjøvik
Granly skole	Ja		Livssyn		Vestfold og Telemark	Tønsberg
Grenland Kristne skole	Ja		Livssyn	01.12.2009	Vestfold og Telemark	Skien
Grytstranda montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.03.2010	Møre og Romsdal	Ålesund
Grønfielldal montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	26.10.2011	Nordland	Rana
Haldde montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.08.2017	Troms og Finnmark	Alta
Halden montessoriskole AS	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning/Profilskole	26.11.2012	Viken	Halden
Hamar Montessori skole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	02.01.2001	Innllandet	Hamar
Hamarøy montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	14.05.2015	Nordland	Hamarøy
Hamnvåg montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	11.01.2001	Troms og Finnmark	Balsfjord
Hans Nielsen Hauge videregående skole AS		Ja	Livssyn	29.11.2012	Viken	Fredrikstad
Harstad montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	08.04.2014	Troms og Finnmark	Harstad
Hauge videregående skole AS		Ja	Livssyn	21.11.2016	Rogaland	Karmøy
Haugesund International School	Ja		Internasjonal	22.01.2016	Rogaland	Karmøy
Haugesund Toppidrettsgymnas AS	Ja	Ja	Toppidrett/Profilskole	01.07.2019	Rogaland	Hagesund
Havbruksakademiet Nord AS		Ja	Ykkesfaglig opplæring	08.07.2021	Nordland	Vestvågøy
Heimdal Friskole, Kristen grunnskole Heimdal	Ja		Livssyn	31.01.2022	Trøndelag	Trondheim
Helgen Montessoriskolelag	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	10.02.2011	Vestfold og Telemark	Nome
Helgådai Montessori SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	21.12.2017	Trøndelag	Verdal
Hesnes skole montessoriskolen i Grimstad	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	04.06.2003	Agder	Grimstad
Hildre montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.11.2010	Møre og Romsdal	Ålesund
Hjartdal montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	20.12.2018	Vestfold og Telemark	Hjartdal
Hjølvik montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	12.02.2014	Vestland	Osterøy
Hjerleid handverkskole AS		Ja	Tradisjonshandverksfag/Ykkesfaglig opplæring	11.06.2004	Innllandet	Dovre
Hjuksedø montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	21.01.2014	Vestfold og Telemark	Norodden
Holmedal montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	30.04.2004	Vestland	Askvoll
Holmestrand Internasjonale montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	12.01.2004	Vestfold og Telemark	Holmestrand
Hop videregående skole AS		Ja	Funksjonshemmet		Vestland	Askøy

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Hoppensprett Akademiet AS	Ja		Livssyn	01.10.2012	Viken	Ullensaker
Hoppensprett Akademiet Vgs Jessheim AS		Ja	Livssyn	16.03.2015	Viken	Ullensaker
Hoppensprett barne- og ungdomsskole Brårud AS	Ja		Livssyn	23.06.2014	Viken	Nes
Horten montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	05.10.2010	Vestfold og Telemark	Horten
Hosanger montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	06.06.2003	Vestland	Osterøy
Humanistiskolen AS	Ja		Livssyn	01.04.2014	Oslo	Oslo
Hundeldvik privatskule AS	Ja		Livssyn	06.12.2010	Møre og Romsdal	Sykkvilen
Hurdal steineriskole AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	10.12.2018	Viken	Hurdal
Hålandsdal Vekst SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	30.04.2014	Vestland	Bjørnafjorden
Indre Kåfjord barne- og ungdomsskole	Ja		Livssyn	09.12.2014	Troms og Finnmark	Kåfjord
Innfjorden friskoleSA	Ja		Livssyn	12.03.2014	Møre og Romsdal	Rauna
Innhæred Kristne skole	Ja		Livssyn	17.01.2019	Trøndelag	Indre Øy-Sortland-Sunnfj-5
Jennesstad montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	08.11.2011	Nordland	Lillesand
Justøy skole - montessoriskolen i Lillesand	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Agder	
Jærtun Lutheriske friskule	Ja		Livssyn	13.03.2000	Rogaland	Time
Kilbøygda montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	31.01.2011	Vestfold og Telemark	Skien
Kjølsdalen montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	28.02.2013	Vestland	Stad
Kolbønsvik montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	18.11.2015	Vestland	Austevoll
Kongsberg steineriskole AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	26.01.2021	Viken	Kongsberg
Kongsberg Musikkgymnas AS		Ja	Livssyn		Vestland	Bjørnafjorden
Kongsbruhaugen Kristne grunnskole	Ja		Livssyn	07.01.2016	Vestfold og Telemark	Larvik
Kongstun Kristne friskole	Ja		Livssyn	17.02.2017	Rogaland	Gjesdal
Kongsvinger montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.08.2017	Innlandet	Kongsvinger
Kragervøskjærgården montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.01.2013	Vestfold og Telemark	Kragerø
Kristelig gymnasilum Ans	Ja	Ja	Livssyn		Oslo	Oslo
Kristelig gymnasilum AS	Ja	Ja	Livssyn	06.07.2021	Oslo	Oslo
Kristen friskole AS	Ja		Livssyn	30.11.2012	Rogaland	Stavanger
Kristen friskole Klippen AS	Ja		Livssyn	30.04.2014	Rogaland	Strand
Kristen Vgs Vennesla AS	Ja		Livssyn	09.04.2008	Agder	Vennesla
Kristen videregående skole Haugalandet AS	Ja		Livssyn	25.03.2015	Rogaland	Karmøy
Kristen videregående skole Nordland	Ja		Livssyn		Nordland	Nesna
Kristen videregående skole Trøndelag	Ja		Livssyn		Trøndelag	Trondheim
Krokøide videregående skole AS	Ja	Ja	Funksjonshemmet		Vestland	Bergen
Kvalavåg montessoriskole AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	27.09.2011	Rogaland	Karmøy
Kvitstund gymnas AS	Ja	Ja	Livssyn		Vestfold og Telemark	Kviteseid
Kvs- Bygland AS	Ja	Ja	Livssyn	30.04.2002	Agder	Bygland
Kvs- Lvingdal AS	Ja	Ja	Livssyn		Agder	Lvingdal

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Land montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	28.04.2009	Innlndet	Søndre Land
Lisleherad montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	09.01.2014	Vestfold og Telemark	Norodden
Ljåbruskkolen - steinærskole for Elever Med Spesielle Behov	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning/Funksjonshemmet	02.02.1993	Oslo	Oslo
Lukas videregående skole AS		Ja	Livssyn		Trøndelag	Trondheim
Lundeneset Vgs AS		Ja	Livssyn		Rogaland	Vindafjord
Løkken Verk montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	04.03.2011	Trøndelag	Orkland
Lørenskog friskole	Ja		Livssyn		Viken	Lørenskog
Mørkabygda montessoriskole SA	Ja		Uten særskilt grunnlag	19.12.2003	Trøndelag	Levanger
Metis videregående AS		Ja	Topidrett/Uten særskilt grunnlag	30.06.2004	Vestland	Bergen
Midsund montessoriskule AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	30.03.2009	Møre og Romsdal	Molde
Moe skole	Ja		Livssyn		Vestfold og Telemark	Sandefjord
Mokollen skole Adventskirkens grunnskole i Sandefjord	Ja		Livssyn		Vestfold og Telemark	Sandefjord
Molde friskole	Ja		Livssyn	29.01.2002	Møre og Romsdal	Molde
Momo waldorfskole AS	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning/Funksjonshemmet	20.06.2012	Trøndelag	Trondheim
Montessoriskolen Mørgan AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	07.12.2012	Troms og Finnmark	Gratangen
Møbelstnekkerskolen AS		Ja	Ykessfaglig opplæring		Viken	Indre Østfold
Møllebakken skole	Ja		Livssyn		Vestland	Bergen
Møre barne- og ungdomsskule Skodje AS	Ja		Livssyn	26.01.2015	Møre og Romsdal	Ålesund
Narvik montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	01.10.2012	Nordland	Narvik
Natur videregående skole		Ja	Ykessfaglig opplæring		Oslo	Oslo
Nevørdal Enspire skole AS	Ja		Profilskole	27.04.2016	Nordland	Meløy
Nidaros idrettsungdomsskole	Ja		Profilskole	21.04.2004	Trøndelag	Trondheim
Nidelven skole Adventistsamfunnets Grunnskoler	Ja		Livssyn		Trøndelag	Trondheim
Nord-Dønna Montessoriforening	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	24.02.2010	Nordland	Dønna
Nordborg Skoler AS	Ja	Ja	Livssyn		Troms og Finnmark	Senja
Nordhordland Kristine grunnskole	Ja		Livssyn		Vestland	Ålver
Norges Natur- og Økologigymnas AS		Ja	Profilskole	24.04.2020	Innlndet	Stor-Elvdal
Norges Realfagsgymnas Bærum AS		Ja	Profilskole	03.04.2017	Viken	Bærum
Norges realfagsungdomsskole Sandvika AS	Ja		Profilskole	18.10.2016	Viken	Bærum
Norges Toppidrettsgymnas Bergen AS		Ja	Topidrett	23.09.2020	Vestland	Bergen
Norges Toppidrettsgymnas Bodø AS		Ja	Topidrett	29.11.2016	Nordland	Bodø
Norges Toppidrettsgymnas Bærum AS		Ja	Topidrett	15.06.2000	Viken	Bærum
Norges Toppidrettsgymnas Gallo AS		Ja	Topidrett		Viken	Hol
Norges Toppidrettsgymnas Kongsvinnger AS		Ja	Topidrett		Innlndet	Kongsvinnger
Norges Toppidrettsgymnas Lillehammer AS		Ja	Topidrett	01.10.2007	Innlndet	Lillehammer
Norges Toppidrettsgymnas Tromsø AS		Ja	Topidrett		Troms og Finnmark	Tromsø
Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Asker AS	Ja		Profilskole	24.10.2016	Viken	Asker

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Bergen AS	Ja		Profilskole	17.10.2019	Vestland	Bergen
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Bodø AS	Ja		Profilskole	25.10.2016	Nordland	Bodø
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Bærum AS	Ja		Profilskole	08.03.2004	Viken	Bærum
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Kongsvinger AS	Ja		Profilskole	01.03.2016	Innlandet	Kongsvinger
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Lillehammer AS	Ja		Profilskole	01.03.2016	Innlandet	Lillehammer
Norges Toppidretts gymnas ungdomsskole Tromsø AS	Ja		Profilskole	01.03.2016	Troms og Finnmark	Tromsø
Norlights International School Oslo AS	Ja	Ja	Internasjonal	22.03.2013	Oslo	Oslo
Norlights montesori skole Drammen AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.02.2011	Viken	Drammen
Norlights montesori skole Stavanger AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	12.02.2015	Rogaland	Stavanger
Norsk restaurantskole		Ja	Disp. Bestemmelse	22.06.2015	Oslo	Oslo
Oasen skole Birkeid AS	Ja		Livssyn	07.12.2001	Agder	Kristiansand
Oasen skole Grenland AS	Ja		Livssyn	01.11.2021	Vestfold og Telemark	Skien
Oasen skole Mandal AS	Ja		Livssyn	21.02.2014	Agder	Lindesnes
Oasen skole Strømme AS	Ja		Livssyn	28.11.2012	Agder	Kristiansand
Oasen skole Vennesla AS	Ja		Livssyn	06.09.2017	Agder	Vennesla
Oasen skole Vågsbygd AS	Ja		Livssyn	03.12.2014	Agder	Kristiansand
Oks friskole	Ja		Livssyn	11.01.2019	Viken	Lillestrøm
Olavsborg Kristine skole	Ja	Ja	Livssyn	19.12.2012	Viken	Sarpsborg
Opdøl montessoriskole AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	05.03.2014	Nordland	Vestvågøy
Oslo By steinerskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	14.01.2001	Oslo	Oslo
Oslo private gymnasium AS		Ja	Uten særskilt grunnlag		Oslo	Oslo
Otto Treider private gymnas AS		Ja	Uten særskilt grunnlag		Oslo	Oslo
Overhalla montesori skole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	05.12.2016	Trøndelag	Overhalla
Plus-Skolen AS		Ja	Tradisjonshandverktøystag/Yrkesfaglig opplæring		Viken	Fredrikstad
Reisa montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	02.06.2005	Troms og Finnmark	Nordreisa
Ringetke Montessori AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	02.05.2016	Viken	Ringetke
Ringetke steinerskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Ringetke
Rombak privatskole Forening	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	11.12.2012	Nordland	Narvik
Romerike International School	Ja		Internasjonal	08.04.2019	Viken	Nes
Romerike steinerskole AS	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	03.12.2018	Viken	Lillesstrøm
Rosendal skole	Ja		Livssyn		Viken	Drammen
Rudolf steinerskolen i Bergen	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Vestland	Bergen
Rudolf steinerskolen i Oslo	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Oslo	Oslo
Rudolf steinerskolen Lørenskog	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Lørenskog
Ryenberget skole	Ja		Livssyn		Oslo	Oslo
Samfundets skole Dvergsnes AS	Ja		Livssyn		Agder	Kristiansand
Samfundets skole Eggersund	Ja		Livssyn		Rogaland	Eggersund

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssrunlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Samfundets skole Ofteves AS	Ja		Livssyn		Agder	Kristiansand
Samfundets skole Sentrum AS	Ja		Livssyn		Agder	Kristiansand
Sandnes friskole AS	Ja		Livssyn	28.04.2004	Rogaland	Sandnes
Sandnes International School AS	Ja		Internasjonal	29.11.2016	Rogaland	Sandnes
Sandøya montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	16.02.2011	Vestfold og Telemark	Porsgrunn
Sauar friskole	Ja		Livssyn		Vestfold og Telemark	Midt-Telemark
Seiersborg videregående skole AS		Ja	Funksjonshemmet		Viken	Fredrikstad
Seiersborg videregående skole Follo AS		Ja	Livssyn/Funksjonshemmet	20.01.2021	Viken	Fredrikstad
Senja montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	07.01.2015	Troms og Finnmark	Senja
SHAPE International School	Ja		Utlandet		Utlandet	Utlandet
Sjino Grunn- og videregående skole AS	Ja	Ja	Funksjonshemmet	25.04.2012	Vestfold og Telemark	Sandefjord
Skagerak International School	Ja	Ja	Internasjonal		Vestfold og Telemark	Sandefjord
Skagerak International School, Tønsberg AS	Ja		Internasjonal	07.10.2021	Vestfold og Telemark	Tønsberg
Skarnundet montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	23.06.2021	Trøndelag	Inderøy
Skaugen Kristelige skole	Ja		Livssyn		Vestfold og Telemark	Skien
Skaugdalen montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	14.03.2014	Trøndelag	Indre Fosen
Skodvin montessoriskule	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	23.01.2015	Vestland	Alver
Snåsa montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	05.11.2001	Trøndelag	Snåsa e - Snåsa
Solør montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	18.08.2006	Innllandet	Åsnes
St Francis kus skole	Ja		Livssyn		Agder	Arendal
St Paul skole	Ja		Livssyn		Vestland	Bergen
St Sunniva skole	Ja		Livssyn		Oslo	Oslo
St. Eystein skole	Ja		Livssyn	16.11.2001	Nordland	Bodø
St. Paul gymnas	Ja	Ja	Livssyn	01.12.2016	Vestland	Bergen
Steinerskolen i Arendal	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	12.05.2003	Agder	Arendal
Steinerskolen i Asker	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Asker
Steinerskolen i Hurum	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Asker
Steinerskolen i Kristiansand	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Agder	Kristiansand
Steinerskolen i Stavanger	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Rogaland	Stavanger
Steinerskolen i Tronsø	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Troms og Finnmark	Tromsø
Steinerskolen i Trondheim	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Trøndelag	Trondheim
Steinerskolen i Vestfold	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Vestfold og Telemark	Færdler
Steinerskolen i Ålesund	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Møre og Romsdal	Ålesund
Steinerskolen på Rotvoll	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning/Funksjonshemmet	10.11.2015	Viken	Trondheim
Steinsfjorden montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	01.12.2015	Møre og Romsdal	Ringerike
Stette Friskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	10.01.2012	Agder	Ålesund
Stiftelsen Arendal International School	Ja		Internasjonal		Agder	Arendal

Akør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssgrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Stiftelsen Asker International School	Ja		Internasjonal	07.02.2013	Viken	Asker
Stiftelsen Bærum montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	03.04.1995	Viken	Bærum
Stiftelsen Davinci montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	07.01.2004	Vestland	Bergen
Stiftelsen for steinerskolen på Nordstrand	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Oslo	Oslo
Stiftelsen Hedemarken friskole -Ungdom i Oppdrags Kristne grunnskole	Ja		Livssyn		Innlandet	Løten
Stiftelsen Heltberg		Ja	Uten særskilt grunnlag		Oslo	Oslo
Stiftelsen International School Telemark	Ja		Internasjonal	13.01.2005	Vestfold og Telemark	Porstgrunn
Stiftelsen Kongsberg International School	Ja		Internasjonal	04.02.2004	Viken	Kongsberg
Stiftelsen Lillehammer steinerskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Innlandet	Lillehammer
Stiftelsen Lyngdal Kristne grunnskole	Ja		Livssyn	07.12.2001	Agder	Lyngdal
Stiftelsen Maritim videregående skole Sørlandet		Ja	Ykkesfaglig opplæring	28.01.2021	Agder	Kristiansand
Stiftelsen montessoriskolen i Bergen	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	14.04.1988	Vestland	Bergen
Stiftelsen montessoriskolen Lyse	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Oslo	Oslo
Stiftelsen Møre barne- og ungdomsskule	Ja		Livssyn	15.07.2004	Møre og Romsdal	Herøy (M. og R.)
Stiftelsen Møre barne- og Ungdomsskule, Ålesund	Ja		Livssyn	28.05.2004	Møre og Romsdal	Ålesund
Stiftelsen nyskolen i Oslo	Ja		Profilskole	03.04.1995	Oslo	Oslo
Stiftelsen Oslo montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Oslo	Moss
Stiftelsen Rudolf steinerskolen i Moss	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Nesodden
Stiftelsen Rudolf steinerskolen Nesodden	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Tønsberg
Stiftelsen Slottsfiellet videregående steinerskole		Ja	Anerkjent pedagogisk retning	20.11.2018	Vestfold og Telemark	Frog
Stiftelsen Soon sjøskole	Ja		Funksjonshemmet		Viken	Stavanger
Stiftelsen Stavanger Kristne grunnskole	Ja		Livssyn		Rogaland	Gjøvik
Stiftelsen steinerskolen Gjøvik-Toten	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Innlandet	Bærum
Stiftelsen steinerskolen i Bærum	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Fredrikstad
Stiftelsen steinerskolen i Fredrikstad	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Haugesund
Stiftelsen steinerskolen i Haugesund	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Rogaland	Indre Østfold
Stiftelsen steinerskolen i Indre Østfold	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Ås
Stiftelsen steinerskolen i Ås	Ja		Anerkjent pedagogisk retning		Viken	Stange
Stiftelsen steinerskolen på Hedemarken	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Innlandet	Bergen
Stiftelsen steinerskolen på Skjold	Ja	Ja	Anerkjent pedagogisk retning		Vestland	Eidsvoll
Stiftelsen steinerskolen på Øvre Romerike/Eidsvoll	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	18.06.2001	Viken	Steinkjer
Stiftelsen Steinjer montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	26.01.2004	Innlandet	Skien
Stiftelsen Telemark Toppidrett gymnast	Ja	Ja	Toppidrett	24.06.2005	Vestfold og Telemark	Tromsø
Stiftelsen Tromsø International School	Ja		Internasjonal	25.03.2010	Troms og Finnmark	Trondheim
Stiftelsen Trondheim International School	Ja		Internasjonal	16.07.2004	Trøndelag	Trondheim
Stiftelsen Trondheim Kristne Grunnskole, tomasskolen	Ja		Livssyn		Trøndelag	Trondheim
Stiftelsen Trondheim montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	02.02.2017	Trøndelag	Trondheim

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningssgrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Stiftelsen Tønsberg Montessori grunnskole	Ja		Anekjent pedagogisk retning		Vestfold og Telemark	Tønsberg
Stiftelsen Volten montessoriskole	Ja		Anekjent pedagogisk retning	10.01.2002	Viken	Asker
Stiftelsen Østerbo videregående skole		Ja	Livssyn/funksjonshemmet		Viken	Halden
Stiftinga Hamre greneskule	Ja		Livssyn	12.02.2014	Vestland	Osterøy
Stiftinga Tuddal montessoriskule	Ja		Anekjent pedagogisk retning	02.11.2018	Vestfold og Telemark	Hjartdal
Stiftinga Venabygd greneskule	Ja		Anekjent pedagogisk retning	10.06.2003	Innlandet	Ringebu
Stord Kristne skule AS	Ja		Livssyn	07.01.2019	Vestland	Stord
Storjord montessoriskole AS	Ja		Anekjent pedagogisk retning	09.11.2017	Nordland	Hamarøy
Strandvik Vekst AS	Ja		Anekjent pedagogisk retning	24.03.2014	Vestland	Bjørnafjorden
Straumfjordnes skole	Ja		Livssyn		Troms og Finnmark	Nordreisa
Sygena Vgs AS		Ja	Livssyn		Vestland	Sogndal
Sørhåland barneskole AS	Ja		Livssyn	23.09.2011	Rogaland	Karmøy
Tana montessoriskole AS	Ja		Anekjent pedagogisk retning		Troms og Finnmark	Tana
Telemark Toppidrett ungdomsskole Porsgrunn AS	Ja		Profilskole	04.11.2019	Vestfold og Telemark	Porsgrunn
Telemark Toppidrett ungdomsskole Skien AS	Ja		Profilskole	01.03.2016	Vestfold og Telemark	Skien
The Norwegian School in London	Ja		Utlandst		Utlandet	Utlandet
Tinn montessoriskole SA	Ja		Anekjent pedagogisk retning	29.03.2011	Vestfold og Telemark	Tinn
Tombo videregående skole		Ja	Livssyn		Viken	Råde
Torderød skole Adventistkirkens grunnskole	Ja		Livssyn		Viken	Moss
Torvikbukt skule SA	Ja		Livssyn	14.04.2008	Møre og Romsdal	Gjemnes
Toten montessoriskole	Ja		Anekjent pedagogisk retning	27.04.2007	Innlandet	Østre Tøten
Tresfjord friskule SA	Ja		Profilskole	07.09.2021	Møre og Romsdal	Vestnes
Trondheim idrettsungdomsskole AS	Ja		Profilskole	20.12.2017	Trøndelag	Trondheim
Trygghjem Forus AS	Ja	Ja	Livssyn	10.02.2003	Rogaland	Sandnes
Trygghjem Skular AS		Ja	Livssyn	29.06.2004	Rogaland	Hå
Trygghjem Strand AS	Ja		Livssyn	21.02.2014	Rogaland	Strand
Trysil montessoriskole SA	Ja		Anekjent pedagogisk retning	10.11.2010	Innlandet	Trysil
Tvett videregående skule		Ja	Ykesfaglig opplæring		Rogaland	Tysvær
Tyrfjord Barne og ungdomsskole Adventistsamfunnets Grunnskoler	Ja		Livssyn		Viken	Hole
Tyrfjord videregående skole		Ja	Livssyn		Viken	Hole
Ulvestad barneskule AS	Ja		Livssyn	11.01.2013	Møre og Romsdal	Volda
Unge Sjømenns Kristelige Forening		Ja	Livssyn		Trøndelag	Stavanger
Val Skoler AS	Ja	Ja	Livssyn	14.11.2018	Rogaland	Nærøysund
Valdres montessoriskule SA	Ja		Anekjent pedagogisk retning	09.03.2010	Innlandet	Nord-Aurdal
Vanna montessoriskole	Ja		Anekjent pedagogisk retning	15.12.2015	Troms og Finnmark	Karlsøy
Vatnøi skole Adventistkirkens grunnskole	Ja		Livssyn		Rogaland	Sandnes
Velledalen montessoriskule AS	Ja		Anekjent pedagogisk retning	07.12.2010	Møre og Romsdal	Sykkylven

Aktør navn	Grunnskole	VGS	Godkjenningsgrunnlag	Godkjent dato	Fylke	Kommune
Vestborg Vgs AS		Ja	Livssyn		Møre og Romsdal	Stranda
Vigmestad skole	Ja		Livssyn	15.01.2013	Agder	Lindesnæs
Vike montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	20.05.2003	Møre og Romsdal	Vestnes
Vikten skole	Ja		Livssyn		Nordland	Flakstad
Virnes friskule	Ja		Uten særskilt grunnlag	11.07.2006	Vestland	Bjørnafjorden
Vinterlandbruksskolen i Ryfylke		Ja	Uten særskilt grunnlag		Rogaland	Vindafjord
Vinterlandbruksskolen på Jæren		Ja	Uten særskilt grunnlag		Rogaland	Klepp
Voll skole AS	Ja		Profilskole	23.11.2017	Trøndelag	Rennebu
Vollan skole	Ja		Livssyn		Trøndelag	Oppdal
Vårtun Kristine oppvekstsenter SA	Ja		Livssyn		Trøndelag	Levanger
Wang AS		Ja	Toppidrett		Oslo	Oslo
Wang Fredrikstad AS	Ja	Ja	Toppidrett/Profilskole	16.04.2002	Viken	Fredrikstad
Wang Hamar AS	Ja	Ja	Toppidrett/Profilskole	17.12.2014	Innlandet	Hamar
Wang Romerike AS	Ja	Ja	Toppidrett/Profilskole	06.07.2017	Viken	Lørenskog
Wang Toppidrett Stavanger AS	Ja	Ja	Toppidrett	24.06.2005	Rogaland	Stavanger
Wang Tønsberg AS	Ja	Ja	Toppidrett/Profilskole	09.11.2010	Vestfold og Telemark	Tønsberg
Wang Ung Folio AS	Ja		Profilskole	05.09.2017	Viken	Nordre Follo
Wang Ung Oslo AS	Ja		Profilskole	19.02.2015	Oslo	Oslo
Wang Ung Romerike AS	Ja		Profilskole	21.11.2016	Viken	Lørenskog
Wang Ung Sandefjord AS	Ja		Profilskole	05.09.2017	Vestfold og Telemark	Sandefjord
Wang Ung Sandnes AS	Ja		Profilskole	21.11.2016	Rogaland	Sandnes
Wang Ung Stavanger AS	Ja		Profilskole	21.11.2016	Rogaland	Stavanger
Ølve montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	22.11.2010	Vestland	Kvinnherad
Ørsnes privatskole	Ja		Livssyn		Nordland	Vågan
Østmarka skole	Ja		Livssyn		Oslo	Oslo
Østre Trysil montessoriskule SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	10.11.2010	Innlandet	Trysil
Øvergård montessoriskole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	15.06.2000	Troms og Finnmark	Målselv
Øvrebygø videregående skole AS	Ja	Ja	Livssyn/Funksjonshemmet		Agder	Vennesla
Øya videregående skole	Ja	Ja	Livssyn		Trøndelag	Melhus
Aalesund International School	Ja		Internasjonal	06.02.2012	Møre og Romsdal	Ålesund
Åmot montessoriskole SA	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	29.02.2016	Innlandet	Åmot
Åmås friskule	Ja		Uten særskilt grunnlag	30.06.2004	Møre og Romsdal	Ørsta
Årviksand skole	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	30.09.2011	Troms og Finnmark	Skjervøy
Åse og Omegn Privatskolelag	Ja		Anerkjent pedagogisk retning	16.07.2008	Nordland	Andøy

FOR VELFERDSSTATEN

Torggata 28, 0183 OSLO
post@velferdsstaten.no
www.velferdsstaten.no